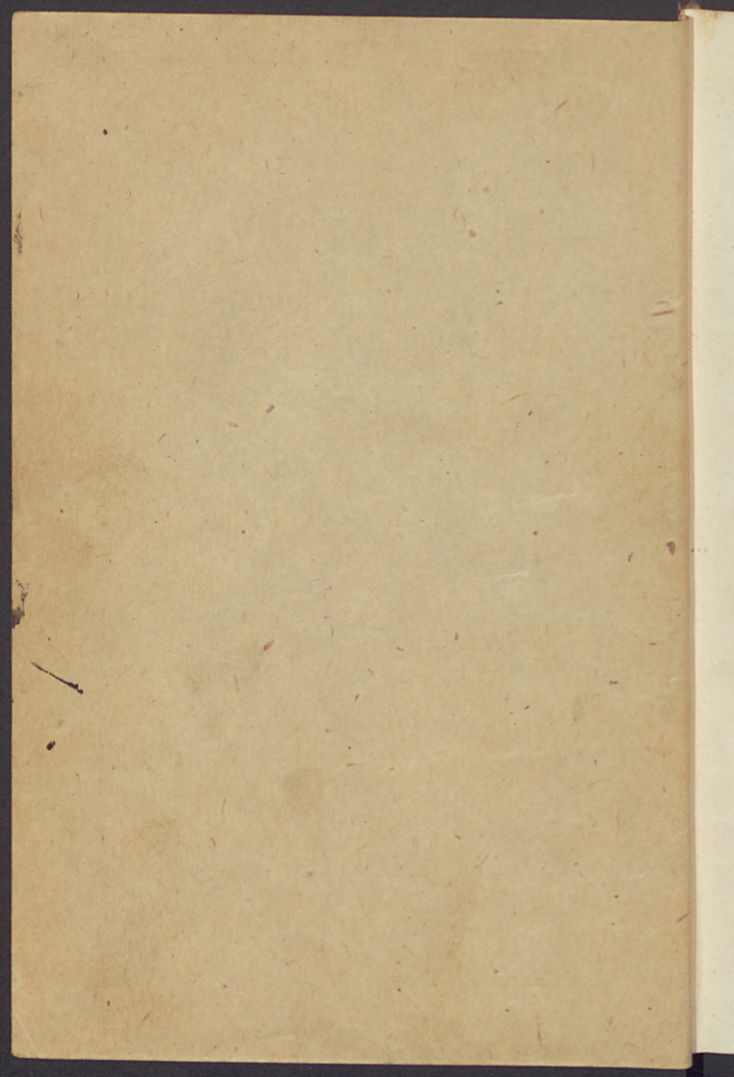

77. **Nansen Fr.** Ejen és jégen
át. I. Rövidítve fordította *dr.*
Brózik K.
78. **Nansen Fr.** Ejen és jégen
át. II. Rövidítve fordította *dr.*
Brózik K.
79. **A peleskei nótárius.** Irta
gróf Gvadányi József. Sajtó
alá rendezte *Kardos Albert.*
80. **Don Pietro Caruso.** Szin-
mű egy felv. Irta *Roberto*
Bracco. **Parasztbecsület.**
Népszínmű egy felv. Irta *G.*
Verga. Mindkettőt fordította
Radó Antal.
81. **Mikszáth Kálmán.** Két
elbeszélés. Homályos ügy. A
táborszernagy halála.
82. **Coppée F.** Henriette. El-
beszélés. Fordította *Bollikné*
Tölgyessy Margit.
83. **Matilde Serao.** Leányok.
Elbeszélés. Olaszból fordította
Tóth Béla.

163.

2067

A PELESKEI NÓTÁRIUS.

IRTA

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF.

növ. 2091

*

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE

79

KARDOS ALBERT.

A DEBRECENI
ÁLLAMI FŐREÁLTISKOLA
KÖNYVTÁRA
BUDAPEST.

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA.

13637 / 79

EGY
FALUSI NÓTÁRIUSNAK
BUDAI
ÚTAZÁSA,

MELLYET

ÖNNÖN MAGA ABBAN ESETT

VISZSZONTAGSÁGAIVAL EGYGYÜTT

AZ EL ALCOT VÉRŰ

MAGYAR SZÍVEK

FEL SERKENTÉSÉRE, ÉS MÚLATSÁGÁRA

E VERSEKBE FOGLALTT.

Gvadányi s a Peleskei nótárius.

A magyar irodalom mult századi ujjaszületésének kevés érdekesebb alakja van, mint gróf Gvadányi József. Indigéna családból, az olasz *Guadagni*-ak véréből születik 1725-ben, de mikor 1801-ben meghal, a magyar nemzeti érzésnek legbuzgóbb apostola, a legsovinisztább magyar száll vele sírba. — Születése, nevelkedése, egész ifjúsága oly korra esik, a melyben a nemzeti szellem elalélt, a magyar nyelv elkorcsosult, a magyar irodalom elhanyaglott, de ő benne nyelvért s irodalomért oly nagy lelkesedés lobog, hogy a régi magyar irodalom termékeivel műveli ki magát, a megújhódónak pedig egyik legserényebb munkásává lesz. Eletének javát, teljes 40 évet, (1743—83) katonáskodásban tölti, Mária Terézia hű szolgálatában, végigharczolja a Habsburg-örökösödési s a héteves háborút s mint lovas generális (vezérőrnagy) hagyja oda a fényes pályát, de a nyugalomnál csak a munkakör megcserélését, csak fegyverváltoztatást jelent. — Ifju- s férfikorában szolgálta királyát, hosszú öregségét nemzetének szenteli; addig harczolt karddal, ezentúl küzd tollal; addig védte a trónt külső ellenségek ellen, ezentúl a hazát igyekszik belső bajaiból kimenteni, a magyar nyelv, a magyar viselet, a nemzeti érzés elleneit segít legyőzni, úgy hogy utolsó munkájá-

hoz csatolt arczképét méltán s jellemzően disziti ez a körirat: *A mennyit Marsnak, ammit Apollónak.*

Gvadányi bizonyára nem utolsó helyet foglal el a magyar vitézség történetében; a dicsőség azon fényéből, a melyet a magyar nemzet maga köré vont a Habsburgház iránti hűségével és a Habsburgokért folytatott hősi harcaival, bizonyára az ő fejére is esik egy-két ragyogó sugár; de nevét nem hadi tettei tartották fenn, emlékezetét nem kardja, hanem tolla örökítette meg. — Gvadányi már katonakorában sokat verselt, tréfás névnap-i köszöntőkben, pajkos elbeszélésekben, jobban mondva versbefoglalt jóizü beszélgetésekben töltötte írói hajlamát és pajzán kedvét, de tulajdonképeni íróvá és költővé csak az a nagy mozgalom tette, melyet Bessenyei s követői indítottak a magyar nyelv s irodalom újjáteremtésére, s még inkább az az erős nemzeti visszahatás, melyet II. József törvénytelen uralma keltett s a mely nemzeti öntudatot, mély magyar érzést vont maga után a legszélesebb körökben. — A mennyire szorítja a germanizáló kormány a magyar nyelvet a közigazgatásból, az iskolákból, ugyanannyira terjed az a családban, a társadalomban, meggyökerezik a magyar szívekben. — A nyelven kívül a fölriasztott nemzeti érzés a magyar viseletben akar legfőképen nyilatkozni, azzal akar tüntetni. Föltámad a magyar divat; nemesen és polgáron, férfinn és nőn magyar ruha pompázik: az idegen öltözet ellen irtó háború indul, mely néha erőszakosságtól sem tartózkodik. Az idegen nyelv, szokások és kivált viselet elleni harczból a legfőbb rész és a legnagyobb dicsőség a *Peleskei notáriusnak* jut, ennek a különös tárgyú és tartalmú, még különösebb fajú és előadású műnek, melylyel Gvadányi egyszerre országos hatást tett és egyszerre országos hírnevet szerzett.

Gvadányi a Peleskei nótáriust, a 80-as évek végén írja s nevének megemlítése nélkül 1790-ben bocsátja közre, tehát az idegen uralom és hatás miatti elégedetlenség, a nemzeti forrongás leglázasabb korszakában. Már a czim is elárulja (*Egy falusi nótáriusnak budai útazása, mellyet önnön maga abban esett viszzontagságaival egygyütt az el aludt vérű magyar szívek felsekmentésére, és mulatságára e versekbe fogláltt*), hogy tartalma is, czélja is kettős. Zajtay István, Nagy-Peleskének érdemes nótáriusa, felutazik az ország fővárosába, Budára, hogy az országos főtörvényszékeket tanulmányozza és hazajövéen, azon módon és azon formák szerint intézhesse a maga falvának ügyeit is. — Ezt az utat minden kalandjával együtt maga a nótárius beszéli el, de az utleírás csak keretül szolgál, hogy a költő az ország különböző vidékeiről, a nép egyes osztályairól, számos társadalmi bajról és számtalan apró ferdeségről humoros képeket rajzoljon. A leírás képei s kivált a hortobágyi, a tiszafüredi, a csörsz-árki kalandok mulattatásra szánva, míg a mű dereka (5—10. ének) az elaludt sziveket akarja serkenteni azzal a kiméletlen szatirával, azzal a gyakran durva támadással, melyet az idegen szokás, nyelv, de főképen az idegen viselet ellen intéz. — Gvadányi e részekben kifogyhatatlan a régi magyar öltözet magasztalásából, a régi magyar életmód dicsőítéséből, s éppen olyan türelmetlen minden iránt, a mi külföldről kerül, a mi újítás, a mi a hagyományos magyarságot akár külsejében, akár belsejében változással fenyegeti. — Korára Gvadányi e középső részszel hatott, az idegen gyűlölet sugallta gúnynyal, a magyar nemzeti érzésnek heves kitöréseivel; miniket jobban érdekelnek a derüs uti viszzontagságok, a humoros kalandok, melyek már Gvadányit, de bennünket is emlékeztetnek Cervantes Don Quijotéjára és Wieland Don Sylviojára.

A mint így a tartalom két külön elemből egyesül és két külön célú foglalom magában, az előadásban is ellentétes hangok és formák olvadnak össze. Tudákosság és népiesség, tömörkedés latin szó és kifejezés, viszont a legritkább tájszavak és tősgyökeres magyar szólások, közmondások vegyülnek a mű stílusában, mely mégis egészében a régi magyar műveltségnek és az igaz népi gondolkodásnak hű tükré. — De a Peleskei nótáriusnak főérdeme nem tárgyában van, nem is előadásában, hanem magának a főhősnek, a falusi nótáriusnak sikerült jellemzésében. — Gvadányi főcéljáért, a magyar nemzeti viselet uralmáért ma már alig lelkesülne valaki, művészietlen verselésében kevesen gyönyörködünk, nyelvét nagyon is tudákos és szerfölött népies volta miatt csak különös készültséggel érthetjük, de a jó öreg falusi nótáriust, Zajtay István uramat mindig megőrizzük szeretetünkben, mindig mosolygó arccal fogjuk üdvözölni, mint jó ismerőst, mint vérünkben való vért, mint *igaz magyar embert*. Az ő jellemében is akad némi ellentét és következetlenség; jámbor lelkétől nem várnók azt a heves támadást, azt a durva kiméletlenséget, melylyel az idegen divatnak hódoló budai és pesti magyar urakra és dámákra reáront; a költő is hibázik, midőn általában humorosnak, de néha komikusnak is rajzolja, mikor nemcsak vele, hanem éppen a rovására kell nevetnünk. Zajtay uram mégis élő alakká vált s a magyar képzeletben örökké is élni fog; tipikus alakja marad a konzervatív magyar embernek, a ki mindig visszasóhajtozik a régi időkre, a ki magasztal minden hagyományt és gyűlöl minden újítást; megőrzi hű emlékét a régi magyar gondolkodásnak és érzésnek, a diákos műveltségnek és népies beszédnek, egyszersmind például szolgál az őszinte hazafiságra, a sovíniszta magyarságra.

Ez a sikerült jellem, melyre Gvadányi oly sokat ruházott a maga lelkéből, a saját tulajdonságaiból, támadt fel újra Gaál József bohózatában. Habár a *Peleskei nótárius* itt már teljesen komikus, félszemsége miatt nevetséges alakká lett: ez a sikerült jellem, a régi magyarnak ez a tipikus képe nyerte meg a két legnagyobb magyar költő tetszését, annyira, hogy az egyik, Arany, méltató tanulmányt, a másik, Petőfi, dicsőítő költeményt irt a jó öreg Gvadányiról; ez a magyar nép véérébe és műveltségébe átment alak bizonyára érdeklí annyira a magyar közönséget, hogy szívesen veszi a „Magyar Könyvtár“-ban való megjelenését.

A jelen kiadás az eredetinek hű mása, nemcsak szóról-szóra, hanem majdnem betűről-betűre. — Azonban az *Ajánló levelen* kívül, csupán a nótárius utazását foglalja magában, míg az *Előjáró beszédet*, továbbá a *Toldalékot*, t. i. a nótáriusnak egy betegségéről szóló elmélkedését és egy pozsonyi papnövendékhez írt levelét elhagytam, már csak e füzet terjedelmére való tekintetből is.

Az eredeti szöveg csak elkerülhetetlen s így is csak külső változásokat szenvedett. Nyomtatás szempontjából mellőztem ugyanis a névelő és mutató-névmásoknál a hiányjelt, a régi *f* és *ö*, *ü* betűket *s*-nek, illetve *ő*, *ü*-nek szedtettem, az igekötőket az igével összeírtam, némely nagyon is szembeeszkő sajtóhibát kijavítottam, az értelem kedvéért egy-egy írásjelt, vesszőt, pontot kivettem, esetleg elhagytam; maskülömben a *Peleskei nótárius* régi köntösében jelenik meg, Gvadányi sajátos helyesírásával, ékezésével, szavaival és kiejtésével.

A szöveget jegyzetek kísérik, még pedig sokkal több, mint a mennyivel már Gvadányi is ellátta a maga verseit. Gvadányi jegyzeteit változtatlanul nem tarthattam meg, mert gyakran maguk magyarázatra szorulnak; de különben a Gvadányi

óta lefolyt század is számos szó- és tárgymagyarázatot követelt, még többet az iskola, a melynek szükségéit nem akartam szem elől téveszteni s a melynek kedvéért a versszakokat is megszámoztam. — Szöveg, jegyzet és e néhány lapnyi bevezetés bárcsak mentől több olvasót szereznének a jó öreg Gvadányinak, bárcsak mentől mélyebbre vésnék a magyar szivekben a *Peleskei nótáriusnak*, a régi tipikus magyar embernek emlékezetét!

Kardos Albert.

Mordet, ut sanet.

Keserü, de egészséges.

Ajánló levél.

Sokáig gondolkodtam, meg vallom, alatsony sorsú ember lévén, kinek bátorkodjam ajánlani ezen tsekély munkámat. A dolog nagy tusakodást okozván bennem, végtére eztet mondam magamban:

*Audaces fortuna juvat, timidosque repellit.*¹⁾

Tehát én eztet nem tsak egyedül egy Méltóságban lévő Urnak, avagy Asszonynak fogom felajánlani, hanem mivel ehez fogtam 1787. Eszt. Skorpió Havának másadikán, és végeztem Bak Havának huszodikán, új esztendő ajándékúl az 1788-ban mindnyájának Hazánkban élő érdemes, és minden Renden lévő Gavaléroknak, és Dámáknak mint tükört bé fogom nyújtani, s nyújtom is; tudván azt, hogy minden Gavaléroknak, s Dámáknak Toaletjén: az az: öltöző asztalán ezen mostani nagy világba tükrök szoktanak lenni, hogy azokba nézván, megláthassák, melly rendel rakta reájok a módit a kamarás inas, vagy a Dámákra a kamarás leány. Táplál a reménység, hogy ezen tükör ajándékom azon tükröknél annyival kedvesebb leszen, mivel hogy ez nem Velentzében pallérozott Kristályból vagyon tsinálva, mint azok; egyedül téntából, s papirosból áll; még is ebben jobban

¹⁾ A bátraknak segít a szerencse, a gyávákat visszariasztja, kudarcra juttatja.

fogják magokat főtől fogva talpig meglátni, mint a magokéban. Óhajtom egyedül tsak azt, és kérem is, hogy ebbe gyakran méltóztassanak tekinteni, hogy így meglátván magokat, mind azokat, a mellyek renden kívül valók, és az egészséges elmét felmúlják, ne hogy magokon viseljék; sőt mint egy majd bálványozást kiírtsák, és számkivessék.

Ha ezen tzélját munkám el éri; akkor Názóval örömet fogom eztet énekelni:

*Ite triumphales circum mea tempora Lauri,**
mert így óhajtott tárgyamhoz jutok.

Vegyék tehát kedvesen ezen új esztendő tükör ajándékomat Hazánkban élő Gavalérok, s Dámák, és legyenek bizonyosak, hogy vagyok

Mindnyájoknak

Költ Nagy Peleskén,

Víz öntőnek I. napján 1788. Eszt.

Tökélletes Tisztelője
a SZERZŐ.

*) Lengjetekek halántékim körül diadal-babérok.

ELSŐ RÉSZ.

A mellyben a Szerző ki teszi, ki légyen, hol lakjon, és mi okra való nézve tökéllente el magában Budára elmenni. Míképpen készült fel, és miként indúlt ki házától, előbeszéli, és minden történetjeit el számlálja, valamik estenek, mind addig, miglen Tisza-Fűredet érte.

- 1 Tekéntetes, Nemes Szathmár Vármegyében,
A ketsegés Szamos viznek lementében
Lakásom én nekem van Nagy-Peleskében, ¹⁾
Nótárius vagyok ennek helységében.
- 2 Híres Buda Várát még soha sem láttam,
Kronikában róla bár sokat olvastam,
Aztat hogy láthassam, mindenkor kívántam,
El is tökéllentem oda tenni útam.
- 3 Olvastam: hogy hajdan Királyinknak széke
Itt vala, s itt lakott Nemzetünknek éke,
Rákosnak mezején, melly ennek vidéke,
Tartott Ország gyűlést, a Nemzetség szépe.
- 4 Mostan minden Táblák tétettek Budára,
Azon okból, hogy az van Ország' javára,

¹⁾ Nagy-Peleske = község Szatmárvármegye szatmári járásában.

- Mert Hazánk közepén fekszik Buda Vára,
 Mindennek egygyenlő majdnem útja arra.
 5 Minden féle dolgok ottan folytattatnak,
 Sok törvényes perek előhozattatnak.
 Igazság tételek ott kiadatnak.
 Egy szóval: mindenek ott kormányoztatnak.
 6 Dolgaim nékem is nehezek, és nagyok,
 Mivel én falusi Nótárius vagyok,
 Feltettem, hogy minden dolgomon felhagyok,
 Elmégyek, lesz hűség¹⁾, legyenek bár fagyok.
 7 Budán, ha meglátom Táblák *Systemáját*;
 Mint foly, majd felveszem annak a formáját,
 Ha onnét megtérek falunak tábláját,
 Úgy fogom intézni, a *cynozúráját*.
 8 Nyergem' sufa²⁾ Fakó lovamnak hátára
 Feltettem, s kulatsom' az első kápára,
 Iszákom kötöttem a hermetz szíjára,³⁾
 Úgy hogy ne okozzon túrt⁴⁾ ez a hátára.
 9 Mennyi költségem telt, erszényembe tettem,
 Szalonnát is vinni el nem felejtettem,
 Sót, és veres hagymát iszákba vetettem,
 Szathmári jó borral kulatsom' töltöttem.
 10 Abrakos tanyisztrám' egy szép fehér tzipó
 Megtöltötte: kefe, és a ló vakaró,
 E féléket vinni magával igen jó,
 Az útban jól esik egy kis *provisio!*
 11 Elbútsúztam szépen falú községemtől
 Feleségem', komám', minden gyermekemtől,
 Fogadom nékiek, hidjék el azt szentül:
 Nem soká meglátjuk egymást szembe szemtől.
 12 Kivezetvén fakóm házam' udvarára,

1) Hűség.

2) Sufa v. zsufa fakó = rőtfakó, szennyes fakó.

3) Hermetz-szíz = nyeregszíz.

4) Túr = törés, seb; v. ö. közös lónak túros a háta.

- Üstökét megvonytam fel ülven hátára,
 Egygyet ríkantottam rajta utólljára,
 Nyargalva mentem ki a falú farkára.
- 13 Itten tenyeremmel nyakát veregettem,
 Melly játékkal ötet letsendesítettem,
 Azután két szemem' az égre vetettem,
 Illyen fohászkodást Istenemhez tettem :
- 14 Egben lakó Nagy Úr! Felségedet kérem,
 Nekem a ki ezen hoszszas utat mérem,
 Legyél Kalauzom, legyél én Vezérem,
 Mind addig, a meddig Budát el nem érem.
- 15 Azután szép lépést sufa fakóm hágott,
 Tsak egyszer bal lábbal, kantár szárba vágott.
 Tsíkó ló volt, azért zablyájával játszott;
 De engemet éppen menése nem rázott.
- 16 Tót falusi hídon ált' menvén, elhagytam
 A Szamost: Tsengerben semmit sem mulattam.
 Kotsordnak töltésén vigyázva ballagtam,
 Délre harangoztak, hogy Nagy Károlyt¹⁾ láttam,
- 17 Piatztzán ált' menvén Katona utszaba
 Esméröm házának mentem tornáztába,
 Szívesen fogadott s bevitt szobájába,
 Vezette lovamat az Istálójába.
- 18 Aszszonya jól tartott hajdúkaposztával,
 Maga pedig kínált Bélteki borával,
 Lovam' is jól tartá abrakkal, s szénával,
 Friss vizet is adott néki egy dézsával.
- 19 Barátságát néki szépen megköszöntem,
 És felvett útamhoz gyorsan felkészültem,
 Jól tartott lovamra udvarán felültem,
 Károlyból kimentem; de borától hültem.
- 20 Alkonyodott, mikor értem Piritsére,
 A Dínnyés Nyírségnek leg elsőbb helyére,
 Szabolts Vármegyének éppen a szélére

¹⁾ Tótfalú, Csenger. Kocsord, Nagykároly szat-
 márvármegyei községek, illetve város.

- Collegámhoz* száltam a falu végére.
 21 Jó Szívvel házánál, szállást nekem adott,
 Mint telhetett, lovam' s engem úgy fogadott.
 Hibás lévén nyelve, Törvényről dadogott,
 Sok *deutrumokról*¹⁾ szólott és habogott.
 22 Akkor estve tőle víg bútsúmat vettem,
 Hajnal hasadtávol útamot követtem.
 Homokos lígetjét Nyírnek hátra tettem;
 De még általmentem sok Dinnyét megettem.
 23 Vámos Pírtsen délbe nem sokat mulattam,
 Nehéz útam lészen, mivel aztat tudtam,
 Homokban fakómat tsak alig hajthattam,
 Forró meleg lévén, lovastól izzadtam.
 24 Debreczennek estve értem városába,
 Egy Szűtsnél megszáltam a Tsapó utczába,
 Lovamat kötöttem pintze gátorába;
 Mivel istálója nem vólt udvarába.
 25 Látván felesége teritti asztalát,
 Ketreczén petsenyét, egy tál katrabutzát²⁾
 Teve fel: de mivel, nem volt látni borát³⁾,
 Kulatsomból töltém kettőjük poharát.
 26 Sok beszédek között találám kérdeni:
 A *Districtuális* táblán itten menni
 Mint szoktak a dolgok, a tervények lenni,
 És mi véget szoktak Processusok venni?
 27 Felelt a Szűts: Uram én szolgálni avval
 Nem tudok; mert közöm nintsen a táblával,
 Van egyedül dolgom nekem a tsávával,

1) *Deutrum*; sajtóhiba vagy szándékos ferdítés *decretum* helyett, a mely szóval jelölik a régi magyar törvényczikkeket is.

2) Ketreczén, talán sajtóhiba *vetrecen*, *vetrence* helyett, hagymás, szalonnás sült, pörkölt. *Katrabuca* = savó-leves.

3) Erőszakolt kifejezés e helyett: nem lehetett látni borát.

- Bőreket a hústól tisztító kaszával.
 28 Ó be nagy külömbség! gondoltam magamba,
 Egy illy Nótárius, s egy szűts, melly otromba;
 Verbőtzivel tele fejem: övé gomba,
 Bölts, tudós a munkám: az övé goromba.
 29 Elmula az éjtszak, másnap virradóra,
 A veres toronyba ¹⁾ négyet ütvén óra:
 Félkészültem, és felültem a fakóra;
 De borom megitták: vettem gondolóra.
 30 Azért a fejr ló ¹⁾ felé útam tettem,
 Diószegi borral kulatsom' töltöttem.
 A piatzon tzípót, s fenék szappant vettem.
 Debretzenből látó képig ¹⁾ kiléptettem.
 31 Ugy tetszett, tsömör bánt; testembe borzadtam,
 Hol fáztam, hol pedig nagyon is izzadtam;
 Azért a tsaplárost itt kiszóllítottam,
 Pohár ákovitát ²⁾ kérvén, azt megittam.
 32 Onnét a sivatag Hortobágy pusztáját
 Ertem; de számtalan Kárákatónáját ³⁾
 Tsodáltam, Kótsagok' s tűzokok' summáját,
 Lepte sok ezer lud, s rétze ennek táját.
 33 Nintsenek itt faluk, s városok építve,
 Utazók számára fogadók készítve.
 Szállásokat látni szalmával kerítve,
 Némelly rongyos tsárdát sárból tseperítve.
 34 Egy jó forma legényt találtam egy tanyán,
 Zsiros íngbe oldalt heverni a bundán:
 Hátán volt juh bőrből fekete katzagán,
 Egy pár kérges habdák ⁴⁾ a két lába szárán.

¹⁾ A veres torony = a debreczeni híres nagy templom. Fejr ló = régi ismert vendéglő Debreczenben, a mai vármegyeháza; Látókép = csárda a hortobágyi úton.

²⁾ Ákovita = pálinka.

³⁾ Kárákatona = hollónagyságu fekete vízi madár.

⁴⁾ Habda = lábikravédő bőr, nagy csizma.

- 35 *Isten jó nap! Bátya:* néki így köszöntem,
Hozta Isten Kedet, feleletét vettem.
 Szállást kértem; adott: azzal lenyergeltem,
 Iszákomb nyergestül a földre letettem.
- 36 Míg a lovam fűbe kötöttem pányvára,
 Akasztott egy bográts húst a szolga fára
 Megborsolta, s veres hagymát metszett. Arra
 Kért: hogy a míg megfő, üljek a szalmára.
- 37 Egy szép fejér tzipót, olyat mint Kalátsot,
 Tett a bundájára. Fogta a bográtsot,
 Egy jó rázást tevén; de illyent ki látott?
 Magamnak is szemem meredt volt, s szám tátott.
- 38 Mert az egy rázással, mely hús volt fenekén,
 Egybe¹⁾ felül esett, vala a tetején.
 Egy darabotska is földre le nem esvén,
 Tsodálkoznom kellett a gulyásnak tettén.
- 39 A melly hús felőről esett az allyára,
 Nyers vala egészen, alig érte pára:
 A felső, melly esett ennek a hátára,
 Jól megfőtt, úgy tetszett, hogy nézek rózsára.
- 40 Mondá gulyás, Úram! immár lehet enni,
 Ezen pásztor étel tetszésére lenni
 Fog, reménylem, azért: abból tessék venni,
 Itt van a tzipó-is, azt is meg kell szelni.
- 41 Jobb ízűt éltemben én ennél nem ettem,
 Sokat evén abból majd megbetegedtem;
 Azért a kulátsot kápáról levettem,
 Ezen jó szakáttsal kiüresítettem.
- 42 Jól ivott a gulyás: meg tölté pipáját,
 Nékem is szironyos, sallangós zatskóját
 Nyujtotta, azután meggyujtván taplóját,
 Pipámra rá tette egy darab ors fáját.²⁾
- 43 De íme! melly nagyon s szörnyen megrémültem,

¹⁾ Egyszerre.

²⁾ *Szironyos* = szironynyal vagyis vékony, színes bőrszallaggal kivarrott. *Orsfa* = reves, taplós fa.

- Az ítélet napját jelen lenni véltem,
 Most mindjárt végződik, azt gondoltam, éltem,
 Ne hagyjon megölni: az Istenre kértem.
- 44 A vad gulya felénk oroszlány bőgéssel
 Futva jött; izzadtam, s vóltam ijedéssel.
 Mint szarvas, a tulykok jöttek olly szökéssel,
 Farokat felhányták fark felemeléssel.
- 45 Felugrott a gulyás, eztet rikkantotta:
Nem oda: a gulyát hogy így szóllította,
 Mint a kő fal, egybe úgy megállította,
 Iszszonyú bőgését letsillapította.
- 46 Gémeskútból tele tölté válójokat,
 Körös körül fogták a barmok azokat.
 És hogy eloltották magok szomjúhokat,
 Só helyekre ¹⁾ vették gyorsan az útjokat.
- 47 Akkor tértem én is eszemhez, magamhoz,
 Mindjárt el is mentem pányvázott lovamhoz,
 Felkészülvén szóltam én gulyás gazdámhoz,
 Mindent megköszömvén fogtam az útamhoz.
- 48 Egy órát halladván kilentz bikát fekve
 Találtam út mellett; (gondoltam mind medve
 Árpában jól lakván heverték kérődve.
 Valék a gulyánál? vóltam itt ijedve!
- 49 Mert éppen előttök a mint lovam hágott,
 Felálta a háрма, lábok földbe vágott,
 Bömböltek: mutattott szemek tűz világot,
 Retsegett a szájok, bogáts görét ²⁾ rágott.
- 50 Azonban mérgeesen megrázván szarvokat
 Közzel föld színéhez vitték ők azokat;
 De hogy felém jönni láttam mozdúltokat,
 Bé nem vártam hozzám való eljűttokat.
- 51 Hanem frissen kaptam kantáromnak szárát,
 Megtsapkoztam azzal fakómnak a farát,

¹⁾ Söhely = talán az a pihenő hely, a hol a gulya a kőst nyalja.

²⁾ Bogáncskórót.

- Oldalának vetém a sarkántyu tarát,¹⁾
 Hogy jól szaladhasson, nem húztam agyarát.
- 52 Mentem, mint mehettem; de halál veréték
 Űtött ki testemen; hogy hátra tekinték:
 Sarkamba a bikák, már alig meheték,
 Tsikó vólt a fakóm, felválni ő kezdék.²⁾
- 53 Véres tajték tsorgott földre zablyájáról,
 Három patkót is már lerúgott lábáról,
 Elszakadt heveder tsüggött le hasáról,
 Szinte lefordúltam nyergestül hátáról.
- 54 Itt juta életem végső pertzenére,³⁾
 Gondoltam, magamnak, s lovamnak a vére
 Bikáktól ontatik, s most itt halál ére;
 De egy nagy juh nyájhoz értem szerentsére.
- 55 Egy jó erős juhász két jó bojtárjával
 Hat erős gabantzós, örvös kutyájával
 Őrzé ezen nyáját fokos baltájával,
 Sétált körülötte üstökes hajával.
- 56 Látván: bikák engem hogy miként űldöznek,
 Ha rajtam nem segít, most mindjárt megölnek:
 Egy nagyot rikkantott, *kurja!* ebeinek,
 Látom, felém azok sebes futva jönnek.
- 57 Itten a kutyáktól, bikáktól is féltem;
 Mert rám jönni őket bikák helyett véltem.
 A mint *Akteon* járt, úgy járok itéltem,
 Vagy egytől, vagy mástól halálom reméltem.
- 58 De van az ebeknek nagy *phantasiája*,
 Esmérik mitsodás az ember formája:
 Ha embernek vagyon a vaddal tsatája,
 Nem engedik, vadnak hogy legyen prédája.
- 59 Ő is bojtárrival futott, és sietett,

1) Taréját.

2) *Kezd* a székely nyelvjárásban lehet ikes ige is.

3) *Percen*; a régi nyelv csak mint ige ismeri; a főnév *percenés* v. *percentés*.

- Hamar mind a hárma mellettem is termett,
 Uszszú! Kormos, Talpas, Bodri, Sajó, Dervet,
 Rajta Lompos! nékik ilyen biztatást tett.
- 60 Elmentek mellettem ebek nagy futással,
 A bikákat érvén kemény ugatással,
 Lefordíták rólam szörnyű szaladással,
 Visszatértek ezek kegyetlen morgással.
- 61 Osztán monda juhász: nints meszsze szállása
 Mennék vele, leszsz ott testemnek nyugvása,
 Lovamnak is abrak, széna, jó állása,
 Nintsen tanyájának körül belől mássa.
- 62 Köszönni akartam; de nyelvem rebegett,
 A szívem dobogott; mert vala ijedett,
 Lábam reszkedtek, hideget, s meleget
 Érzettem, és artzám halavány sárga lett.
- 63 Látván magam kívül vagyok, szamarára
 Feltóla engemet, elvitt tanyájára.
 A lovamat bizta egygyik bojtárjára,
 Magamat fektetett egy puha bundára.
- 64 Míg azon nyugodtam, frissen melegített
 Pálinkát, a melyben mézet keverített,
 Abba borsot, gyömbért jó bővetskén hintett,
 Mindjárt jobban leszek, inni kinszerített.
- 65 Úgy is lett, mert abból ittam bár nem sokat,
 Mindjárt nem érzettem sziv dobogásokat,
 Nem türtem hideget, sem izzadásokat,
 Az egész testemben tett jobbulásokat.
- 66 Érzékenység¹⁾ nélkül eddig mindig voltam,
 Tetszettem magamnak, hogy félig megholtam,
 De erőm megtérvén, már most felláboltam,
 Juhász kezét fogván hozzája így szóltam:
- 67 Drága juhász batsim! én *Hypochratesem!*
 Te nagy böltsességű kedves *Socratesem!*
 En vitéz *Hectorom*, vitéz *Ulyssesem!*
 Engem vezérelő hív *Ganimédesem!*

¹⁾ Érzékenység = érzék, eszmélet.

- 68 Ezt hallván a juhász szavam szakította,
 Hogy deákúl nem tud, nékem azt mondotta.
 Ezen szentek nevét soha sem hallotta,
 Azokra apja is őt' nem tanította.
- 69 Jó bátsi! jól tudom, hogy te sem tanúltál,
 Tudjad, a melly deák szókat most hallottál;
 Mivel Nótárius te soha nem vóltál,
 Nem érthetd, a dolog nagy tudományból áll.
- 70 Tehát anya nyelven szólok most te hozzád:
 Ezer köszönetet szám szivem néked ad.
 Te vagy a békák közt éltem ki megtartád;
 Orvosságod által egészségem' adád.
- 71 Még élek, te néked kész leszek szolgálni,
 Mindent fogok tenni, a mit fogsz kívánni,
Processusaidban fogok *allegálni*,
 Jobb *Procuratorra* nem is fogsz találni.
- 72 Uram! *processusom* nints nékem másokkal,
 Mondá juhász; hanem tsak a farkasokkal;
 De tsak hamar végzem peremet azokkal,
 Rájok ütven örvös *procurátorokkal*.
- 73 Ember az embernek látván veszedelmét
 Tartozik sietve adni segedelmét;
 Felebarátjának nem érzi szerelmét,
 Sőt nem is Keresztény, nem nyujtván védelmét.
- 74 Azért is tartoztam segítségül lenni,
 Mint felebarátod mentségedre menni,
 Te hát kuvaszomnak köszöneted' tenni
 Tartozol: nem hagyták életed' elvenni.
- 75 Ezek utánn mindent lovamra felrakott,
 Törött szíjból egy új hevedert is adott,
 Megölelvén juhászt, hogy értem fáradott,
 Köszöntem elmenvén; ő tanyán maradott.

MÁSADIK RÉSZ,

A mellyben a Nótárius előbeszélli, mint mene Tisza Fűredig, ott a vasas németekkel melly nagy bajja vólt, mint méne el onnét Örsnek eránnyába, jól tartván magát, és Árokszállása felé megindulván éjtszaka mint tévelyedett-el; mennyit szenvedett égi háboru támadván, mint esett bé a Tsősz árkába, miként mászott ki, és egy tsíkós tanyát érvén, ott megszárazstván magát elindulásáig szól.

- 76 Fűredre érkezvén még is éjtszakára,
Hallal bővelkedő Tiszának partjára,
Hogy ne legyenek másnak én akadályjára;
Azért a helységnek szállattam házára.
- 77 Gondoltam, hogy itten leszek békességgel,
Majd jól tartom lovam, alszom tsendességgel,
Lesz nyugvásom után testem erősséggel,
Regvel követhetem útam' serénységgel.
- 78 Három vasas német a szobába dobban,
Két tzigány hegedült ezek után nyomban.
Újjongatott egygyik, mint a másik jobban.
Pallosok' kivonyták; mert jól ittak borban.
- 79 Nótárius lévén, a kalapom mellett
Penna vólt; mert sokszor frissen írnom kellett;
De ha bikák, s gulya nálam rémülést tett:
Lettem pennám miatt mostan megijedett!
- 80 Hogy a három német pennámat meglátá
Komíssár! komíssár! mind három kiáltá,
Mindenike szörnyen pallossát forgatá',
Ijedtembe bújtam vólna a föld alá.
- 81 Mondák: ha katona kis tuk hus megenni,
Kéd mindjárt sok excés a papiros tenni,

- Azutánn Komputus, mikor kéd el menni
 Vitz' Ispány tsínálik, sok fizess meg lenni.
 82 Kuthja lerki Spítzbúb, kéd azt udj tsínálik.
 Mostén az enim kard kéd fejet le vákik,
 Ha többé Komissár más falu meg látik:
 Más kadona excés nints meg van mondanik.
 83 Egygyik frítskát adott, másik üstökömet,
 Tzimbázta ¹⁾: harmadik döfölte testemet,
 Talán le is vágtak volna ök engemet,
 A Falu' gazdája tartá meg éltemet.
 84 Szólla: jó Uraim! Kegyelmetek! kérem.
 Ez Szomszéd falusi Kántor, jól esmérem,
 Távodadról való atyámfia, 's vérem,
 Egész helység tudja, tudja a testvérem.
 85 Szavára katonák mind megjuhászódtak,
 Nékem békét hagytak, többé nem tzivódtak;
 De egy bajból megint más bajba béhoztak;
 A gazda szavai új rosszszat okoztak.
 86 Mondák: nagy haragszik mi nem fog tsínálni;
 Nem meg vagy Komissár: mi azt jól már látni;
 De meg van kend Kántor, szép ének kántálni.
 Ha Kántál nem tsínál, sok priglít megadni.
 87 Uraim! nem lehet igen rosszszul lettem,
 Ketek pallosától nagyon megijedtem,
 Minden tagjaimban lankadtságot vettem;
 Még jó, hogy halálra le nem betegedtem.
 88 Kotz tausend Sikkerment! kéd megénekelni,
 Ma kántor, katona lusztig meg kell lenni.
 Kutja lerki ha kend ének nem megtenni,
 Sok erdek a tied gyomrod meg fog enni.
 89 Látván, hogy itt vagyok nagy veszedelembe,
 Eztet éneklettem nekik ijedtembe,
 Hogy: *Tsorda pásztorok midõn Bellehembe;*
 Mert hirtelen épen ez jutott eszembe.
 90 Ezt hallván egygyike forgott, tántzolt, ugrált.

¹⁾ Tzimbázta = czibálta.

- Másika ; hajjaszsa, raszasa kiabált
 Harmadik : bort ivott az asztra felált,
 Mondá : Kántor fífát! szép ének megtsinált.
- 91 Azután tzigánynak vonni parancsoltak,
 Szint úgy rengett a ház, sarukba tántzoltak,
 Engem is hol jobbra, hol balra vontzoltak,
 Hol jóval hol rosszal tántzolni unszoltak.
- 92 Magamat előttök eleget mentettem.
 Mondottam : jól látják, hogy megbetegedtem
 Hogy így légyen dolgom, hittel petsételtem ;
 De még is semmire vélek nem mehettem.
- 93 Músz szain ! alló frissen, her Kántor tántzolik,
 Morblé ! nem tántzolik fok három pátz adik,
 Tudni én : her Kántor ! szép tántzolni tudik,
 Sak kítsin tántz tsinálsz : her pruder maradik.
- 94 Gondoltam : sok bajon immár általmentem,
 A részegek előtt magamat mint mentem,
 Gorombaságoknak végét ha tekintem,
 Rosz lesz ; itt a tűzre a bűdösköt hintem.
- 95 Azért bokáimat egymáshoz ütöttem,
 Mint kinek háza ég, olly tántzolást tettem,
 Emberből lengyelnek medvéjévé lettem,
 Az bottal, én karddal tántzolni kénttettem.
- 96 Hap lusztig her Kántor, egygyike kiáltott,
 Alló kéd fordulik, másika megrántott.
 Harmadik előmbe vetett lábbal gántstot,
 Bétoppant a Káplár, látta ezen tántzot.
- 97 Parantsolá kiki, mennyen Quartélyára
 Egygyik fejeskedett : nem hajtott szavára ;
 De hogy páltzájával rákapott hátára :
 Elment, és a dolgot nem vette tréfára.
- 98 A hegedülésért tzigány fizetést kért,
 Hogy én is tántzoltam, megérdemlik a bért :
 Ugy felforrasztotta szavok bennem a vért,
 Hogy testemben a nagy méreg tsak alig fért.
- 99 Kardom rántván mondám : mindjárt meg fizetek :
 Jól meg kard lapozlak : a leszsz a tietek

- Látván a tzigányok ; ki felé siettek,
 Illy a berek ¹⁾; mentek, mint megy a fergeteg.
- 100 A kik eztet látták, katzagtak, 's nevettek,
 Mondák, a tzigányok bezzeg megíjjedtek!
 Udvaron keresztül olyan futást tettek,
 Hogy három ugrásra az utszán termettek.
- 101 Ezek így törtévé, jó abrakot adtam
 Lovamnak, és reggel meg is patkóltattam,
 Mint illik: reája, mindenem fel raktam,
 A Tisza partyáig tsak gyalog ballagtam.
- 102 A hidasba itten lovamat vezettem,
 És a révészeknek előre fizettem,
 Tsendes idő lévén, bátran evedzhettem,
 Hamar-is a túlsó Tisza partján lettem.
- 103 Innét két mért-földet, de jót elléptettem.
 Örsnek erányába, le is telepedtem,
 Pányvára lovamat, jó fűbe kötöttem,
 Köpönyegre néki abrakot öntöttem.
- 104 Atzélomat frissen, 's kovám' elő vettem,
 Erre jó megérett, bükkfa taplót tettem,
 Két három tsapással tüzet is ütöttem,
 És száraz perjével lángot gerjesztettem.
- 105 Erre száraz fűzfa ágat bőven raktam,
 Ketske rágó fából nyársatskát faragtam,
 Szalonnát rá vonván a tűznél forgattam,
 És zsirját szép fejer tzipómra tsorgattam.
- 106 Melly részi cseppentett vala, elharaptam,
 Erre borral töltött kulatsomat kaptam,
 Szemem könyvbe lábbatt, aztugy kotyogtattam,
 Illy Hertzegi módon magamat traktáltam.
- 107 Mivel a multt éjjel, semmit sem alhattam,
 Mert hol éneklettem, hol tántzban ugráltam,
 Álomtól a tűznél itten elnyomattam,
 Fáradságim utánn borral hogy jól laktam.

¹⁾ Gvadányi bizonyára etimologizálni akart, midőn így írta az „illa berek“ szólást.

- 108 Egyzer felébre dvén napra tekintetem,
 Jól lehanyatlott az, nagyon kételkedtem,
 Hogy oda érhessek, a hová feltettem,
Hoc est certum ¹⁾: mondám bé' soká hevertem !
- 109 Kivettem karika réz *Compassusomat*,
 Zöld galádon függött, feltartám karomat,
 Még meddig mehetek, mint végzem dolgomat,
 Ne érje, mint tegnap, bal fátum sorsomat.
- 110 Órámnak kis lyukán a napnak súgára
 Átsütvén mutatott éppen hat órára,
 Örültem találván Polus grádussára,
 Még ma eljuthatok Árokszállására.
- 111 Megindulván alig egy Pósta mért-földet —
 Mentem el, és már-is úgy bésetétedett,
 Hogy földet nem láttam, tsak tsillagos Eget,
 Az utat elvesztém, lettem eltévedett.
- 112 De mivel tanúltam az *Astronomiát*,
 Gondoltam, hogy mostan vehetem én hasznát,
 Majd fogom vizsgálni a *Via lacteát*, ²⁾
Jupiter, *Saturnus*, és *Venus* tsillagát.
- 113 Azért egy halomra lovammal feláltam,
 Kalapom szarvából én *tubust* tsínáltam,
 A fenn nevezteket azon át visgáltam,
 'S ily *consequentiát* azokról formáltam.
- 114 Balra megy *Jupíter Satelesseivel*,
 Fias tyuk-is úgy megy maga tsirkéivel,
Vénus-is arra tart pávás szekérével,
Saturnus-is siet sebes lépésével.
- 115 A három Kaszások, látom, balra térnek,
 Balra áll a rudja a Göntzöl szekérnek,
 Tehát én-is útját követem ezeknek,
 Balra megyek, mivel ők-is balra mennek.
- 116 A Tisza vizének jobbról van folyása,
 Van most pedig ennek nem kis áradása,

1) Az bizonyos.

2) Tejút.

- Fakómnak, ha jobbra lenne a hágása,
 Béésvén, elnyelne tekergős habzása.
- 117 Igy az én testemből a hartsák falnának,
 Tsukák a lábomnak szárából rágnának,
 Agyamnak velején a rákok híznának,
 Többi tagjaimon rút békák másznának.
- 118 *Consequentiam*hoz tehát magam' tartám,
 És magnes kő helyet órrámat tsafarám
 Balra: lovamat-is én arra fordítám,
Holb-linksre, nem *rechtsre* menne, azt akarám.
- 119 Most láttam, az okos ember jó a háznál,
 Hogy nintsen Tudomány szebb a Máthésisnél,
 Örültem tanulván ezt Szabó Jakabnál,
 Kaplonyi ¹⁾ Barátok Orgonistájánál.
- 120 Nagyon setét vala, fakóm ízgott, mozgott,
 Folytába nem lépett, tipegett, topogott,
 Prüszkölt; mert felettem tar-varjú krárogott
 Egy füles bagoly-is tsak közel huhogott.
- 121 Hirtelen jobb kézről támada nagy zugas,
 Hab formán keverte *Aert* a szél fúvás,
 Poesishez értvén, mondám: jön *Boreas*,
 Vagy Sárkányon Deák ül, melly garabontzás.
- 122 Mátra hegy tájáról írtóztató zörgés
 Közölgetett és vólt rettentő menny-dörgés,
 Tsattogott, ropogott, mint az ágyú lövés,
 Hallatott pusztákon a nagy marha bőgés.
- 123 Villámlott szüntelen, húllott a sok mennykő,
 Ki tüzes, ki olly nagy, mint egy kasza fénkő,
 Más szag nem érzetett, hanem tsupa kénkő,
 Ki itt nem félt vólna, lett vólna szíve kő.
- 124 Fekete folyhőkkel borítva vólt az Ég,
 Zápor esett, a közt mint dió olly nagy jég,
 Láttam itten boglya, amott egy kazal ég,

¹⁾ Kaplony = egy kis falu Nagykároly mellett,
 a Károlyi-család nagyszerű sirboltjával s régi franczis-
 kánus kolostorral.

- Gondoltam: Istenem! mikor lesz már itt vég.
 125 A lovam rettegett, nem mene folytába,
 Ide, oda tsúszott, vagy egy, vagy más lába,
 Mivel a setétben lépett tsak vaktába,
 Velem egygyütt bédültt a Tsósznek ¹⁾ árkába.
 126 Uram Jésum! segíts, nagyon kiáltoztam,
 Irgalmazz lelkemnek! búzgón imádkoztam,
 Ne hagyjál elveszni, kérlek, fohászkodtam;
 De Budára felvett útam' is átkoztam.
 127 Mert aztat gondoltam, hogy Tiszába estem,
 Míkor nyel örvénnye, már tsak aztat lestem,
 Vélttem, hogy halaknak tora lészen testem,
 A zavaros hénárt majd véremmel festem.
 128 Ez árokba sok viz esőtől bétódult,
 Gondoltam: hogy Tisza; mert fejem vólt bódúlt,
 Mellyért nagy ijedtség szívemre rá tódúlt;
 De nyavalyajából ez hamar felgyógyúlt.
 129 Látván, hogy a zajtól ²⁾ el nem boritattam,
 'S hogy lovamnak hátán nyeregben maradtam,
 Felállá: nem úszott, meg bátoritattam.
 Árok' túlsó partját villámnál láthattam.
 130 Mind a két sarkantyúm fakóm oldalára
 Rá vágtam, hát egybe ezen szegény pára,
 Mind vad ketske szokott szökni kősziklára,
 Úgy felszökött velem az árok' partjára.
 131 Megszűnt a mennydörgés, már nem is villámlott,
 Felette setét vólt, tsak a viz tsillámlott,
 Megindítván lovam, lába megsikámlott,
 Partról farán tsúszott, szőri is lehámlott.
 132 De felkelt, és róla én is leszállottam,

¹⁾ Gv. így nevezi a Csörsz árkát, melyet Csersz árkának is hívják és a melyben a tulajdonnév valószínűen egyértelmű az ördöggel; azért *Ördögárok* is a neve. Monda is szól róla, melyet Tompa dolgozott fel.

²⁾ Zaj = ár, áradás; v. ö. zajlik, jégzajlás.

- Megtágúlt hevedert jól megszorítottam,
 Bagázsiamat is megigazítottam,
 Felülvén hátára, újra gondolkodtam.
- 133 Hogy merre induljak; nem tudtam, hol vagyok,
 Setét volt, az Egen, mondám, Hóld nem ragyog,
 Fölyhő szakadástól vizek igen nagyok,
 Virradtát megvárom, útnak békét hagyok.
- 134 Hát egyszer jó távúl, valamit fényleni
 Látván, mondám, nem más, tsak tűz fozeg lenni,
 Lobog ez, 's lobogást tsak láng szokott tenni,
*Deliberatum est*¹⁾ arra fogok menni.
- 135 Menvén a setétbe egy nagy sereg Gödény
 Felrepült előttem, zúgása volt kemény,
 Vélttem, hogy előttem zúg megint viz örvény,
 Kezdé bántni szívem' halálos kelevény.
- 136 Észre vettem osztán, hogy ez madár szállás,
 Nagyon örvendeztem, hogy nem volt viz folyas,
 Esett ezek között fűtyülés, kiáltás,
 Mondám: ezért légyen az Istennek áldás.
- 137 Egy óráig mentem, míg a tűzhöz értem
 Tsikós tanya volt ez, itten szállást kértem,
 Mivel sok híg sarat, sok vizet ma mértem,
 Felette jól esett, hogy itt tűzhöz fértem.
- 138 Tsikós lova mellé köté paripámat,
 Karámjába rakta minden portékámat,
 Nádat hánvt a tűzre, száríttam gúnyámat.
 Mondotta, 's lehúzta lábamról tsizmámat.
- 139 Önnön maga vízből holmimat tsafarta,
 És tsak melegedjék, 's nyúgodjam, akarta,
 Bojtára lenyergeltt lovamat vakarta,
 Etette, itatta, pakróttzal takarta.
- 140 Szerszámom, 's tsizmámat hájjal jól megkente,
 Megszáradott rajtam, mint dolmány, mind mente,
 Új keresztyén kését²⁾ atzéljához fente,
 Ezek utánn szemmel Bojtárjának inte.

¹⁾ El van határozva. — ²⁾ Zsidó bicska.

- 141 Tudott ez deákul, tudta ez szándékát,
Hozott a Karámból két berbéts lapotzkát,
Maga megspékelte meg is adta sóztát,
Tett a tűz mellé még egy bográts káposztát.
- 142 Ez már főzve meg volt, tsak melegítette,
Berbétsbe a spéket foghagymával tette,
Hogy megsült, a fentt kést, 's villát eölvette
Egy fejér kenyérrel mellém helyhezttette.
- 143 Míg a berbets hús sültt, én addig nyugodtam,
Megszáradván tűznél jó álmat aludtam,
Felébredvén, egyem, kínált; hozzá nyúltam,
Megvallom: erőmben nagyon megújúltam.
- 144 Kéz kezet mos, azért én üti társomat,
Előlhozám borral töltött kulatsomat,
Jól íván, felejtni kezdém bal sorsomat,
Meg is részegítém Tsíkós szakátsomat.
- 145 Míg ettem, az egész *Atmosfera* tisztúlt,
Sem mennykő, sem zápor, jég fellegből nem húlt,
Rózsa szín szekerén *Aurora* megindúlt
Zephirus követte, már *Boreás* nem dúlt.
- 146 Aranyos serényű lovakon jött *Phoebus*,
Mondám: jó leszsz dolgom, *stantibus his rebus*,
Ugyan ebül voltam, *elapsis diebus*,
Örvendek; támadott *post nubila Phoebus*.¹⁾
- 147 A tsíkós bojtárral lovam nyergeltettem,
Az egész lomomat reá mint volt tettem,
Kótyagos gazdámától vég bútsúmat vettem,
És Jász-Berény felé egy pusztán ügettem.

1) *Stantibus his rebus* = ily körülmények között;
elapsis diebus = az elmúlt napokban; *post nubila*
Phoebus = borúra derű.

HARMADIK RÉSZ.

Ebben leírja a Nótárius érkezését Jász-Berénybe, ottan mit mivelt, miként mene ki. Aszódon, Tzin-kotán által menvén, mit gondolt Pestet és Budát látván. És Pesten által menvén Budára, hol, és kinél vette szállását.

- 148 Még dél előtt értem Jászok Várossába,
 Filistéusoknak¹⁾ Metropolissába,
 A Város' Sáfára az első útszába,
 Meglátván vezetett a maga házába.
- 149 Tsóváltuk fejünket egymást itten látván,
 Rég már az ideje, hogy mi ketten Kassán,
 Iskolába jártunk, Professor vólt Dzián,
 Jó Barátok lévén, tsodálkoztunk méltán.
- 150 Azért is egymásnak nyakába borulánk,
 Barátság tsókjával egymást megtsókolánk,
Condiscipulusink' mind öszveszamlálánk,
 Múltt jó napjainkat vígan előhozánk.
- 151 A város házához ez engem vezetett,
 A hol is nagy gyorsan asztalt terítettett,
 Ehez két vendéget, 's engem leültetett,
 Tsodáltam, melly úri ebédet főzetett.
- 152 Jó Egri bort töltött Lehelnek kürtjébe,
 Színig tele lévén, tartotta kezébe,
 Megitta érettem, nem maradt tsepjébe
 Semmi. Álmélkodva néztem a szemébe.
- 153 Nékem is megtöltvén, azt kezembe vettem,
 Ó érette iván, kétszer pihentettem,
 Olly *perfectióra*, mint ő, nem mehettem,
 Egy húzomba aztat belém nem önthettem.

¹⁾ Régibb magyar felfogás a jászokat filiszteusoknak nevezte latinul.

- 154 De ez mesterséget a két vendég tudta,
A kürtöt mind kettő olly gyorsan hajtotta,
Hogy mig szem pillantott, üresen tartotta
Kezébe : 's hogy újra töltsék, óhajtotta.
- 155 A Fő Kapitánynak az egészségéért,
Más Kapitányokért, és a Hadnagyokért,
Ittunk azoknak is a Feleségekéért,
Végre fegyvereik böldegüléséért.
- 156 Minek utánna mí jól ittunk, 's jól ettünk,
A Sáfár házához én, meg tsak ő mentünk,
Uj fogadást híttel mí egymás közt tettünk,
Jó Barátok lészünk, meddig tart tsak éltünk.
- 157 Ujra megölelvén kedves Barátomat,
Udvarra vezetém jól tartott lovamat,
Aszódnak tartottam a kantár száromat,
Ott a Fogadóba tettem hálásomat.
- 158 Gödölön keresztül másnap Tzinkotára,
Éppen harangoztak tizenkét órára
Béértem, 's szállottam egy paraszt gazdára,
Mikor a juhait hajtá esztrengára.¹⁾
- 159 Itten katonásan hideg sültet ettem;
De a kulatsomba jól bétékintettem,
Fakómmal abrakot, szénát is ettettem,
Ivott is; 's hátára magamat vetettem.
- 160 Mentem; de nem többet, hanem egy kis órát,
Hát meglátám Pestet, és Budának várát,
Megállottam: 's véltem Salamon oltárát,
Látom: 's tsúdáltamba alig vettem párárt.
- 161 Én Pesten keresztül léptettem sebessen,
De Dunán vert hídon mentem tsak tsendessen,
Láttam egy iffjú túl sétál ékessen,
Mintha őt' esmérném. tetszett olly rendessen.
- 162 Átmenvén a hídon, utánna siettem,
Lovon ülvén őtet hamar is érhettem,

¹⁾ Esztrenga v. esztena, esztina = a juhoknak bekerített fejó helye.

- Elérvén örültem, hogy rá esmérhettem,
A Szatmári Biró fia volt: nevettem.
- 163 *Preceptora* voltam, hogy volt *Principista*,
Eger várossába vala ő *Jurista*.
Nagy Prókátoroknál lévén *Patvarista*,
Királyi Táblánál mostan *Cancellista*.¹⁾
- 164 Megszóllítám: viszszanézett, 's tsodálkozott,
Mondá: Lelkem Földim! téged Isten hozott,
Ha hozzám nem szállasz, lészel te átkozott,
Jó szállásom vagyon, lehetsz meg nyugoszott.
- 165 Egy gazdag Serföző Tsászár Fördő mellett,
Mint egy Kastély olly szép házat építettett,
Szép *mobiliákkal* felékesítettett,
Dunán lemenőknek ad szép tekintetet.
- 166 Sok Uraknál vagyon sok ezer summája,
Mellyből hat *pro centum* jön bé uzsorája,
Szuferénnel²⁾ tele börtben négy ládája,
Őrzi azt hat erős szelindek kutyája.
- 167 Rég már az ideje, hogy megözvegyedett,
Egy fia volt, kinek hadi Tisztséget vett,
Ármádánk *Kolinnál* mikor verekedett,
Ottan a Pruszsztól agyon lövettetett.
- 168 Tsak hat hetűs vala akkor leánykája,
Ez most olly szép, mint volt Páris Helenája.
Sok Gavalér lenne örömet mátkája,
Mert érzik, Atyjának van arany mannája.
- 169 Maga szép ősz férfi, egyenes állása,
Piros, posgás; mert volt mindég jó tartása,
Fontos a beszédje, ollyan a járása,
A házának bölts, okos kormányozása.

¹⁾ Principista = első osztályos, jurista = joghallgató, patvarista = joggyakornok, cancellista = fogalmazó.

²⁾ Szuferén = fr. souverain, ang. sovereign = aranypénz tíz frt. értékben.

- 170 Pere lévén egyszer egygyik adóssával,
Ez alkalmatosság a Cancellistával
Esmérőssé tette, és szolgálatjával
Nagyon elégedvén, így szólla magával:
- 171 Kedves Uram! Budán senki semmit ingyen
Nem ad: tehát kérem, a szerentsém légyen,
Pénz nélkül én nálam asztalt, szállást végyen,
Kegyelmed házamnál, mí tetszik, azt tégyen.
- 172 Földim megköszönte eztet betsülettel,
Ajánlását vette minden tisztelettel,
Megszált három szobát tele készülettel,
Kárpittal, Kanapé, tükrökkel, székekkel.
- 173 A Cancellistát ő most is úgy szereti,
Hogy mindenbe kedvét teszi, hol teheti,
És a vak is aztat itten sejditheti,
Hogyha néki tetszik, Frántzlít elveheti.
- 174 Megmondá ez néki, hogy én *Préceptora*,
Vóltam, és hogy vóltam vezető *Mentora*;
Míndjárt kért, ne szálljak vendég fogadóra;
Szolgálatomra lesz étele és bora.

NEGYEDIK RÉSZ.

A mellyben Budát, Pestet, és ezeknek vidékét
írja le.

- 175 Itten Budán kezdett szerentsém szolgálni;
De útamba akart mindég ellent állni,
Hányszor nem kellett majd életemtől válni,
Most nyugszom, itt mindent meg akarok látni.
- 176 Ki is mentem más nap a Duna partjára,
Szememet vetettem Pestre, hol Budára,

- Nem tudtam, mit nézzek, elől 's utóljára,
 Azért mostan adom mindennek tudtára :
- 177 A természet tette itt remek munkáját,
 Mert ha ki tekinti Buda Vára táját,
 Nem fog itt mást látni, tsak szépség tsodáját,
 És a teremtésnek egy nemes formáját.
- 178 Menedékes hegyen van a Vár építve,
 Erős kő falakkal, 's bástyákkal kerítve,
 Nap fényen ragyogó tornyokkal szépítve,
 Útszái kövekkel vannak béterítve.
- 179 Ezeket nagy roppant házak ékesítik :
 Sok költséggel épült Templomi szépítik,
 Piartzán fel-szökő kútak díszesítik,
 Gyönyörű lakósi nagyon nemesítik.
- 180 De főképpen Mátyás Király Palotája
 Kevélyen áll benne, ritka is pompája,
 Bár mennyi idegen szem tekint reája,
 Királynak való ez ! mást nem mondhat szája.
- 181 Országunk Oszlopi itten lakást vettek,
 Kik Fejedelmüinktől ide idéztettek,
 Hogy Hazánk Kormányi légyenek, küldettek,
 Szegények 's gazdagok Birojává lettek.
- 182 Hogy folytathassanak mindent tsendességgel,
 Kormányozhassanak kivántt békességgel,
 Az all-pereseket Haza Törvényjével.
 Megnyugosztalhassák igazság tettével.
- 183 Ki Hadí Fő Vezér az egész Hazában,
 Ide helyheztetett, és ál hatalmában,
 Hogy a lálmázókat tartsa zabolában,
 Légyen a tsendesség ő rendes folytában.
- 184 Igy Apolló lakást vett Buda Várában,
 Már is benne lakik kivont Sátorában,
 Borúlt a Béekesség Igazság nyakában,
 Részesek mind ketten egymásnak tsókjában.
- 185 E Vár alatt még más három Város fekszik,
 Egy mértt föld a hoszszok, melly-is jól kitetszik,
 Ó Buda, Viz-Város, Tabánnak nevezik,

- Ezeket tsodálva jövevények nézik.
- 186 Nehány meleg Fördők bennek találatnak,
Minden sorsból valók ezekben mulatnak,
Doktorok, Borbélyok ezek körül laknak,
Azért-is betegek itt felgyógyúlhatnak.
- 187 Fedetlen tornyával még egy Török Metset,
A Vizi-Városban hogy áll, azért esett:
Hogy ez arról tégyen jelt, 's emlékezetet,
Hogy *Kara Mustapha* itt megverettetett.
- 188 A Városokon túl fekvő szép megye,
Amphitheatrumot mutat völgye, 's hegye,
Akár merre ember szemét vesse, 's tegye,
Mást nem lát, tsak mellyből szív öremét vegye.
- 189 Hegyei bé vannak szőlőkkel terítve,
Alattok borházak sorba felépítve,
Egygyik a másiknál tzifrábban szépítve,
Prés, sajtók, és kádak szürethez készítve.
- 190 Pomona kosárba almát, tseresnyét ráz,
Flora Nympháival virágok közt tzikáz,
Ritkán Diánnának nyila szarvast hibáz,
Madarkákat lépen fog itt sok madarász.
- 191 Édes musttal tölti Bachus itt hordóját,
Nyujtja a vevőknek bora' kóstolóját,
Veres borral töltött üveges korsóját,
Gyakran Orpheus-is megfujja gordóját.¹⁾
- 192 A völgyek árnyéka hideg kut forrással
Bővelkedik, gyémánt színű viz folyással,
A kövi halatskák itt fitzkándozással
Játszanak, Pisztrángok, mint nyíl, oly úszással.
- 193 A Városok között mintegy méltosággal,
Szőke Duna vize foly tsendes habzással,
Ágokra nints osztva, van itt egy folyással,
Fülekét nem sértő szép lassú zúgással.
- 194 Számos terhelt hajók drága portékával,
Meg annyi megtöltve sóval, gabonával,

¹⁾ Gordó = mélyhang.

- Bésózott húsokkal, füstölt szalonnával,
 Evezdnek le rajta Hazánk sok javával.
- 195 Fekete Tengerig egészen lemennek,
 Itt adnak el mindent a sok idegennek,
 Ott tserélt portékát ezekre terhelnek,
 Lovaktól húzatván nyereséggel jönnek.
- 196 Ó ezen Tengerbe foly-bé hét folyással,
 Magas kősziklákról tajtékos habzással,
 Valamint a Nilus dűl hét ágazással,
 Egyiptom Tengerbe kövekről zúgással.
- 197 Ollykor Királyunknak szép Hadi hajói,
 Kiknek árbotz-fáján lobognak zászlói,
 Széltől lebegtetnek kivont vitorlái,
 Könnyen úsznak, hátán morganak ágyúi.
- 198 Valamint kotlós tyuk tsirkéit vezeti,
 Úgy tsajkák nagy száma ezeket követi,
 Ha a hadi hajó vas-matskáját veti,
 Kerületjét ennek soksága bélepi.
- 199 Duna! oh te drága Neptunus magzatja!
 Szépséged Europa minden vizét hatja,
 Örvényidben magát hány Viza nyugtatja?
 Arany fővényednek drága minden latja.
- 200 Nem elég, hogy Budát te úgy ékesited,
 Még Pest Várossát-is hozzá egygyesited,
 Ezt hajókból kötött hiddal tellyesited,
 Nyelv ki nem mondhatja: őket mind szépited.
- 201 Ez öszvekaptsolást ha fontosán nézem,
Jónáthás és *Dávid* barátságát képzem,
Cástor, és *Polluxnak* szerelmeket érzem,
 Még is ditséretit eléggé nem végzem.
- 202 Ez hidon sok ezren napnak lementével,
 Sétálnak, és telnek örömök kedvével,
 Sok *Pyramus* játszik rajta *Thysbéjével*,
 Enyhülnek fagyossal¹⁾, 's mandola tejével.

¹⁾ Fagyos = fagyalt.

- 203 Mesterséges tűze gyakran Vulcánusnak
Ég rajta, de többet ég tűze Vénusnak.
Itt sok ártatlan szív tétetik zinkosnak,
Jól hívják e hidat hát Labyrinthusnak.
- 204 Jubál találmányát itt sokszor láttatja,
Sok ezer fül lantját, sípjait halgatja,
Magát sok Gavalér tzifran fitogtatja;
De soknak erszénnye e szelet jajgatja.
- 205 Pest Budánál sokkal még mostan ékesebb,
Több méltóság lakja, azért-is nemesebb,
Multság tárhaza, mellyértis kedvesebb,
Épületeiben gazdagabb, 's fényesebb.
- 206 Bölts *Minerva* benne vette a lakását,
A Tudományoknak megnyitá forrását,
Tanulók fejére árasztja folyását
Benne helyhezttetvén *Univerzitássát*.
- 207 Minden esztendőbe Bellona tábora
Szép térségén fekszik, sorban áll sátora,
Nem kéméltetik itt ágyúja sem pora,
Fegyver ropogása mint villám szapora.
- 208 Oly ékességeket Pest, és Buda körül,
Lehet látni, kiben lélek és szív örül,
Ha olykor bánatba mind kettő bémerül
Ezekre tekintvén vidámsága kerül.

ÖTÖDIK RÉSZ.

Sajnálja a Nótárius Budai útját, mivel azt gondolta, hogy Budán olyan régi Magyarokat fog találni, mint valaha lakták, olyas Dámákat is; de reménységébe megtsalattatván, leírja a régi Magyar öltözeteket.

- 209 Mind így vannak ezek, szemeimmel láttam,
Pest', Budát mind belől mind kívül vizsgáltam :
De hogy ide jöttem, azt már most sajnáltam,
Mert a mit kerestem, itt fel nem találtam.
- 210 Vélttem, fogom látni Nemzetemnek fényét,
Magyar öltözetnek kiválasztott kényyét,
Bibornak, Bársonnak, skárlátnak a színnyét,
Siberiából jött nyúsztyját, és gerinnyét.
- 211 Vélttem : mente, dolmány takarja testeket,
Skóflumból szótt öv keríti ezeket,
Borítja hogy hosszú nadrág szemérmeket,
Díszesíti nyusztos kalpag a fejeket.
- 212 Karmazsin, gordovány tsizsma lesz lábakon,
Tigris vagy Párdutz bőr fog fügni hátokon,
Keretsen kótság toll lebeg kalpagokon,
Bogláros pantallér¹⁾ tsörög a nyakokon.
- 213 Gondoltam üstökök érik a vállokat,
Kard tarsollal fogja verni a lábokat,
Buzogány, vagy Tsákány tölti meg markokat,
Ollykor hogy pántzér ing fedi bé tagokat.
- 214 Vélttem, hogy ha ülnek paripa lovakon,
Igmándi, Füredi nyereg lesz hátakon,
Fetske farkú tzafrang fog fügni farokon,
Szironyos, sallangós szerszám lesz azokon.
- 215 Vagy hogy ezek lesznek Skóflummal varva,
Ezüst avagy arany boglárral takarva,
Vagy lesznek tengeri tsigák reá rakva,
Sárga, veres, és zöld szironnyal²⁾ zavarva.
- 216 Így jártak valaha nagy híjú Eleink,
Az egész világot rettentő Oseink,
Így jártak Királyink, Gróffjaink, Herzegink,
Mí zászlós Uraink, mí minden Nemesink.

¹⁾ *Pantallér* = régebben fegyverdisz, kardkötő-öv volt (ném. Degengehäng), ma az összefont katonaköpenyt hívják így.

²⁾ Lásd a 42. versszakot.

- 217 Hajdan ha a Dáma a hitnek lántzával
 Öszvekötttetett, élt maga Párjával,
 Illeték *menyetske* szép titulussával,
 Hívták Nagy Aszszonynak esztendőök múltával.
- 218 Ez hajadon fővel, akár merre jára,
 Soha ki nem mene Templomba, útszára,
 Ez által adta ő mindenek tudtára,
 Hogy vendég vólt gyűjtve már lakadalmára.
- 219 Kötöttek hajából kontyot a fejére,
 Kivarrott főkötőt tettek tetejére,
 Arany lántzot, gyöngyöt a kerületére,
 Gyémántos reszketőt, mennyi tsak rá fére.
- 220 Vagy hosszú fátyollal kötötték bé fejét,
 De sok köves tőkkal rakták meg tetejét,
 Hoszszan függött ez le, és alól tsipkéjét,
 Sarka emelgette szóknyája retzét.
- 221 Alabastrom színű nyakát a Kaláris
 Kerítette: Gyöngy vólt, de *Orientalis*,
 E mellé vólt kötve még szép arany lántz is,
 Zomántztal futtatott filegrám munka-is.
- 222 Arany, avagy ezüst fonalú Biborral
 Takartatott karja; de e vólt fodorral
 Szépen ékesítve, rántzba vett bodorral,
 Ékes vólt, és ezt szem nem nézte komorral.
- 223 Módossan vólt kötve karjok pántlikával,
 Ujjokon vólt gyűrű arany karikával,
 A fülbe valójok hasonló munkával
 Vala elkészítve briliánt rózsával.
- 224 Kartsu derekokon vala vál felöltve,
 Melly volt a szabótól halhéjjal megtöltve,
 Közepe kevésé volt test felé dőlve,
 Ugy tetszet, hogy ez van derekára öntve.
- 225 Fűzték minden színű selyem pántlikával,
 Erre megént gyöngyött két sínor sorával,
 Ékesíték aztat olasz bokkrétával,
 Vagy balra feltüzött szép *medaliával*.
- 226 Szoknyájok Mailandba szövött kamukából

- Vala; vagy aranyos, ezüstös Prókátból,
 Vagy bársonyból, mellyet hoztak Genuából,
 Félig prémzett vala mind elől, mind hátról.
- 227 Mindenféle kötényt ezekre kötöttek,
 Gyöngyből, vagy gránátból Pártövet¹⁾ övedztek,
 Régenten lábokon tsizsmákat viseltek,
 Nintsen *Seculuma*, hogy tzipőt ötöttek.
- 228 A kiss Asszonyok is mind így öltöztettek,
 Tsak egyedül azzal megkülömböztettek;
 Hogy ezeknek fejek nem főköztettek,
 Sem hosszú fátyollal bé nem fedeztettek.
- 229 Illy öltözeteket Budán nem láthattam,
 És még magyar szót is tsak ritkán hallhattam.
 Hogy lehet ez? éppen azt meg nem foghattam,
 Ezen dolgon méltán én álmélkodhattam.
- 230 Igen szépen kértem én a Cancellistát,
 Hogy mutasson nékem Magyar Urat 's Dámát,
 Vezessen helyekre, hol ezeknek számát,
 Láthassam Hazámnak fényes ragyogványát.

HATODIK RÉSZ.

A Nótárius kérvén a Cancellistát, hogy vezesse
 olly helyekre, a hol magyar Urakat, 's Dámákat
 láthatna, elvezette őtet az Ország Házához, Komé-
 diába, a Barátok Templomába; előbeszéli, mit
 látott.

- 231 Elvezetett engem az Ország Házához,
 Eppen midőn üle Főrend a Táblához,

¹⁾ *Pártöv* v. pártá öv = széles deréköv.

- Iffiúság álla ezeknek hátához,
 Hozzá fogtak mindjárt az Ország dolgához.
- 232 Mondá: lásd most Földi! ez mind magyar Mágnás
 Amaz Cardinális, és egyszersmind Primás,
 Ez Ország Birája; Personális e más,
 Kiknek kultsok vagyön, mindenik Kamarás.
- 233 Tekintsed ama négy Ítéő Birókat;
 Többieket pedig mint tanáts adókat.
 Im! azért mutatom, hogy láss Magyarokat,
 Mivel Budán látni ohajta azokat. —
- 234 Nézd amott öszveültt *Procurátorokat*,
 De tudjad, hogy te látsz annyi farkasokat,
 Roszszabbat, mint Embert-evő Tzigányokat,
Incattust esznek ök, esznek *Actorokat*.¹⁾
- 235 Vendég hajjal köztök, sok fedezi fejét;
 Mert *o kehi onos*²⁾ bántja a velejét,
 Ezzel takarja be kiki maga fülét,
 Hogy palástolhassa *Midásnak* a nevét.
- 236 Nézd a körülálló szép Iffiúságot,
 Mint annyi Hazánkba felnevelt virágot,
 Idővel közülök sokan az országot
 Fogják kormányozni, érnek méltóságot.
- 237 Az Ország Házánál olly jól helyeztetett,
 Hogy a Táblán végig két szemem nézhetett;
 De alig vehettem itten lélekzetet,
 Olly nagyon fájt szívem, bánatban reszketett.
- 238 Mivel kevés Mágnás vólt Magyar ruhában,
 Az is már öreg vólt, ki vólt olly gúnyában,
 Legtöbben valának mind németh nadrágban,
 Nem magok hajokkal; hanem parókában.
- 239 Az Iffiúságon végig tekintetem:
 Francziák, Anglusok ezek, én azt véltem;
 Mind idegen nyelven szóltak, jól itéltem,

1) Incattus = alperes, actor = felperes.

2) O kehi onos = homályos célzás; talán
 számár kehe.

- Tarkák, tám bolondok, ily gonddal is éitem.
- 240 Estve bévezetett a Komédiába
Itten Urak, Dámák vóltak olly ruhába,
Mint a kik játszottak, 's tántzolták Scénába :
Gondoltam, Testvérek, lévén egy gúnyába.
- 241 Másnap Barátoknak mentünk Templomába,
Ugy tetszett, hogy most is a Komédiába
Vagyok; mert itten is vóltak olly ruhába,
Mint a Komédián, tollasba, tarkába.
- 242 Mint ott nevetkeztek, itt szint' úgy nevettek,
Complementirozást egymás között tettek;
Nem oltárra, hanem hátra tekintettek,
Dámák Gavalérok egymásra intettek.
- 243 Gavalért pajzányan¹⁾ szolgálta öltöztette,
Dáma magát feje, 's pirosra festette,
Sok közzülök eztet bőltsen tselekedte :
Mumiát mutatott vólna máskép teste.
- 244 Mondá: Földim! többet én nem mutathatok,
Mind télben, mind nyárban ez a ruházatok,
Így vannak befestve minden ábrázatok,
Legyenek öregek, bár Iffiak azok. —
- 245 Feltettem, hogy rajtok én tsufságot tenni
Fogok; ha egygyenként fogok velek lenni,
A hidra sétálni ha talállok menni;
De Urait elsőbb fogom elővenni.

¹⁾ Pajzányon. A *pajzán* szót G. más értelemben használja, mint a mai nyelv, de hogy milyenben, az sem e sorból, sem a 313. versszakból nem tűnik ki világosan.

HETEDIK RÉSZ.

Ebben hosszasan előbeszéli a Nótárius, miképen tsúfolta magok viseletekért minden Rendből lévő Magyarokat.

- 246 Módom egyszer lévén a hidon megáltam,
Egy deli Iffiút jönni felém láttam,
Talpától tetéig ötöt hogy vizgáltam,
Maskara köntösét felette tsodáltam.
- 247 Fordított kapájú sarú vólt a lábán,
Hátról tsat rá varva mind kettőnek szárán,
Mint két új, olly széles Sarkantyú bokáján,
Elül vólt hasadék gombokkal plundráján.
- 248 Kurta vala az ő alsó hatzukája,
Rövid rojt vólt körül felvarva reája,
Melyén ki vólt vonyva, ingének tarája¹⁾
Egy kis tsat vólt ezen, Anglusnak munkája.
- 249 Felső ruhájának egy araszszal allyja
Hosszabb vólt, és rántzos; nem vólt az aszszallya²⁾
Tarka vólt, mint tarka a Héjusznak mállya,³⁾
Szűk vólt, szorítását láttam, alig állja.
- 250 *Verd Dragon*⁴⁾ szín posztó Marseelbe szövetett
Sok veres pontokkal vala pettyegetett,
Két sorral atzél gomb volt rá helyeztetett,
Párisba ez *Fraknak* megkereszteltetett.

1) V. ö. fentebb: sarkantyú tarát, 51. versszak.

2) *Aszszaly*, helyesebben *aszaly* = a ruha szárnya, uszályja.

3) A hiúznak bőre.

4) *Verd Dragon*. Gvadányi szerint igen setét zöld posztó; a szó talán tévedés *verdagon* helyett, a meilyel a francia nyelv egy igen zöld színű bort illet.

- 251 Mint malom kő, olly nagy kalap vólt a fején
 Tarka barka tolból bokréta tetején,
 Karimája vólt majd hátának közepén,
 De szélbe, nem tudom, hogy állott meg helyén.
- 252 Tsigásan a haja vólt felfodorítva,
 Egy font hajpor vala tzofjába szoritva,
 Melly is pántlikával vala béborítva,
 Ugy tetszet, *Salam*¹⁾ van hátára hagyítva.
- 253 Megesküdtem vólna, hogy vagyon golyvája
 Ha ez nem: lesz még is valami hibája,
 Gondoltam: torkának tám van *Anginája*,
 Vagy keléssel tele van nyaka tsigája.
- 254 Mert hogy tekintetem ennek a nyakára,
 Egy asztal keszkenőt borítot ő arra,
 Háromszor keríté ennek a hátára
 A nyakra valóját, mint egy garmadára.
- 255 Melly szélesen szokott Zsidó *Rabínernek*,
 Gallérja állani, szint úgy állott ennek,
 Négy újnyira felül Gallérja íngének
 Szép vólt ez: mind örve a juhász ebének.
- 256 Ollyan, mintszakáts kés, függött az oldalán,
 Egy horgon akasztva fellül bugyogóján,
 Ez fegyvernek neve betsülettel mondván —
*Kutó*²⁾ és próbálni lehetne ezt békán.
- 257 Hozzám érvén ötet szépen köszöntettem,
 És meghajtott fővel ötet üdvözlöttem,
 Tsodáltam; hogy az ő feleletét vettem,
 Mert visszszont magyarul tőle tiszteltettem.
- 258 Mondám néki: Uram! szabad é szóllani,
 Talám nem hibázom, ha fogom mondani:
 Hogy az Úr kötélen fel 's alá ugrálni,
Theatrumon szokott drótokon járkálni.
- 259 Mert tudom: a két tsat tsak azért van lábán,
 Hogy két szij ezekről nyúlják lába szárán,

1) Salam, talán sajtóhiba *sallang* helyett.

2) Kutó = fr. couteau, kés, oldalfegyver,

- Lábait kötélhez tsatolják szaporán,
Szent Istvány tornyán is tántzolhat azután.
- 260 Kalapja széle is, tudom, hogy segíti;
A levegő égbe nagyon emelíti.
Köntösse ugrásban meg nem melegíti;
Mert elég hasgatott, sőt inkább hűsíti.
- 261 Ha eltalálja is az Úr törni lábát:
Azt tudom, hogy soha ki nem törí nyakát,
Mivel olly vastagon a nyakravalóját
Kötötte, mint kötik gyermekek' pólyáját.
- 262 Mondá: te gaz ember! tudod kivel beszélsz,
Született Magyar Gróff vagyok, tőlem nem félsz?
Akarod: mutassam, hogy tsak estvélig élsz?
Avagy ollyan érjen, mellyet érni nem vélsz?
- 263 Tudjad: te Goromba! köntös a Barátot
Nem teszi Barátnak, 's ki illyet nem látott,
Olly ostoba, mint te: nem esmér világot,
Nagy városba nem járt; hanem sövényt hágott.
- 264 Módi ez, és minden Gavalér most így jár.
Tekintsd őket itten, tekintsed Bétsben bár,
Te ehhez nem értesz; mert vagy ökör, szamar!
Érted é? elmehetsz. Vigyen el a Tatar.
- 265 Mondám: Azt Gróf Uram Nagyságod! jól mondja,
Nem csinál Barátot köntös, mellyt ő hordja;¹⁾
De ha nem mind Anglus, kin van Anglus rongyja
Ki tehát ez? úgy-e? tsak világ bolondja.
- 266 Az egész világon aztat minden Nemzet
Mégvallya, hogy legszebb a Magyar öltözet:
Ki Magyar's nem hordja, más módon nem lehet:
Hanem, hogy illy Magyar nadragulyát evett.
- 267 Módi? 's tsak azért jár így minden Gavalér,
Olly szeles, mint Nagysád, kiben nints magyar vér?
Kiben kortsosodva meg vagyon minden ér,
Ez mind módís bolond: más név rája nem fér.

1) Ilyen erőszakos rövidítést és helytelen ragozást meg-megenged magának Gvadányi a vers kedvéért.

- 268 Gróff Uram? hogy ökör ökröt a szarváról
 Lehet megesmérni, madarat tolláról,
 Ez Török, ez Lengyel látom gúnyjáról,
 Hogy ez Magyar légyen, tudom ruhájáról.
- 269 Nagyságod hogy Magyar, kétségem szavában
 Níntsen: de nem tudom, mért jár illy ruhában;
 Ha azt le nem veti, és jár illy tarkában,
 Bétsbe bézáratik bolondok házában. —
- 270 Hazánkban nemzete vólt mindég tündöklő,
 Híre neve fénylett, mint fénylik gyémánt kő.
 Légyen Nagyságod is Eleit követő,
 Azt ha nem tselekszi, üsse meg a mennykő.
- 271 Ezt mondván elmentem, őt a bitófánál
 Hagytam, és sétáltam a Duna folytánál,
 Megállottam ennek éppen a malmánál,
 Tzövekekhez kötött sok erős lántzánál.
- 272 Érkezett ide is hamu színű Frakba
 Egy rendes Iffiu nagy fejér kalapba.
 Páltza vólt kezében; de *Spádé* vólt abba:
 Felül vad ketske szarv foglalva aranyba. —
- 273 Láttam, hogy négy óra vala négy Zsebjében,
 Kékes papirosba foglaltt könyv keblében,
Papir masé pixist tartott a kezében,
 Olykor egy *kapriólt*¹⁾ vetett ő léptében.
- 274 Szóltam hozzá: talám kegyelmed itt Molnár,
 Mivel olyan színbe, 's fejér kalapban jár;
 De illy tzifra köntöst bélisztezni nagy kár,
 Öltsön vászony kitlit, úgy is most vagy on nyár.
- 275 Felindúlt szavamom, 's kezdett ebbattázni,
 Dúlt, fúlt, 's morgott, mondá: hogy meg fog
 [páltzázni,
 Vice Jspány Fia, hogy merem gyalázni,
 Urfiból Molnárrá tenni, 's lealázni?

1) Kapriól = a ló szökellésének vagy táncolá-
 tának egy neme.

- 276 Tudjad tök fejednek nintsen ítélete,
A Pápának Bétsbe ez vólt viselete,
Gavalérok között azólta kelete
Van ennek, 's *ala Pap*¹⁾ az ő nevezete.
- 277 Mondám az Urfinak: fogja bé a száját,
Vesse el pokolba e bolond ruháját,
Es ne merészélje emelni páltzáját;
Mert Lengyel Nemesnek teszem a pofáját.²⁾
- 278 Jó Urfi! a Pápa Infulát is visel:
Az Urfi hát fejére mért azt nem tesz fel?
A fején a fejér kalap tsak olyan jel:
Hogy az Urfit ma, vagy holnap kötözni kell.
- 279 Hogy látta, hogy kardom' markolatját kaptam,
Megnémult, és én is, néki békét hagytam,
A Dunának partján tovább elballagtam,
Ez Urfit nevettem 's magamban katzagtam.
- 280 A Tsászár fördőnek valék eránnyában,
Látom, egy Férjfiu jön tsúfos Gúnyában,
Mint pantallér függött nagy korbáts nyakában,
Olyat mint a sonkoly, tartott a markában.
- 281 Zöld felső ruhája vala varva kurtán,
Szúken lévén szabva állott rajta nyalkán,
Sem Németh, sem Lengyel ruha, láttam nyilván,
Mi teremtés légyen? nem tudtam igazán. —
- 282 Hozzám elérkezvén azt mondá: hogy *bon zsúr*,
Én ezt nem értettem, véltem, mondja: megszúr,
Magyarúl feleltem: hogy ha megszúr az Ur,
Majd úgy feltaszítom, hogy orra földet túr.
- 283 Ne haragudj Földi! rosszszat nem szólottam;
Frantziául néked jó napot mondtam.

1) A la pape = pápai divat; VI. Pius pápa 1782-ben járt Bécsben, hogy II. Józseffel visszavonassa rendeleteit.

2) Szótárakban és szólásgyűjteményekben nem találtam; valószínűen egyértelmű ezzel: keresztfiammá teszlek, nyakon ütlek.

- Magyar szavát hallván azon álmélkodtam,
 Ez is mind a többi, olly bolond, gondoltam.
 284 Mondám : botsásson meg ő is, ha vétettem,
 Szánt szándékkal semmit ellene nem tettem,
 Frantzia szavait hogy balúl értettem,
 E nyelvet nem tudván azzal nem véhettem.
 285 Kértem, hogy mondja meg nekem Uri nevét,
 Honnan való légyen születése helyét,
 És hol tanulta meg Frantziáknak nyelvét?
 Melly Nemzetnek hordja ő az öltözetét?
 286 Kértem az mi légyen, a mit tart kezében,
 Süveg é? vagy vagyon korona fejében?
 Hertzeg é? vagy légyen Posta legénységben?
 Mivel van nagy Korbáts test kerületjében. —
 287 Felelt: Kevés varjút láttál Földi! Karón,
 Nem neveltek Téged zsemlén, tsak vakarón,
 Pakrótzon hevertél, nem bársony takarón;
 Azért kérdéseid hangzanak illy aprón.
 288 Az én nevem Törő: 's vagyok unokája
 Híres Törő Pálnak, kinek vólt hazája
 Túr várossa, egész nagy Kunságnak tája
 Tudja, hogy ő ki vólt, s ki Familiája. —
 289 A melly két Frantzia szavakat szóllottam,
 Többet én nem tudok, többet nem mondhattam,
 Így köszönni módi: hallottam, és láttam,
 Néked is módisan jó napot kívántam. —
 290 A mi kezembe van: neve *tsokoládé*,
 Ha gyomrom meggyengül, ebből eszem: láddé!
 Ollykor fröstökömöm a téjfeles kávé,
 A nagy melegekben enyhít *lemonádé*.
 291 Kurtának¹⁾ nevezik az én köntösömet;
 Káskétnek²⁾ pediglen hívják süvegemet,

¹⁾ *Kurta, kurti, kurtékli* a nép nyelvében mai napig női újjast, kabátkát jelent.

²⁾ A nép *káskétának, káskétlinek* ismeri s ernyős sipkát v. ó-divatú főköttőt ért rajta.

- Tsak azért keríti e korbáts testemet,
 Hogy azzal pattogván lássák jó kedvemet.
- 292 *Bravó!* Törő Uram! Kegyelmed szolgája,
 Ama nagy Törőnek hát kend unokája?
 Most látom: Urfi kend; mert vagyom kurtája,
 Kaskétja, korbáttsa, és tsokoládája.
- 293 Meg kell azt vallani; nagy kend Nemzetsége,
 És nagyon kiterjedt annak ditsősége,
 Nemzetének tetszik kenden fényessége,
 Főkép Törő Pálról jött rá díszessége.
- 294 Mert ő hóhér által keréssel töretett,
 E *Diploma* után négy felé metszetett,
 Túrnak négy szegletén kerékre tettetett,
 Egri György mestertől arra szegesztetett.
- 295 Hogy kend is így járjon aztat nem kívánom;
 De ha homlokára sütik, azt nem bánom
 E szót: *Bolond!* Éppen semmit sem sajnálom,
 Ha kendet Ilokna¹⁾ hajót húzni látom.
- 296 Kurta helyett bundát, jobb volna viselne,
 Nem kaskétet; tsákót fejére feltenne,
 Korbáttsal szántani hat ökrökkel menne,
 Tsokoládé helyet zöld sás hagymát enne,
- 297 Hogy üres gyomorral ne menne mezőre.
 Lemonádé helyett jobb volna a lőre.
 Megérem még aztat, jut kend olly időre:
 Pálinka, nem kávé lesz fröstökömére.
- 298 Hallván Törő tőlem szép *Elogiumát*
 Fámiliájának *Panegyricumát*:
 Irúlt pirúlt, többé nem halhattam szavát,
 Elfutott, szaladott, hordta a Sátorfát.

1) *Ilok* = szerémvármegyei község, régen *Újlak**

NYOLTZADIK RÉSZ.

Tovább is előbeszéli hosszasan, miként még másokat is tsúfolt, kiváltképpen egy Magyar Lovas Kapitánnyal esett dolgát.

- 299 Magam is elmentem én innénd azutánn,
Egy rendes Iffiu jött szemközt az útszán,
Arany készülettel volt rajta a dolmán,
Szinten olyan nadrág, topánka a lábán.
- 300 Arannyal kotzkázott őv volt erre kötve,
Kávé színü *Caput* dolmányára öltve,
Függött az oldalán kard zomántzal öntve,
Megállott mellettem Magyarúl köszöntve.
- 301 Idegennek lenni engemet megesmért,
Honnan való legyek, mondjam meg, azon kért,
Hogy kérdez engemet, tám azzal meg nem sért,
Mi járathba légyek? Budára jöttem mért?
- 302 Kivánsága szerént mindent megmondottam,
Honnan jöttem, 's miért? annak okát adtam:
Mivel egy jó szívű embernek őt' láttam,
Végre ezen szókra véle én fakadtam.
- 303 Jó Uram! az Egen nem látni felleget,
Mért vett hát magára az Úr köpönyeget,
Már sokaktól talám meg is ítéltetett,
Hogy tiszta időben hord illy viseletet.
- 304 Felelt: Ezt nem hívják Uram! Köpönyegnek,
Hanem Kaput, vagy *Smisz*¹⁾ igaz neve ennek,
Comód :²⁾ haszna is nagy van ez öltözetnek,
Módi is és azért tetszik is mindennek.

1) *Smisz* = fr. chemise, ing, hálóköntös.

2) *Comód*, ma *komót*, nemcsak kényelmest, *csinost*, is jelent.

- 305 E könnyű, és benne sokat elrejtetek,
Sok zseb vagy on rajta, mindent eltehetek,
Nem szorítottja testem, én könnyen mehetek ;
Oltsó ; ha elnyövöm, hamar mást vehetek.
- 306 Mondám : Uram ! Németh ha venne magára,
Magyar dolmánt evet felül a plundrára,¹⁾
Húzna sárga tsizmát azután lábára,
Kérem : nézhetne é nagyobb maskarára ?
- 307 Többen közzülök is magok így hordhatnak,
Ez *Comód*, ez módi : ök is azt mondhatnak,
A világon nints szebb öltözet : tarthatnak,
Ez oltsó, ez hasznos : arról álíthatnak.
- 308 Úgyé? még sem venné az Úr azt magára,
Mért? azért: mert lenne tsak világ tsufjára,
Gondolja; hogy így is nintsen az Úr arra?
Arra van: úgy tetszik, nézek *Chymerára*.
- 309 Mint Magyar Gavalér, kérem, ne tsúfíttsa
Nemzetét, köntösét így ne kortsosíttsa,
Inkább a kaputját pokolba hagyíttsa,
Vagy azzal valamely *Slájfert* gazdagíttsa.
- 310 Mosolygott, 's fogadta azt parolájára,
Hogy soha kaputott nem ölt fel magára,
Magát ki nem tészi világ piattzára,
Fő hajtása után elment szállására.
- 311 Ez alig mene el, ihon jött egy rendes
Hadi Tiszt, a ki is vala tekintetes,
Termete, mint nádszál szép vólt, és egyenes,
Ábrázatja tetsző, szava kellemetes.
- 312 Magas veres kalpag vala ennek fején,
Szép bokor kótság toll nyusztja kerületén,
Vitez kötésének rojtja feküdt melyén,
Bétsi munka vólt ez, kitetszet krepénnyén.²⁾

1) Plundra = német nadrág. Az egész, külömben homályos sornak értelme: evet v. mokus bőrrel bélelt magyar dolmányt német nadrágra.

2) Krepény = fr. crépine, rojt, bodor.

- 313 Viselt Publikán¹⁾ zöld posztóból ő dolmánt,
Kit arany sujtással *Lakatos*²⁾ tziifrán hánt,
Tett³⁾ szín nadrágján is kiméltetlenül bánt,
Illik ha katona mutat kevés paizánt.⁴⁾
- 314 Öt sorral pikhelyek, 's gomb melyét takarta,
Skófióm gombházát lántzolás zavarta.
Sárga tsizsma lábán: eztet *Sartli*⁵⁾ varta,
Ugy szép a katona, mint *Stiglitz* ha tarka.
- 315 Tarka öv övedzte, tsörgött kard oldalán,
Josephus Secundus varva vólt tarsolán,
Arany *Por depeje*⁶⁾ függött markolatján,
Egész Márst mutatott vala e Kapitán.
- 316 De — halálás vétek! Kaput vólt a hátán;
Majd el nem ájúltam, eztet én meglátván,
Véltem előbb járok gyalog tenger habján:
Mint sem Huszárt lassak öltözve illy tsúnyán.
- 317 Forrott bennem a vér, mérgemben reszkedtem,
Szólljak é hozzája? magammal küszködtem,
Hadi Tisztel magam ha perbe ereszttem:
Majd karddal állegál; tám éltem is veszttem.
- 318 Reménységem felett, még is szerentsémre
Megszóllit: rá esmért tsekély személyemre,
Jó Barátom! mondá, veszed é eszedre:
Hogy tanúlni egygyütt mentünk Eperjesre.
- 319 Miként ezt mondotta: magam elnevettem;
Mert sok pajkosságat vele elkövettem;
De most mint Kapitányt, ötet úgy tiszteltem,
És hogy itt láthatom, nagyon örvendeztem.

¹⁾ Publikán = pelikán madár; publikán szín-sárgás.

²⁾ Gvadányi korában hires szabó.

³⁾ *Tett szín*, bizonyára sajtóhiba *testszín* helyett.

⁴⁾ Nehezen érthető sor. Majdnem azt kellene rajta értenünk, mint a *Toldi* e során: *Dolmányán a szabó parasztot nem hagyott.*

⁵⁾ Gvadányi korában jó nevű csizmadia.

⁶⁾ Porte-épée.

- 320 Kért, hogy kísérjem el ötöt Quártélyjára,
 ! És maradjak nála egy kis vatsorára,
 Megköszönvén mentem parantsolatjára,
 Mindjárt fel is adtak mindent asztalára.
- 321 A hadi életről szüntelen beszéllett,
 Hogy ez víg, ez nemes, ditséreteket tett.
 Sokért azt nem adná, hogy katonává lett,
 Ily szép *Uniformist* hogy magára felvett.
- 322 Mondám: a hadi rend minden rendet hatja
 A többi Rendeket, hogy Rendek, ez tartja,
 Király Koronáját hogy fején hordhatja,
 Hadi rend tselekszi: azt kiki tudhatja.
- 323 Ha hadi rend nem lesz, Monárchák elmúlnak,
 Trónusok, kővárak, templomok lehúlnak,
 Vadságnak tűzétől Országok meggyúlnak,
 Látni fogjuk, ezek egymás közt mint dúlnak.
- 324 Nemes Rend, és ebbe sok Hertzeg, 's Gróff bélép,
 Víg, ha tagjaiban, egészséges, és ép.
 És *Uniformissát* ha felveszi, oly szép:
*Delphis*¹⁾ templomába állhatna ilyen kép.
- 325 Tovább is halgasson, kértem, beszédemre.
 Meghallván: feleljen az én kérdésemre,
 Bánatom kiöntöm, melly áradt szivemre,
 És a melly is vagyon nem kis gyötrelmemre
- 326 Jó Kapitány Uram! ugyan mit ítélne
 Ollyas németh Tisztról, ki tsákót viselne?
 Vagy *Camizóljára*²⁾ magyar mentét venne?
 És illy öltözetbe mindenüvé menne?
- 327 Felelt: azt ítelné, hogy bódúlt fejében,
 Bolondság maszlaga légyen velejében,
 Máskép illy viselet, hogy jutna eszében?
 Hogy felelt, könnyezett szeme nevéttében.
- 328 Az Urról is mondám, szintén ezt mondhatják:
 Kaputot dolmányon viselni ha látják:

1) Helyesebben: Delphi.

2) Camizól \Rightarrow mellény, újjas.

- Mente Camizólra úgy illik, tarthatják.
Mint illik ha dolmánt kaputtal borítják.
- 329 Ha németh Tiszt kardot tarsollyal magára
Kötné: egész világ menne tsodájára.
Sok Huszár Tiszt köti így azt kapujára :
Itt is világ hát néz maga bolondjára.
- 330 Nádasdi, Károlyi ha feltámadnának,
Így öltözve Huszár Tisztet ha látnának :
Kérdem, akkor ezek hogy mit tsinálnának ?
Nem mást : hanem megint újra meghalnának.
- 331 Avagy a kaputját lehasogattatnék,
Lábtól egész nyakig ötet vasaltatnék,
Regementjeiktől pokolba hajtatnék,
És úgy mint bódúltat őt *cassiroztatnák*.
- 332 Külső Monárkáknak az ő Huszárjai,
Magyar Huszárinknak tsupán tsak majmai,
Még is magyarabbak azoknak gúnyai,
Mentéket viselnek, nintsen kaputjai.¹⁾
- 333 Kapitány Uram ! hát tsútot nemzetéből
Ne tégyen, maskarát szép öltözetéből.
Ha talán kóságnak²⁾ nyelt bé métellyéből :
Végyen *Laxatívát*, hajisa ki testéből.
- 334 Vesse le kaputját, kösse egy póznára,
Tegye ki kölessel vetett táblájára :
Meglátja, hogy lészen ez nagyobb hasznára,
Verebek nem fognak soha szálni arra.
- 335 Véltém, a Kapitány rám fog neheztelni,
Ezen szókért talán másra is fog kélni :
Vitéz ember, tudtam, lehetett hát félni,
Hogy dirib darabra ne találjon tépni.
- 336 Látam, kirántotta kardját hüvelyéből ;
De hogy nem haragszik, kitetszett szeméből,

¹⁾ *Gúnyai, nintsen kaputjai* vers kedveért elkövetett erőszakosságok.

²⁾ *Kóság* ; bizonyára sajtóhiba *kórság* helyett, amely a régibb nyelvben mindenféle betegséget jelentett.

- Mosolyog; nem mérges, kiláttam színéből,
 * Tréfásan megijeszt, azt véltem, jeléből.
- 337 De ágyról kaputját hirtelen felkapta,
 Kardjával felőlről allyáig hasgatta.
 Nem tett szabó ezen illy vágást, hogy szabta,
 Mondá: soha rajtam nem lészel ebatta.
- 338 Ezt látván a székről felugrottam, keltem:
 Nyakába borúltam, ötet megöleltem,
 Tsókoltam 's örömtől könyveket ejtettem,
Te Deum laudamust végre éneklettem.
- 339 A miket mondottam, mind igaz, rá tére,
 Fogadta, hogy meddig lesz benne a vére,
 Magyar ruhán kívül más nem jön testére,
 'S általa több motsok nem száll nemzetére.
- 340 Több tiszt Urakat is, mondá, fogja kérni:
 Reményli is, hogy el fogja aztat érni;
 Hogy ó kérésére reá fognak térni,
 Németh szabó nékik köntöst nem fog mérni.
- 341 Ujjonnan is kértem, hogy ha igaz hive
 Hazájának, és ha vagyon magyar szíve:
 Ne engedje, érje azt kortsosság íve,
 Megrontsa, és légyen annak büdös nyüve.
- 342 A Bakter kiáltott tizenkét órára,
 Késő volt, borúltunk egymásnak nyakára.
 Szeméből gördültek könyvek artzájára,
 Hogy bútszúzott, én is majd fakadtam arra.
- 343 Szállásomra menvén már kiki nyúgodott,
Morpheusnak édes álmában aludott,
 A szomszéd ház padján egy Bagoly húhogott,
 Mind Borz olly tsúfosan némellykor szuszogott.
- 344 Azért is sokáig én el nem alhattam,
 Hol jobbra, hol balra magamat forgattam:
 De *Endimiótót*¹⁾ végre elnyomattam,
 A falhoz fordúltam, és úgy felvirradtam.

1) *Endymion* a görög mithologia szerint örök álomba sülyesztett ifjú.

KILENTZEDIK RÉSZ.

Ebben előbeszéli, hogy a Tabánban a Rátz Birónak temetésén lévén, az mint ment véghez. Azon nap estve Pestre a Bálba általmenvén, leírja a Bál házát, abba miket látott, mint vatsorált, egy Maszkarába öltözött öreg Úrral miként bánt, mind addig mi történt ottan, miglen a szállására aludni ment.

- 345 Másnap ünnep lévén *Sessio* nem vala:
 Hanem a Rátz Biró Tabánban meghala,
 Fekete posztóval egész háza fala
 Bévölt vonyva; mivel gazdag ember vala.
- 346 Hallván temetése, hogy pompásan leszen,
 Sok Pap, sok *Kalugyer* alna immár készen,
 Maga a *Vladika* hogy majd *Slusbát*¹⁾ tészen
 Sok nép már megtölté udvarát egészen.
- 347 Ott voltam; de annyi szakálos Rátz Papot
 Egygyütt még nem láttam; tsak itt tizenhatot,
 Láttam egygyet köztök fél szemére vakot,
 Melly a füstölőhöz leg először kapott.
- 348 Sok Temjént kanállal ez a tűzre vetett,
 Mellytől is hirtelen, oly nagy láng gerjedett,
 Hogy hoszszú szakállán végig elterjedett,
 Vállaira fésültt haja is perzsedett.
- 349 A vak Pap kiáltott; mert a láng égette,
 Perzselte artzáját, és fejét felette;
 De sok Kalugyerek álván ő melette,
 Kitől hogy lehetett, őt' úgy segítette.
- 350 Egygyik szentelt vizet öntött szakállára,

¹⁾ Kalugyer = görög keleti szerzetes, vladika = görög keleti püspök, slusba = görög keleti istentisztelet, mise.

- Másik *Pluviálét* borított hajára,
 Sokan nagy könyvekkel tsapkodtak vállára,
 Elolták a lángot még is utólyára,
 351 A vak Papnak elmúlt az *Authoritása*,
 Tekintetes vala szakállal állása,
 Nem vólt darab földön e szakálnak mássa,
 E' vólt az ő dísze, az ő *gravitássá*.
 352 Most a temjén lángja ezt tsutává¹⁾ tette,
 De hamvát a Rátzság seprette, 's felszedte.
 Ennek kis *dósissát* kiki a mint vette,
Amulétum helyett nyakra függesztette.
 353 Két vén Rátznével ő elment szállására;
 Sok olajt felkentek ezek az állára,
 Lángtól felhójazzott sebes artzájára,
 Szakál, 's bajuszszától maradt tarlójára.
 354 Más Pap állott ennek leg ottan helyére;
 De ez már vígyázott a füstölőjére,
 Ez is szakálos vólt, tartá aztat félre,
 Hogy ha láng lobban fel, ne érjen melyére.
 355 A *Vladika* hozzá fogott a *Slusbához*,
 Papság, *Kalugyerek* a sok térd hajtáshoz,
 Számtalan *Hoszpodi pomiluj* mondáshoz,
 A sok Atyafiság pedig a síráshoz.
 356 Mesterek, Deákok itten éneklettek,
 A testnek gyakorta hajtásokat tettek,
 Mellyet is a Papok szüntelen füstöltek,
 És sok szentelt vizet arra kizsebeltek.
 357 Láttam rokonságát, és a gyermekeit,
 Vén Atyjok artzáját tsókolni, 's kezeit,
 Szóval megköszönni jó téteményeit,
 Drága *Tátát* mondván, hullani²⁾ könyveit.
 358 E *Ceremoniát* a mint elvégzették,
 A testet szent Mihály lovára feltették,
 A temető helyre fáklyák közt kivitték,

1) Csuta = suta.

2) Bizonyára sajtóhiba *hullatni* helyett.

- Koporsóját sírnál itten bészegezték.
 359 Sirját is a Papok szüntelen füstölték,
 Körös körül szentelt vízzel azt öntözték.
 Testét a sír-ásók sírba eresztették,
 Földet reá vágván, azzal bétetézték.
 360 Az egész Rokonyság megtsókolván halmát,
 Mély fő meghajtással kérték a *Vladikát*,
 Hogy más nap lelkéért tartson *Lythurgiát*,
 Elmentünk, meglátván ezen *Tragoediát*.
 361 A temető helyről többekkel mint mentem,
 Egyszer jobb oldalom felé tekintettem :
 Egy rendes iffiú megy, látom, mellettem,
 Hogy tsintalan lehet, azt észre vehettem.
 362 Hozzám szóllott, 's mondá, de szólván nevetett :
 Uram ez a vén Rátz, ki eltemettetett,
 Leg alább is öt száz köből bab az lehet,
 A mennyit ő, míg élt, olajjal megevett.
 363 Ha estve házánál fogják lakni torát,
 Láttam, vittek oda sok ezer *Pruszkorát*,¹⁾
Bozsenitzát, az az ketske bak sódorát,
Kalugyerség, Papság majd fogyasztja borát.
 364 Jó *Sclavoniai* erős *Rakiában*²⁾
 Lesz részek, mert fogják inni azt héjában ;
 De tsak tor ez, és nem lesznek olly vigságban,
 A mint még ma estve lészek én a Bálban.
 365 Gyakorta hallottam én már e szót: hogy *Bál*,
 De nem tudván, mi az, a dolog miből áll,
 Vélttem, hogy ott mindent ingyen kiki talál,
 És hogy a sült galamb ember szájába száll.
 366 Kérdem az iffiat: a Bál hogy hol léssen ?
 Mond: hét *Electornál Pesten*,³⁾ hol már készen

¹⁾ Pruszkora helyesebben *proszkura*, misekenyér, szentelt pogácsa; bozsenica = füstölt vagy szárított kecskehús; rác és örmény ételek.

²⁾ Rakia = égett bor.

³⁾ A hét választó: pesti hires vendéglő.

- Minden vagyon, 's ki ki mit akar azt téssen,
 Játszik, tántzol, a mit kíván, iszik-észen.
- 367 És hogy ez kezdődik estve nyóltz óraker,
 De a mikor tetszik, mehet kiki akkor,
 A Nagy Urak jönnek majd tsak nem fél éjkor,
 Vatsorájok utánn hamarébb is ollykor.
- 368 Feltettem magamba, hogy én is elmegyek,
 A *Bál* mivoltáról hogy tanulást vegyek,
 És annak javában, hogy én részes legyek,
 Úgy sem tudom, már ma egyebet mit tegyek.
- 369 Három fertályt ütött épen tiz órára,
 Hogy Dunának értem *Pest* felől partjára;
 De itten nem tudtam, mennyek melly útszára,
 A hol találhassak a Bálnak házára.
- 370 Sípólva jött mellém egy peretz eladó,
 Ettől kérdem: hol van hét *Curfürst* Fogadó?
 Mondá: ez útszán menny, majd megmondja *Echó*;
 Mert ott már a Bálnban zeng a muzsika szó.
- 371 Úgy is lett; mert menvén, a fülembé hatott
 Trombita, dob, sípok, hegedű hallatott,
 Az útsza fáklyáktól világosított,
 Sok a hintók előtt szolgáktól tartatott.
- 372 A mint kapujának alatta megáltam,
 Itt azon iffiút véletlen találtam,
 Ki a temetésről vélem jött, 's hogy láttam,
 Hozzá menvén, néki jó estvét kívántam.
- 373 Kértem, vezessen fel engemet a Bálba,
 A hol az tartatik, azon Palotába,¹⁾
 A szokást nem tudom, hogy mennyek vaktába,
Peleskén nem láttam bált én, sem Szathmárba.
- 374 Felvezetett; látom, az első ajtónál
 Hogy két *Granatéros* fegyverben strázsán áll;
 Itten a folyosón egy kis asztalkánál
 Ült egy vastag Német rakás papirosnál.
- 375 Hozzá vitt, és mondá: itten kell fizetni

1) Palota = nagy terem.

- Bilétért* két Rénes forintot letenni,
 E nélkül senkinek bé nem lehet menni,
 Alkunak nints helye, annak meg kell lenni.
 376 Így hát négy forintot mi ketten letettünk,
 Egy kis papiroskát ezért én, 's ő nyertünk.
 Nem ért az egy Krajtzárt; hogy annyit fizettünk,
 Tsodáltam. Iffiú mondá: már mehetünk.
 377 A Palota előtt egy tornáztot érvén,
 Ült itt is egy Német, ki *Bilétünk'* kérvén,
 Oda adtuk néki, és tőle eltérvén,
 Bémentünk, már többé senkitől sem félvén.
 378 Bent lévén, mint bálvány, egybe megállottam,
 Szemeim meredtek, a szám feltátottam,
 Hogy *Elysiumban* légyek, azt gondoltam,
 Paradítsomnak is e helyt állítottam.
 379 A tántz Palotának szép volt bólt hajtása,
 Mellyen festve vala *Trója* pusztulása,
Helenának az ő elragadtatása,
Párisnak öröme, *Genius'* szállása.
 380 Pallérvott *Kristyálból* tizenkét lámpások,
 Benne sorba függtek, nagy vólt ragyogások;
 A viasz gyertyáktól esett villámlások,
 Szememet sértették a sok sűgárvások.
 381 Fala oldalain két sorral függöttek
 Tűkörös lámpások, mellyekbe tétettek
 Két két viasz gyertyák, kiktől úgy fénylettek,
 Mint a gyémánt fénylik, mellyt gyűrűbe tettek.
 382 Ezek között oly jól helyheztetve függött
 Tizen két nagy tűkör, oly fortéllyal tsűggött,
 Ellenütésektől¹⁾ Palota kettődött;
 E szembe tünésre szem nézni nem gyözött.
 383 Vóltak szép zöld Fenyők falra kötöztetve,
 Ágokon Madarkák fészke helyheztetve,
 Portzellán fazékok virággal tétetve;
 Tavaszt mutatott ez, mind úgy vólt illetve.

¹⁾ Fényvisszaverés, visszasugárvás.

- 384 All végén¹⁾ egy karba harmintz muzsikusok
Hallatták magokat, mind *virtuosusok*,
Ezeknek olly kegyes vala a *Tónusok*,
Hogy *Syren* 's *Nympháknak* tartotta őket sok.
- 385 E szép muzsikától a Palota zengett,
Tánczosnak lábai alatt padlás rengett,
A *Tactust* jól tették; mert az egyre tsengett,
Sok Magyar sarkantyú itten pengett, bengett.
- 386 De hogy tekintettem én a Tánczosokra,
Nézek Ördögökre, vagy is Angyalokra,
Nem tudtam, hogy vetém szemem' gúnyájokra,
Irtóztató tsúfos úkor²⁾ lárvejokra.
- 387 Egygyiknek görbe volt órra, nagy volt szája,
Másiknak himlős volt sok görtstől artzája,
Félig fejér, félig fekete pofája
Volt soknak, másoknak matska volt formája.
- 388 Ki göböt magának a hátára tsinált,
Kinek, mint egy tzipó, a melyje úgy kinn ált,
Ki kaponyát tett fel, mutatott ez halált,
Tetszett, hogy emberből itt Ördöggé sok vált.
- 389 De voltak ellenben sok szép öltözetek,
Aranytól, 's ezüsttől gazdagok, nehezek,
A Dámák' nyakai, fejek, és a kezek
Brilliántal tele; égtek, mint tűz ezek.
- 390 A tánczok többnyire álla keringésből,
Forgó szél port mint hajt, olyan tekergésből,
Gondoltam viradtig sok meghal ezekből,
Guta következik a fej szédülésből.
- 391 Az én iffium is közöttök fetrengett,
Egy tsinos lyánkával, mint többi keringett,
Izzadt volt, mondotta, mindjárt vesz más inget.
Ugy is tett, hogy éppen tsuf táncznak vége lett.
- 392 E táncz után leültt a székre mellettem,
Mindjárt inni akart; de azt nem engedtem,

1) A terem végén.

2) Úkor; szótárakban nem találtam.

- Nagyon meghevült vóit, azért ítélhettem,
 Ha iszik, *Hectikát* nyér, attúl féltettem.
- 393 Kérdém: Uram! ugyan mi neve e tántznak?
 Mert egyszer keringős hogy lett ökröm, annak
 Szint ilyen tántza vólt, mint itten forganak,
 Az is tsak keringett, itten sem ugranak.
- 394 Felelt: Uram! hívják eztet *Voltzerisnek*.¹⁾
Vollzin; kallót téssen, 's természeté ennek
 Szüntelen forgani, mint malom keréknek,
 Kalló tántz ez tehát, melybe keringenek.
- 395 Hidje az Úr nékem, hogy lészen az nagy kár,
 Hogy ha el nem megyen, egy *Voltzerist* nem jár,
 Ama Dáma olyan könnyű, mint a madár,
 Vigye el; mert látom, hogy tsak az Urra vár.
- 396 Uram! bolond gombát még soha se ettem,
 Mint a bódult marha, nem is kerengtettem;
 Ha tántzoltam, tehát igaz tántzot tettem,
 Mellyből a fejembe szédülést nem vettem.
- 397 Inkább ehetném én, és inkább ihatnám,
 Hidje el azt az Ur, mint sem tántzolhatnám.
 Kitől kéne kérni, ha aztat tudhatnám,
 Azon lennék, hogy azt én megszólíthatnám.
- 398 Erre az iffiú megfogá kezemet.
 Egy oldal szobába vezete engemet,
 Kért, hogy vígan légyek, mutassam kedvemet,
 Mindjárt enyhíteti szomjóm' 's éhségemet.
- 399 Egygyet kiált: *Kelner!* hát mindjárt itt termett,
 Szép fejr köténnyel egy fiatal Német,
 Németül szóll vele, nem tudott más nyelvet;
 Nekem mondá: az Úr mostan mindjárt ehet.
- 400 Egy kis asztalkát ez gyorsan megterített,
 Ezüst villát, és kést, kanalat készített,

¹⁾ A német *Walzert* érti G. e táncon; a szó etimológiáját nem találta el, mert a *Walzer* neve a *Walze*, henger, *walzen*, forog szavakkal rokon.

- Mint a' kö¹⁾, olly fejér zsemlyét tányérra tett,
 Mellyet szép *Damaska*²⁾ keszkenyővel fedett.
- 401 *Somlai* bort hozott egy jó *Boutellával*,
 Másba pedig vizet, 's pohárt hamarsággal,
 Ezüst gyertya tartót szép viasz gyertyával,
 Gondoltam: hogy eszem bezzeg ma pompával!
- 402 Hozott ezüst tsészét, mely vala fedeles,
 Apró árpa dara volt ebbe a leves,
 Tzitronyos vólt; mivel valék igen ehes,
 Mind megettem, nékem vólt ez igen keves.
- 403 Leves után hozott egy ezüst tálatskán
 Igen rendes étket, kitalálva tzifrán,
Ragu ist das: Kelner én hozzám így szólván;
 Megrágom, feleltem, sógor, jó fogam van.
- 404 Vagdalt étel vólt ez, 's vala foghagymával,
 Nem kellett ehez kés, ettem azt kalánnyal,
 Meglehetős vólt ez, mert vólt szalonnával,
 Mint foghagymás kolbász, olly vala szagával.
- 405 Tsak hamar bėjöve más ezüst tálával,
 Ezen vólt sült kappan fennyű madarkával,
 Olajos, etzetes, fejes salátával,
 Mondám: jobb vólna ez, Sógor, szalonnával.
- 406 A' Kappanhoz ugyan Magyarosan láttam,
 Egészen megettem, tsak a nyakát hagytam,
 A' madarkát évén, tsak ujjaim nyaltam,
 Azért mint kappanon, ezen úgy nem kaptam.
- 407 Jól lakván, a boros *Boutellát* felvettem,
 De a bort pohárba koránt sem töltöttem,
 Sőt a számtól aztat addig el sem vettem,
 Üres fenekére még nem tekintettem.
- 408 Ezt látván a kelner, *ist gut?* aztat kérdé;
 Mondám: bizony *ist gut*, de üres már, ládd é!
 Azért lódúlj! újra töltsd meg ezt hallod é,
 E vized' magadnak tarthatod: tudod é?

1) Bizonyval sajtóhiba *hó* helyett.

2) *Damaska* = damaszk szövet, kamuka.

- 409 Hozván más *Boutellát*, előmbe letette,
Contratántzt iffíú a mint elvégzette,
 Hozzám jött s mellettem magát pihentette,
 A Kelner, eszem é *Austrigát* ? kérdete.
- 410 Nem tudtam hogy mit mond, és mi az *Austriga*,
 Mondám: ma nints *Péntek*, nem kell nékem tsiga,
 Iffiú nevetve mondá: az *Austriga*,
 Jó Uram, tengeri állat; és nem tsiga.
- 411 Ha úgy vagyon, hozzál; hozott egy tányérral;
Tzitront is hozott ő, mert eszik *tzitronnal*,
 Rá nézvén, nem tudtam, mint bánnyak én azzal,
 Késsel nyúljak hozzá, avagy tsak marokkal.
- 412 Tányérról én egygyet hirtelen felkaptam,
 Majd kitört a fogam, hogy belé haraptam,
 Fogam között felnyílt, bent mi van, hogy láttam,
 Hogy ez nyálás, nyúlós, mint taknyot tsodáltam.
- 413 Dolgom' az iffíú felette katzagta,
 De hogy kell ezt enni, nékem megmutatta,
Tzitronnak a levét reája tsafarta,
 Nem előbb, tsak mikor már habzott, felnyalta.
- 414 Maga nékem egygyet szépen elkészített,
 Nyeljem le tsak frissen, arra kényszerített,
 Mondá: hogy már láttam, ő azzal hogy mit tett,
 Láttam is, mert akkor ő már tizet megett.
- 415 Id'adá, és aztat hirtelen lenyeltem,
 Tajtékos levét is mind felhörpentettem,
 Alig volt gyomromban, már is azt ítéltam,
 Hogy *Kólíka* jön rám, mellytől nagyon féltem.
- 416 Úgy tetszett, nyeltem le nem mást, ha jég tsapot,
 Erzettem, hűl gyomrom, rágásokat kapott,
 Gondoltam, nehezen érek én más napot;
 Tán szükség is lészen hívatatni Papot.
- 417 Izzadtam, zöldültem, hol pedig sárgultam,
 Nagy undorodástól majd hogy nem ájúltam;
 Be fog fagyni gyomrom, azon is búsúltam,
 Nehezen pihegtem, és csak alig fújtam.
- 418 Látván az iffíú nagy változásomat,

- Majd leszakította, úgy rázta órromat,
 Dörgölte tsömöröm' az egész hátomat,
 Verejtéktől törlé gyakran homlokomat.
- 419 Nagy nehezen mégis én magamhoz tértem,
 Somlai boromat adja ide, kértem,
 A *Boutellát* itt is fenéig kimértem,
 Mellytől mindjárt régi egészségem' értem.
- 420 De meg is esküdtem a nagy *Jehovára*,
 Hogy soha sem nézek én az *Austrigára*,
 Kívánom én aztat azoknak fogára,
 A kik pöknek, nézvén a nyers szalonnára.
- 421 Ezek így történnén a tántz palotába
 Kimentünk s megvontam magam egy szuglyába
 Látok egy vén Urat lenni *Maskarába*,
 Iffian öltözve, de nem volt *Lárvába*.
- 422 Szemöldökét e vén befeketítette,
 Ősz haját hajporral vastagon hintette,
 Artzája rántzait pirosra festette,
Parfumirozva volt mind ruhája s teste.
- 423 Rózsa színű selyem vala öltözete,
 Vont arany paszomány annak prémezete,
 Mint *Laufernek*¹⁾, úgy volt egész készülete,
 Egy iffiú dámát fel s alá vezetete.
- 424 Hajlongott mellette, Angyalának hitta,
 Mint egy húsz esztendős, szívét ez úgy vitta,
 Ha ez a *Kávéját* keverte, úgy itta,
 Tsúfság volt, mit nem tett ezen *Susannita*²⁾.
- 425 Hogy mellettem elment, hihető, megesmért,
 Hogy idegen legyek; magyarul arra kért,
 Hogy tántzolni menjek, de mindjárt méreg ért,
 Azért így szóllottam hozzá, hogy felém tért:
- 426 E Dáma az úrnak talán Unokája?

1) Laufer = fullajtár.

2) Susannita; czéltzás azon három vén emberre,
 a kik a bibliai mondabeli Zsuzsánnát bűnre akarták
 csábítani.

- Nem lehet: Hitvese légyen, vagy mátkája,
Mert nagyattyát mutat már az Ur formája,
Rántzai tetszenek, bár festett artzája.
- 427 Valamint a tüztől puskapor fellobban,
Vagy kit Mennykő megüt, hirtelen lekoppan,
Ez is sok szitkokkal én előmbe dobban,
Szidott ő, szidtam én ötöt annál jobban.
- 428 Végtere azt mondám: halja ked nagy Apó?
Kedhez az iffiú Dáma már nem való,
Hogyha Kempis Tamást olvassa, lészen jó,
Mert fogytig ha így él, elviszi a *Manó*.
- 429 Dörmögve mellőlem ő elsompolyodott;
Mondá, hogy eszemben vagyok tébolyodott.
A Dámája lattam, hogy elmosolyodott,
Ő is, azt jól tudom, hogy így gondolkodott.
- 430 Mint borul fölyhőtől a szép napnak fénye,
Ugy rútúlt e véntől a Dámának kénye,
Inkább tetszett néki ennek az erszénye,
Mint sem ezen vásott természetnek vénje.
- 431 Ezek így törtévnén, én megszóllítottam
Az iffiat, néki ezeket mondtam:
Négyet már elütött az óra, hallottam,
Haza megyek, a más éjjel sem aludtam.
- 432 Hanem a vatsora árát megfizetni
Akarnám, ha tudnám, mennyit kell letenni,
Nem sok vólt, tán sokat nem fog érte venni;
Tudja meg: *Kelnerrel* tud ő beszélteni.
- 433 Kérdezvén a *Kelner*t, az egybe így felelt,
Nem sok, tsak hat arany; a hideg majd kilelt,
Mondám: hogy kevés bort adott, kevés ételt,
A Török földjén sem hallottam ily vételt.
- 434 Mondá az iffiú: az Ur tsak héjába
Beszél, mert a dolog így vagyon a Bálba,
Itt mindent, a ki mit téssen a szájába,
Drágán kell fizetni, nints mód alkujába.
- 435 Kivettem az erszényt, de a szívem vérzett,
Kelnernek hat aranyt fizetvén, rám nézett,

Schon gut, azt mondotta, de bűm lett tetézett,
Fejem aranyimért fájdalemakat érzett.

- 436 Mindjárt megesküdtem, s feltettem magamba,
Soha, még én élek, hogy nem megyek Bálba,
Mert hat aranyakért tíz hétig *Szathmárba*
Lett volna, mint borom, mint¹⁾ sült, főtt a tálba.
- 437 Ott hagytam én a Bált, és haza siettem,
De az aranyimat el nem felejthettem,
Ágyamra bús szívvel magamat vetettem,
Átkot *Austrigára*, s *Kelnerre* ejtettem.

TIZEDIK RÉSZ.

Ebben előbeszéli, haza menvén mit beszéllett a
Cancellistával, és hogy a helybe Pestre által men-
vén, ott miket látott. Melly utánn Magyar Dámák-
kal némelly helyeken összeakadván, tsúfos öltö-
zetjekért azokkal mint bánt, miként tsúfolta, hosz-
szasan előadja, mind addig, miglen szállására
feküdni haza ment.

- 438 Cancellista Földim bėjött a szobába,
Hát még is te fekszel, azt mondá, az ágyba?
Gondoltam, valami estél galibába,²⁾
Éjtszaka nem szoktál késni te héjába.
- 439 Földi! tsak magammal vólt bajom, mondoztam,

1) Másut a *mind*-et használja Gvadányi *mint* helyett; itt a *mint* foglalja el a *mind* helyét.

2) A magyar szórendet ennyire elferdíteni még Baróti Szabó Dávid sem engedte meg magának.

- Mind előszámláltam, hol és kikkel voltam,
 Bálba *Austrigától* hogy én majd meghóltam,
 A Gavallérokat én miként tsúfoltam.
- 440 Földi! még valahol téged' meglóditnak,
 Hogy ha békét nem hagysz nekik megindítanak,
 Egy medvére ha sok kutyákat uszítanak,
 Levonják; téged' is egyszer megsimitnek.
- 441 Mondam: ha most nem volt bajom, már nem
 félek,
 Nehezen is leszek többé én ő vélek,
 Akarom, hogy tudják: rólok mit itélek,
 El sem felejtnek ők, míg benne lesz Lélek.
- 442 Már ezentúl dolgom lészen a Dámákkal,
 Piperéssen lépő szép kis Aszszonykákkal,
 Rántzokat titkoló tabákos Banyákkal,
 Alacsony rendből is szült hajadonykákkal.
- 443 Délelőtt minden nap az Ország házához
 Mentem és leülvén Urak a Táblához,
 Halgattam, mint fogtak az Ország dolgához,
 Figyelmeztem, hogy ha fogtak nagy munkához.
- 444 Dél utánn majd mindég kimentem sétálni,
Curiosus voltam mindeneket látni,
 Dámák is sétálnak, ha Nap szokott szálni,
 Akkor majd lesz módom azokat *vexálni*.
- 445 *Pestre* általmentem, hogy ottan láthassam
 Vadak viadalát, s magam mulathassam,
Hetznek hiják; miből áll ez, megtudhassam,
 Othon a Biráknak, mit láttam, mondhassam.
- 446 Láttam, hogy tizenkét pántzéros kutyával
 Vívott egy Oroszlány; de hármat farkával
 Agyon sújtott, egygyet az első lábával
 Megnyomott, hogy béle kijött párájával.
- 447 Meg is ölte volna tán mind a kutyákat,
 De hogy hánytak reá sűrűn *Rakétákat*,
 El nem szenvedhetvén a sok tűz szikrákat,
 Elszárladt, rá vonták a vasas táblákat.
 És a jó ve ki egy nagy izmos Medve:

- Vén volt ez, játszani nem is volt nagy kedve ;
 De még is fel volt ez haragra gerjedve,
 Mert sokszor kutyáktól volt már megijedve.
- 449 *Hetz* mester négy ebet reája botsátott,
 Egygyet ezek közül pofon ez úgy vágott,
 Hogy tíz lépésnyire tőle karikázott,
 Egygyet megölelvén, bűdöst abból rázott.
- 450 Más két szelindekek füleit ragadták,
 Szegény fáradt medvét a földre levonyták ;
 De a *Hetz* legények megszabadították,
 Szokott barlangjába bé is botsátották.
- 451 Botsátottak osztán egy nagy szilaj bikát,
 Négy közzül hol egygyet, hol a másik kutyát.
 Ugy felhajigálta, mint felhányják labdát,
 Egy megdőglött, ezen általdöfte szarvát.
- 452 Ujra friss két kutyát reá eresztettek,
 Ezek füleire hogy rá tseszeszkedtek¹⁾,
 Megtarták ; mind bika, mind kutyák reszkedtek,
 És azért is vele már nem veszekedtek.
- 453 Vizet az ebeknek öntöttek fejére,
 Szalada mindenik a maga helyére,
 Így lett a bika ment ; de folyt füle vére,
 Ez is, hol tartatik, oda visszatére.
- 454 Játszottak azután több apróbb vadakkal ;
 De kevés multság vala már azokkal ;
 Ideje gondoltam, van, hogy asszonyokkal
 Kezdem el *Hetzemet*, különös módokkal.
- 455 *Hetz* helyből kimenvén, megálltam az utszán,
 Jöttek a sok Dámák onnant egymás után,
 Sok színű ruhákban öltözve nagy tziifrán,
 Valamint a harkály, vóltak olyan tarkán.
- 456 Egygyikének éppen, a ki mellettem ment,
 Bodrosan a haja fél réfre állott fent,
 Ez zöld pomádéval vastagon vala kent,

¹⁾ Cseszeszkedik = csimpajkószik, belekapaszkodik.

- Hogy dombosan álljon, tettek alája lent.
- 457 Egy arasztnyi villa tókkal felhalmozva
Vala a *Tupéja*¹⁾ s bé vala porozva,
Mint egy görög-dinnye hátrúl vólt dombozva,
Széles görbe fésű tartotta tsomózva.
- 458 Két sor gyöngy *Tupéján* keresztül kötözve,
Tollakból bokréta bal felől feltözve,
Másli pántlikából, melly tarkán volt szöve,
Feje tetejére vólt bokrosan fűzve.
- 459 *Briliántos* hajtok ragyogtak a fején,
Hasonló *Kaláris* nyaka kerületén,
A fodrán keresztül állt' szúrva²⁾ a melyén,
Vólt kis arany *Spádé*, gyémánt vólt tetején.
- 460 Tsodálatos színű vala a gunyája,
Mint szány-talp, görbe vólt két szárnya formája,
Ez alatt hasonló színű vólt szoknyája,
Mint fűrész, kivágva kék elő ruhája.
- 461 Aranynyal kivarrott vala tzipellője,
Mint hajó vitorla, nagy vólt legyezője,
Zsebéből kitsüggödt fejer keszkenyője,
Lépett, mint barázda friss billegtetője.
- 462 Természet azonba' úgy rá árasztotta
A szépség formáját, hogy azt tékozlotta,
Sok *Gavallér* szívét ez felgyullasztotta,
Appetitussától, s álmától fosztotta.
- 463 Most is hárma ötet láttam kísértette,
A melly legtzifrabb vólt, jobb karján vezette,
A más előtte ment, és kiterjesztette
Paraszolját; képét a nap nem érhetette.
- 464 Harmadik *Sapó pá*³⁾ körülötte sétált
Mint bébitz a hanton, olyan formán ugrált,
Szeles vólt, azért is, ha beszélt, kiabált,

1) Tupé = fr. toupet, bodrozott haj.

2) Átszúrva.

3) Chapeau bas = levett kalappal.

- Tzigány hideg¹⁾ törte, reszketett, ha megállt.
 465 Egy tzipra kavéház a *Duna* hidjánál
 Vagyon; és én szebbet nem is láttam annál
 Kérdés: ha nem szebb é Vénus templománál?
 Tele vólt, azért is álltam ajtajánál.
 466 Ezen szép Dáma is ide érkezett;
 Hogy bé nem mehetett, azon nevetkezett,
 Más Dámákkal fogott ajtón által kezét:
 De tsoda! *ki légyek*, magyarul kérdezett.
 467 Fejemet tsóválva meghajtam magamat,
 Megmondám: ki légyek s Budára utamat
 Mért tettem, és így elbeszélvén dolgomat,
 Halgatta, de észre vette tsodáltomat.
 468 Azért is szép tiszta magyarsággal szóllott,
 Mért tsóváltam fejem', arról tudakozott,
 Talán álmélkodást személyje okozott,
 Kért, mondjam meg, arra engemet mi hozott?
 469 Tévéen lépéseit, tekinték lábára,
 Fél arasznyi hosszú tzipéje tsatjára,
 Annyi magasságú rá varrott sarkára,
 Tsodáltam, hogy léphet, nem állván talpára.
 470 Vele vólt két inas, jáger, egy laib Huszár:
 Ha gorombán szóllok, fejem majd pórul jár;
 De megbátorkodtam, szóllok, mert arra vár,
 Ha lehordanak is, az előttem kis kár.
 471 Szólltam, hogy tsodáltam, én mindjárt meg-
 mondok,
 De kivel van szóllni szerentsém, kell tudnom,
*Aeticát*²⁾ tanultam, az is legfőbb gondom,
 Hogy azt általhágni ne adassék módóm.
 472 Mondá: Magyar Grófnak vagyok felesége,
 Septem Virátusnál van ennek tisztsége,
 Gróf vólt eleinek minden Nemzetsége,

1) Czigányhideg törte = fázott, didergett.

2) Aetica; G. itt összezavarja az *ethica* és *aesthetika* szavakat írásban is, értelemben is.

- Hidjem el, nints ebben senkinek kétsége.
- 473 Jó hogy megkérdeztem, Nagyságod ki legyen,
Hárúlt volna máskép fejemre nagy szégyen,
Haragot ellenem Nagyságod ne végyen,
Megvallom, mit véltem, velem bármit tégyen.
- 474 Azt gondoltam, hogy a méltóságos Grófné,
Mivel Hetzbe láttam, legyen Hetz mesterné,
Avagy komédiás, hogy legyen tántzosné,
Ha a nem: *Operán* első énekesné.
- 475 Elkatzagta magát, és eztet mondotta:
Nótárius Uram! ezt hogy gondolhatta?
Több Dámák is voltak a Hetzbe, láthatta,
Tsupán én felőlem ezt hogy állíthatta?
- 476 Feleltem: Nagyságod egy olly jeles Dáma,
Kin tetézve nyugszik a szépségnek halma,
Páristól adódni illenék az alma
Inkább Nagyságodnak, bár vette Helena;
- 477 De illy öltözetbe mért jár, nem tudhatom,
Köntösinek színét én meg nem foghatom,
Szabásának párját nem láttam, mondhatom,
Fársangi Maskara: másnak nem tarthatom.
- 478 Mint a Tsányi torony¹⁾ úgy áll elől haja,
Tudom, van fejének horgas töktől baja,
Hátrúl a dombjába férne egy méh raja,
Nem dagad illy nagyon a Balaton zaja.
- 479 Mivel életembe én illyet nem láttam,
Tudja meg Nagyságod, hogy eztet tsodáltam:
De azután sokkal jobban álmélkodtam,
A midön magyar szót Nagysádtól hallottam.
- 480 A Hetzbe egy Dáma sem vólt illy irombán²⁾,
Illy varott ruhába, illyen nagyon tarkán.
Hogy is gondolhattam volna mást az után,
Illy különöst látván Magyar Grófnén s Dámán.

¹⁾ E szólást nem találok a szótárakban, talán azt teszi: félre dőlve, előre hajolva.

²⁾ Irombán = tarkán, czifrán.

- 481 Tudja meg Kegyelmed! most az új világba,
 Illy módi öltözet jött bé a szokásba,
 Másképpen öltözve semmi társaságba
 Egy Dáma sem mehet, csak éppen *volánba*.
- 482 A ruhámnak színét hívják *Kaka Dűfén*²⁾
 Ezt hordja a Dáma, ha iffiú s nem vén,
 Pántlikám *kukliko* szín fejem tetején,
 Hadi Tisztek *Finest*³ látnak a kis *Szádén*.
- 483 Nem mint Tsányi torony, de *alla Persien*,
 Van bokrozva hajam magosan s mereven;
 Hátról azért dombos, mert fekszik fejelkén⁴⁾,
 És ez neveztetik *Sinyonnak*⁵⁾ a nevéen.
- 484 Méltóságos Grófné! a Felséges Isten
 Tsak azt a világot, mellyben élünk itten,
 Teremté, hogy újjabb volna lehetetlen,
 E szó: hogy *új világ*, nálam érthetetlen.
- 485 Az ó, nem hallottam, mikor enyészett el,
 Hogy az új világnak így adattasson hely.
 Uj Mózes sem támadt, uj teremtés könyvvel,
 Tán csak az ó lesz új az új köntösökkel.
- 486 Uj világot nem tesz mind ezen viselet,
 Az óba áll a sok megesztelenedett,
 Kiket kalmár, szabó, varga, frizér nevet,
 Hogy kiki módiért tőlek sok pénzt vehet.
- 487 Az egész portéka, mellyből a módi áll,
 Olly gyenge, mint harmat, vagy tavaszi fűszáll,
 Hasad, szakad, ha tsak lépve Dáma sétál,
 Más nap megint új kell, ha lészen estve bál.

1) Volán = fr. volant, bodor, bodros ruha.

2) Kaka Dűfén = fr. caca du dauphin, sárgászöld, régebben igen kedvelt szín; a *kuklikó*: coquelicot (pipacs). Gv. kakastaréjszínnek magyarázza; l. 491. versszak.

3) *Fines* = fr. finesse, finom czélzás, csín, csíny.

4) Fejelke = fejalj, vánkos, párna.

5) Sinyon = fr. chignon, nyakról fölfésült haj.

- 488 Ha el nem szakad is, de többszer felvenni,
 Más nap nem illik így felöltözve lenni.
 Megszűnt ez a módi, kalmárhoz kell menni,
 A módi szabónak kell új munkát tenni.
- 489 *Volán?* ezt nem értem, magyarul mit téssen,
 Talán repülésből eredetet véssen,
 A szány talp jó havon majd egy ollyat téssen,
 Nagysád is szállani tán van mindég készen.
- 490 *Kaka Dűfén*¹⁾ színe; de bűdös ez a szín,
 Ezt magán viselni nem öröm, hanem kín.
 Frantzia fogakon festődjön ettől in,
 Mivel Hertzegjeknek testéből foly e kín.
- 491 Pántlikája színét nevezik *Kuklikó*²⁾,
 Vallyon lehet-e már ennél ostobább szó?
Kakas taré szín ez, de így hívni nem jó,
 Azért *kuklikónak* mondja minden bohó.
- 492 A kis *Spádé Finést* a hadi tiszteknek
 Mutat: más *Spádéjok* vagyon ám ezeknek.
 Vigyázzon Nagyságod! ezek sebet tesznek,
 Ha egyszer a szíven győzedelmet vesznek.
- 493 Hidje el Nagyságod! ébren vannak s készen,
 Ha Actaeon a Gróf, majd szarvassá leszen,
Sopkopf lesz belőle, melly nagy szarvast téssen³⁾,
 A dagadt erszény is meglöhadást véssen.
- 494 Ditső Eleinek mint vólt a ruhája.
 Nagysád Kastéljának minden palotája
 Képeken mutatja, mint vala formája:
 Kérem, minden képre tekintsen reája.
- 495 Sok szép *Székulumok* immár elhaladtak,
 Mellyekben egyforma öltözetbe jártak;
 Gyönggyel és bíborral azok borítottak,

1) Lásd a 482. versszakhoz fűzött jegyzeteket.

2) Kuklikó = fr. coquelicot, rikító vörös, pipacs-vörös.

3) Sopkopf, talán Schops v. Schöpskopf = ürüfej.

- És soha a majmos módikon nem kaptak.
 496 Vont arany, vagy ezüst vala a ruhájok,
 Sok féle drágakő rakatott reájok;
 Igaz, hogy sokba tölt illy drága munkájok;
 De nagy Grófnék voltak, illett ez hozzájuk.
 497 Nem vólt e tékozlás, sőt vala gazdagság,
 Ebből egymás után részesült leány-ag,
 Megmaradott nálok mind kints, mind méltóság,
 Nem vólt e víztajték, hanem állandóság.
 498 Nagysád is ha visel illyen öltözetet,
 Minden megesméri, Gróf ágyból született,
 Az egész világtól vészen tiszteletet,
 El is távoztatja a bal ítéletet.
 499 *Török, Mogoly,¹⁾ Persa, Chinai* aszszonyság
 Melly légyen, esmérni lehet; állandóság
 Viseltekben vagyon; nem bánják, hogy óság,
 Hogy nem is szégyenlik, tőlük nagy okosság.
 500 Kérdezze Nagyságod! akármely nemzetet,
 Frantziát és Anglust, Olaszt vagy Németet,
 Hogy a Magyar Dáma hord melly viseletet²⁾,
 Szép é az? Jól tudom, vesz illy feleletet:
 501 A nagy Jupiternek az ő Felesége,
 A midőn kívánta, kitessék Felsége,
 Kitessék testének épsége, szépsége,
 Így öltözött ez fel, e vólt ditsősége.
 502 Nagyságod testének minden portzikája,
 Természetnek remek s legnemesbb munkája,
 Lybanusnak³⁾ nintsen illyen Tzédrus fája,
 A tavasznak sem nyílt soha szebb rózsája.
 503 Esedezem azért, hogy illyen tsúnyában,
 Ne járjon illy tsúfos, idegen tzundrában;
 Mert Angyali szépség van Magyar ruhában,
 Mint Grófnét, tisztelni fogják e gúnyában.

1) Bizonyára sajtóhiba *mongol* helyett.

2) Erőszakos inverzió.

3) Libánon hegye.

- 504 Ezek után magam' meghajtottam mélyen,
 Bútsúzván kívántam, hogy sokáig éljen,
 Minden szavaimat, kértem, jóra véljen,
 Tovább így ne járjon, az Egektől féljen.
- 505 A Laib Huszár, ki őt akkor kísértette,
 Másnap velem összeakadt s beszéllette,
 Hogy Grófné szavaim' mind megjelentette
 Grófjának ; kinek is tetszettek felette.
- 506 Mondá : ezen Magyar jó Izraélita,
 A ti dolgotokat éppen nem simíta¹⁾,
 Haza buzgósága őt arra indíta¹⁾,
 Igazság mondasra Magyar vér búzdíta¹⁾.
- 507 Mind szent írás a mit mondott és valóság,
 A Magyar Dámákban nintsen állandóság.
 Mindnyájoknak tetszik a módi és újság ;
 A tegnapi ruha, és Ura már óság.
- 508 Minden öltözetje gyenge mint pókhaló,
 A szél elszaggatja, más napra nem való ;
 De e, mivel módi, már szép és igen jó.
 Tzinkossa is mondja : *forzsok par Gyro.*²⁾
- 509 Ezen dibdabságnak mégis meg kell lenni,
 E nélkül *Kszelsoftba* bé nem lehet menni,
 A szegény Urának mit van, mit nints tenn
 Bár sok ezreket költ, még is meg kell venn
- 520 Mondá Grófné : szívem, magam megeszmérem
 Hogy ezek így vannak, azért kendet kérem
 Szeressen mint eddig ; mert fogyjon el vérem
 Ha úgy öltözködöm, mig halálom' érem.
- 511 A Huszár beszédjét a mint elvégzette,
 Hogy ezek így voltak, hittel petsételte.
 Az öröm könyveit két szemem ejtette ;
 Mert annak erejét szívem nem rejthette.
- 512 Mondám : én Istenem ! adj több ilyen szívet,

¹⁾ Mind három ige tárgyason volna ragozandó.

²⁾ G. maga így magyarázza ez elferdített francia szavakat (talán: fort joli, par Dieu): *isten látja, hogy szép.*

- Hazájához s annak köntöséhez hívet,
 Engedd: ne érezzen idegen korts nyívet,
 És mást ne viseljen, hanem Magyar mívet.
- 513 Örültem: *Ciceró, Cátilina* ellen
 A *Curian*, hogy nem szólott élesebben
 Mint én a Dámáknak. Most hoztam ezekben,
 Hogy járnak? melly undok, melly rút öltö-
 zetben?
- 514 Innét alig ötven lépéseket tettem,
 Más Dámával itt is hamar szembe lettem.
 E mi nemzet légyen? ki nem esmérhettem,
 Öltözetéből is azt ki nem vehettem.
- 515 Tett nagy kék kalapot forgátsból fejére,
 Tsodáltam, melly magos, nézvén tetejére,
 Tsatolt négy galándot bársonyból ő erre;
 Mert atzél tsat varva vólt ezek végére.
- 516 Vélttem: vasasoknak nézek dobossára,
 Két réz dobot tenni mint szoktak lovára,
 Két valami úgy vólt kötve oldalára,
 Rázódott, hányódott minden mozdultára.
- 217 Gondoltam én azt is, hogy Görögné lészen,
 Két iszákja vagyon, mellybe holmit téssen;
 Itt most vásár lészen, azért jött olly készen,
 Mije van, eladja, Bétsben majd mást véssen.
- 518 De látván, utánna mindenütt sarkába,
 Megy Lokaj, öltözve szép liberiába,
 Hogy Görögné vólna, nem lehet; hijába,
 Dáma ez; bár ő van illy tsúfos ruhába.
- 519 *Tzinóberrel* festett vala két ortzája,
 Kitetszett, hogy e nem természet rózsája;
 Legszebb vólt a nála, hogy kitsiny volt szája,
 És hogy rendén állott rajta a ruhája.
- 520 Hátrúl függött haja, három ágba fonyva,
 Farára ruhaja pántlikával vonyva,
 Sok rántzot ejtett ott rakásra, mint ponyva.
 Eppen ott állott meg, hol vólt latzi konyha.
- 521 *Tractértől* kifuta egy Tiszt nagy sebesen,

- Complimentumokat* hányt néki rendesen,
 Beszélltek magyarul egymással ékesen,
 De miről? ők tudták; mert szólltak tsendeszen.
 522 A Tiszt megtsókolván kezét, visszatére,
 De én álmélkodva néztem személyjére,
 Ruha szabására, és annak színére,
 Mint főtt rák, olly színre béfestett képére.
 523 Felém fordúlt s mondá: Jó Uram! ked hallja:
 Uj kaput a borjú a miként tsodálja,
 Tudja meg: nem vagyok aszszonyságok allja,
 Mért tsodal ked engem, kérem, okát vallja?
 524 Meghajtvá mondottam: mit túrem, s tagadom,
 Ki légyen? én ámbár aztat nem tudhatom,
 Öltözetjét s annak színét tsodalhatom,
 Mi féle találmány; mert meg nem foghatom.
 525 Bár eleget néztem s nézek is reájok,
 Nem tudom, tsipéjén mik légyenek azok.
 Réz dobok-é? avagy hernátzból¹⁾ iszákok?
 Abrakos tanyisztrák, avagy üres zsákok?
 526 Ha! Ha! Ha! Katzagott s felette nevetett,
 No, tett ked ruhámról, mondá, ítéletet!
 Ada ked holmimnek szép nevezeteket,
 Bizony, az ördög is nevetné ezeket!
 527 No nem neheztelek mégis kegyelmedre;
 Mert együgyű ember szát tát illyenekre,
 Tsak rása szoknyákra²⁾, fátyol főkötőkre
 Nézett eddig szeme, nem módi szerekre.
 528 Ki légyek, ki kednél olly nagy tsodát téssen,
 Reménylem, ha szóllok, mindent észre véssen,
 Megmondom s tanítom, hogy ha illy helyt
 léssen,
 Ne bámuljon többé; mint illik, úgy nézzen.
 529 Magyar Bárók vóltak régtől én Öseim,

¹⁾ Hernác = szövet vagy posztóféle.

²⁾ Rása szoknya = vászon szoknya, rázsa = félvászon.

- Haza fő hivatalt viseltek Eleim,
 A melyeket bírok, számos szép értékim,
 Mind rólok maradtak jószágim, s kintseim.
- 530 Borsod vármegyébe jöttem e világra,
 Míg böltsübe voltam, estem árvaságra;
 De jutottam mégis olly jó tótorságra,
 Ki gyűjté javamat szép szaporaságra.
- 531 A Notter Dámáknál¹⁾ én felneveltetem,
 Hogy idő jártával hajadonná lettem:
 Pozsonyba Urammal én megesmérkedtem,
 Kinek is tsakhamar Felesége lettem.
- 532 Az ő nemzetje is, mint az enyim Báró,
Consiliarius, és Táblához járó,
Tesaurarius is, vagy Király Kints Záró,
 Fialat és tanult, míg többeket váró.
- 533 *Anglész* neve vagyon én öltözetemnek,
Kupidó has színnek, hijják színét ennek,
 Új szín ez, drága is, azért nints mindennek
 Érti-é kend mindent, a mit mondok kendnek?
- 534 A mellyeket nevez ked dobnak, iszáknak,
 Neveztetnek azok mindentől *Bufánnak*²⁾,
 Szükség ezt viselni minden Asszonyságnak,
 Nyugvó Kanapéja ez ám két karjának!
- 535 Ég szín kalapomat Angliából hozták,
 Arra a négy tsatot ugyanott dolgozták,
 Ezen költségemet a Dámák okozták;
 Ma *Grand* módi, tegnap bár azt nem hordozták.
- 536 Itten Pesten, Budán élek nagy világban,
 Ahol mindenféle módi van szokásban;
 Ma ez ruhába' van Dáma, hólnap másban,
 Ezt tselekszem en is ezen társaságban.
- 637 Reményilem, hogy tudja már Familiámat,
 Tudja hogy mi színű, hogy hijják ruhámat?

1) Nôtre-Dame-apáczaak.

2) Bufán = fr. bouffant, ruhapuff, ruhadudo-
 rodás.

- Sok vólna számlálni *Geneológiámat*¹⁾,
 Azért nem fárasztom kendért többé számat.
- 538 Nagyságod szavait mind jól megértettem,
 Bár együgyű vagyok, fejembe bévettem,
 Hogy el ne felejtsem, szentül azt feltettem,
Prothocolumomba béteszem, végzettem.
- 539 Mint víz a szavai folynak vóltaképpen;
 Soha sem *perorált Cicero* ekképpen,
*Gotsed*²⁾ *professorné* nem szólt ilyen szépen,
 A *Kuffantók*³⁾ közzé béillene éppen.
- 540 Tudom, régi jeles a familiája,
 Vak Bélától vagyon ennek *Diplomája*,
 Tsak kár, hogy Nagyságod velejének tája,
 Kereng, s *káputjának* vagyon nagy hibája!
- 541 Azon négy *Anglus* tsat annak kerületit,
 Szükség, hogy szorítsa minden szegleteit.
 Hogy el ne szalaszsa Nagyságod az eszit,
 Szaladó félben van: mutatja jeleit.
- 542 Vékony forgátsból van a kék kalap szöve,
 Hasonló forgáts van alatta a főbe,
 A Dunának szele van most nagy erőbe,
 Elragadja, s szórja tétül a mezébe.
- 543 *Kupidó has hús szín* ruhája és *Anglész*,
 Ugyan azért hibás kalap alatt az ész.
 Bétsbe a bolondok háza már régen kész,
 Ki abba Nagysádat zárja, jobbat nem tész.
- 544 Kupidó hasának színét jól esméri?
Tán Nagyságod hasát e szín gyakran éri?
 E mostani világ módijának béri,
 Sok ezer a szabó, illy ruhát melly méri.

1) Geneológia, helyesen *genealogia*.

2) Gottsched mult századi híres német tudós és író neje, a ki maga is jelentős szerepet játszott az irodalomban.

3) Kuffantó = kufár, kofa.

- 545 Illenének majmok azon két Buffánra,
Az egyike a jobb, más bal oldalára,
Igy volna *Grand* módi menni az utszára,
Hadd nézne a világ *Láma*¹⁾ óltárára.
- 546 Mint kutyák, Buffánján azok szolgálnának,
Ha tántzolna nagysád, azok ugrálnának,
Ha nevetne, ők is majd vigyorognának,
Puklit ha tsinálna, bukfettyet hánnának.
- 547 Igy tenne Nagyságod bezzeg nagy világot!
Illyen módit sem Pest, sem Buda nem látott!
Ítélje meg: tenne melly nagy okosságot?
Én is azt kérdezem: érti é Nagyságod?
- 548 Hidje el Nagyságod! maga nemzetségét,
Hogy így jár, motskolja Hazáját, Nemzetét,
Tsufítja szépségét és deli termetét,
Vesse le, *Szcénába* való öltözetét.
- 549 Ha úgy jár, a mint járt nagy Familiája,
Lészen ezzel Nagysád más Dámák példája,
Ha mondja, hogy e most a módi mustrája,
Mind így fog öltözni, elmúl maskarája.
- 550 Illyen *Salermusnak*¹⁾ az ő oskolája,
Okosság, böltesség minden regulája,
Azon egygyűgyűnek mondja eztet szája,
A ki mindég, míg él, lesz Nagysád szolgája.
- 551 Elmentem s megálltam a híd tulsó végén,
A hol egy szép sátor állott a bal felén.
Ebben sok sétálló mulatgatott kedvén,
Egygyik *Lemonádét*, másik fagyost kérvén.
- 552 Magam is bémenvén, néztem a zöld sátort,
Leültem és kértem magamnak meggyes bort,
Mellettem sok Dámák ültek, fogtak egy sort,
Nyúgodtak; mert gyalog nézték ők a tábort.

¹⁾ Láma, tulajdonkép: dalai láma = tibeti főpap.

²⁾ Salermus = Salerno; ott volt a középkornak leghiresebb orvosi egyeteme.

- 553 A szélső mellettem Pamarantsot evett,
 Olly eleven, s friss volt, mint ágon az Evet,
 Ha ment, mint a *Pipis*, olly lépéseket tett,
 Mint tzukros gerlitze nevet, úgy nevetett.
- 554 Fiatal személy volt és olly szép, mint Júnó,
 Piros ábrázatja, kezei mint a hó,
 Karján űlt egy gyapjas *Bolonézer* kutyó,
 Olly szép fekete volt, mint fekete holló.
- 555 *Bizsu* volt a neve, mert úgy szállítgatta,
 Mint egy kis gyermeket, szint úgy ápolgatta,
 Undorodtam látván, miként tsókolgatta;
 Főkép mikor száját ettől megnyalatta.
- 556 Kalapja volt; azon volt sok olasz virág,
 Hasonló munkából szép zöld *Cziprus* fa ág,
 Testén öltözete lebeget, s vala tág,
 Illyen tsúfos szabást ritkán látott világ!
- 557 Rózsa szín tafota volt felső ruhája,
 Hátán ez úgy állott, mint *Mojzes* táblája,
 Rövid volt, s két karján rántzott volt munkája,
 Viola színű volt ez alatt szoknyája.
- 558 Füléből lefügtek hosszan arany lántzok,
 Bodrok melyje körül állotak, mint sántzok,
 Számlálhatatlanok voltak itt a rántzok;
 Gondoltam: lotyognak ezek, ha jár tántzot!
- 559 Látta, hogy én rajtam van Magyar öltözet,
 Magyarúl szállíta s imigyen kérdezett:
 Honnan való az Ur? rég é hogy érkezett
 Pestre? Ugyé, Tábort látni igyekezett?
- 560 Magyar szavát hallván, nagyot sóhajtottam,
 Megmondám ki legyek, s magam meghajtottam.
 De ő is ki legyen, tudni óhajtottam,
 Mondja meg, hozzája nyájasan szállottam.
- 561 Ne sohajtson az Ur, mondá, hanem hallja,
 Ítéző Mesternek vagyok én Leánya,
 Granatérosoknak Bátyám Kapitánya,
 A másik vármegyénk első Vicé Ispányja.
- 562 Az Ursulináknál, Kassán neveltettem,

- En hat esztendővel Klastromba tétettem ;
 Taval tizen hármát éppen hátra tettem,
 Ide Szüleimhez hogy vissza vétettem.
 563 Mondám: bóldog Szülék, kik ilyen magzattal
 Birnak; illy választott gyönyörű alakkal,
 Mellyen természetnek éke van halmokkal,
 Erkölsök tengere rá áradt habokkal.
 564 De gondolatimba én nagyot vétettem,
 Mert a Kis Asszonyról én aztat itéltem,
 Ma a *Theátrumon* Flóra lesz, azt véltem,
 Mivel illy *komikus* ruhába szemlélttem.
 565 Vagy talán *Diánna*, mert kutyát tart karján ;
 De tegez, és nyilak nintsenek oldalán,
 Hold világ sem látszik felől, a kalapján ;
 Nem *Diánna*, inkább *Syrén* léssen talán.
 566 Nem vagyok én Flóra, *Syrén*, sem *Diánna*,
 Mosolyogva mondá, nevem még is Anna,
 Gondolja! Nemzetem *Theátrumra* adna?
 Szép értéke lévén, ilyenre juttatna?
 567 Spányiol Országból jött ruhámnak neme,
 Azért is dámák közt e nagy módi leve,
 Mindenike hordja; *Karakó*¹⁾ a neve,
 Tág, azért is tőle nints a testnek heve.
 568 Viragos kalapja minden Kis Asszonymnak
 Vagyon; mert e nyárba ellent vett a napnak,
 Szép is, és könnyű is; azért azon kapnak,
 Jó Uram! hát lássa hasznát a kalapnak!
 569 Drága Kis Asszonykám! mind ezeket látom ;
 De még is, mint bűnöm', azokat útalom,
 Megvallom, hogy nékem nints nagyobb halálom,
 Mintha Magyar Dámát így lenni találom.
 570 Minden Török Dáma jár tsak törökösen,
 Nemzete köntösét hordja örökösen,
 Éppen ezen okból tartja is betsesen,

1) *Karakó*, a nép máig is ösmeri s női otthonkát, kabátot jelöl vele.

- Más Nemzet ruháját útálja erősen.
- 571 A Magyar öltözet leg szebb, leg nemesebb,
Nints Nemzet, a mellynek ruhája ékesebb,
Nints így felöltözött Dámánál díszesebb,
Kiterjesztett farkú Páva sem kényesebb.
- 572 Hogy a kalap könnyű, 's nap ellen igen jó,
Nyárba híves, nem is nehéz a *karakó* :
Hidje a Kis Aszszony! ez mind *persvásió*,
Mind Maskara biz' ez, tsak fársángra való.
- 573 Ha magyarba járna, senki sem kérdezné,
Ki ez, ki olly tsúfon van? tán énekesné?
Magyar Kis Aszszonynak minden megesmérné ;
A lévén, hogy így jár, azt kiki ditsérné.
- 574 Hidje : ha magára Magyar ruhát véssen,
Eszlher Királynéhoz hasonlóvá leszen,
Szerelem hagymászsza elfogja egészszen
Sok Gavalér' szívét; nem egy beteg leszen.
- 575 Mondá : no jó Uram! mindjárt haza megyek.
Es Szülőim előtt majd letérdepelek,
Megmondom, hogy többé illyet nem viselek;
Reménylem, hogy tőlek engedelmet nyerek.
- 576 Menyjen, Kis Aszszonykám! az Isten segélje,
Hogy meg ne engednék, azt éppen ne vélje ;
Tsak kérem, ezeket hogy öszszemetélje,
Karakóját nyelje el pokol veszélyje.
- 577 Elment a sátorból, én is kisétáltam
A Rudas Fördőig, 's a mint ott megálltam,
Felém jönni én egy személyt hogy megláttam,
Ezt a többi között leginkább tsodáltam.
- 578 Nem tudtam felöle ítéletet tenni,
Férfi é? Aszszony é? nem tudtam kivenni,
Ez *Hermafrodita*, gondoltam, fog lenni,
Ki légyen? mi légyen? melléje kell menni.
- 579 Vereses *Tintuchból*¹⁾ vólt Főkötő fején,

¹⁾ Tintuch, tintuk, régebben használt, a népnél máig fenmaradt szó = fátyolszövet (tülltuch).

- Fél réf hosszaságú *másli* az elején
 Olly nagy, mint egy szita, vala kerületén,
 Vége, mint zsúp, függött hátának közepén.
 580 Homlokán letsügvé hordta nyírett haját,
 Sok foga volt hja, ha nyitotta száját,
 Öregség' rántzai gödrözték artzáját,
 Börzsenynyel festette e vénség' hibáját.
 581

 Ha vigyorgott 's nyitá két hitván agyarát:
 Hinnyogni gondoltam Barátok' szamarát.
 582 Férjfi öltözet volt többi öltözete;
 De még is gondoltam, hogy Asszony lehet é?
 Szava is olyan volt, ha szólltt, vagy nevette;
 Legyezöt kezével a nap ellen vete.
 583 Magos, száraz volt ez; véltem, látok halált,
 Majd feldőltem, hogy rám lehelleni talált,
 Olly bűdös volt szája; hozzám közel is állt,
 Magyarúl köszöntött, és tabákkal kínált.
 584 Megköszöntem; 's mondja: jaj be elfáradtam!
 Bálba voltam, mindég tántzoltam, vígadtam,
 Igaz Kedvem szerint magamat mulattam,
 Egész éjjel tsak egy órát sem aludtam.
 585 Mondám: Anyám Asszony! tán Szent Gellért
 hegyén
 Mulatott ez éjjel, 's tántzolt a tetején?
 Igen köhög! úgy é *catharus* van melyjén?
Purgátziót, kérem, végyen be idején.
 586 Bezzeg nem kellett több! mert ezen *Xantippe*
 Szidott, motskolt: haját majd fejemről tépe,
 Kiönté testére mérgét az ő lépe,
Hydrát, *Basiliskust* mutatott a képe.
 587 Te gaz ember, bolond! azt mered mondani,
 Hogy Sz. Gellért hegyén voltam én mulatni?
 Ahol Boszorkányok szoktak csak vígadni,
 És még *Anyám Asszony* hozzám úgy szóllanni!
 588 Húsz esztendőös vagyok, még is öregnek vélsz,

- Tudod é: Te díb dáb ember! Kivel beszélsz?
 Megmutatom néked, hogy mit térszen a félsz;
 Mert magad erőddel földről majd fel nem kélsz.
- 589 Megijedtem, dúlt, fúlt e mérges Pandora, ¹⁾
 Mint mérges pókának ²⁾ függött kánya orra,
 Féltem: ha Boszorkány, majd tör engem porrá,
 És juttat kínok közt végső halál torra.
- 590 Azért szépen kértem, hogy ne haragudjon,
 Ezen szavaimon úgy fel ne induljon,
 Engesztelődjön meg, és haragja múljon,
 Nem méltó a dolog, azért könyve huljon.
- 591 Mondám: ő tsak azért tetszett nékem vénnek,
 Mert tsúfos ruhája teszi ötöt ennek,
 Ketretz főkötoje szépségét fejének
 Eltakarja, azért tetszik ő ilyennek.
- 592 Te ostoba! Módis Főkötoim nem ketretz,
Furó ³⁾ — Köntösömnek neve, melyt te nevensz,
 Falusi döre vagy, te ehhez nem értesz,
 És tsak kitsiny ember, pokolba elmehetsz.
- 593 Tudjad, Szegeden volt Bíró az én Atyám,
 Itt, az Harmintz adón ⁴⁾ *Contralór* a Bátyám,
 Postán Író Deák Uram: özvegy Anyám.
 Engemet titulál egész világ: *Madám*.
- 594 *Szervilör Treziümbel* ⁵⁾, mondám, drága Madám!
 Nem tudván, ki légyen, nem vétettem talám,
 Illő Titulussát, hogy én meg nem adám,
 Vigyázok ezentúl, hogy ne hibázzon szám.
- 595 Tudom már: melly nemes, melly nagy nem-
 zetsége,

1) Pandora, az a mithologiai alak, aki *Pandora* szelenczéjét hozta ajándékúl az emberiségnek; a hasonlat nem találó.

2) Póka = pulyka.

3) *Furó* = fr. *fourreau*, női köpeny.

4) *Harmintz adón* = harminczadon; vagy sajtóhiba vagy Gvadányinak tudákos etimológiája.

5) *Serviteur très-humble* = alázatos szolgája.

- Bátyjának, Urának hogy jeles tisztsége,
Téntatartó, penna tüzere szépsége,
Posta sípot fújni tud Ura készsége.
- 596 Hogy tsak húsz esztendő: aztmondja a Madám!
Multiplicáltatik ha háromszor e szám,
Úgy elhiszem; máskép, beste Apám, Anyám,
Nem hiszem én, mert lesz tízzel is több talám.
- 597 *Furó* a ruhája? Sok esztendeje múlt,
Azólta a Hóld is számtalanszor újjúlt,
Sokszor a zöld fáknak levele is lehült,
Miólta a Madám ilyen dologhoz nyúlt!
- 598 Jobb volna, jó Anyó! térne ked eszére,
Tintuch helyett kötne fátyolt a fejére,
Furó helyett mentét öltene testére,
És Bál helyett menne inkább vetsernyére.
- 599 Héjába festi ked már rántzos artzáját,
Héjába tsipkézi zsugorodott száját,
Héjába póltzolja két melyje tzapáját,¹⁾
Öszvefözte vénség' dere már pofáját.²⁾
- 602 Jobb volna, hogy ha ked olvasót tsörgetne,
Vagy ülne guzsalyhoz, és orsót pergetne,
Magyar öltözetén senki sem nevetne,
Nem világ tzégére, de példa lehetne.
- 603 Ez volt a szent letzke; *á Dió* már Madám!
Akarom, szívemen a mi volt, kimondám,
Örvendem, ha erét kednek megtalálám.
Ott hagytam; de még is magamat meghajtam.
- 604 Bóldog Isten! ezen pokol *Megérája*,
Mint nem szidott, mennyi átkot mondott szája,
Tsipás volt mint Lia; ¹⁾ de szeme szikrája
Tűz vala, méregtől zöld volt két pofája.
- 605 Elmentem; utánnam kiábált, és morgott,
Néhány fogaival mérgesen tsikorgott,

1) Capa = fischleder, bőr.

2) A következő két versszakot, trágár voltuk
miatt, kihagytuk.

- Hányta, vette magát, mint szélvész, úgy forgott,
 Epéjétől gyomra, és a hasa korgott.
- 606 Tsak hamar elértem én a szállásomat,
 Nevettem, meglátván Földim 's Pajtásimat,
 Tettem vatsoránál én *Discursusomat*,
 Dámákkal folytattam mint *Processusomat*.
- 607 Mond a *Cancellista*: Te nagyon szurkálod,
 Gavalérok', Dámák' módiját piszkálod,
Flegmájokat egyszer ha vesztek, meglátod,
 Melly *Labyrinthusba* magadat találod.
- 608 Földi! már több dolgom ő vélek nem léssen;
 Mert gondolatimat kiöntém egészen,
 Tám benne beszédem *impressiót* téssen,
 Sok áll artzás módi végső *válét* véssen.

TIZENEGYEDIK RÉSZ.

Lefeküdvén a Nótárius a Szobájába, éjtszaka az
 utszán lármát hall, felkelvén regvel, látja tele lenni
 néppel az utszakat, és mindeneket lát nyughatat-
 lanságba lenni. Bėjövén a Cancellista a szobájába
 szomorúan jelenti nékie, hogy Török háború va-
 gyon; erre ő a Duna hídjára fut, itten egy nagy
 Úrra akadván, e megbeszéli nékie, mért vagyon
 a Török háború. Leírja, mit látott a Duna hídján.
 Megijedt, haza készül. Eladja zsufa fakó lovát egy
 Kapitánynak. Aztat is leírja, mint viselte magát,
 hogy a Kapitány próbáltatta.

¹⁾ Lja = Lea, Jákób első felesége.

- 609 Ezzel én Földimnek mondék jó éjtszakát,
A mellyben én háltam, bézártam a szobát,
Morpheus botsátván szemeimre álmát,
Aludtam; de néha hallék még is lármát.
- 610 Más nap, látván, *Titán* feljött szekerevel,
Bélepte a földet ragyogó fényjével,
Felkeltem ágyamból; hát város népével
Az útszák megtöltek, 's nem vóltak békével.
- 611 Földim bėjött hozzám, láttam, hogy szomorú;
Ijedve ezt mondja: Háború! Háború!
Jön a Török sűrűn, mint égen a ború,
Majd viszi a népet, légyen bár melly korú.
- 612 Illy hírtelen dolgon nagyon álmélkodtam;
Azért a Dunának hidjára futottam,
Ottan egy nagy Úrra hogy reá akadtam,
Őrültem, hogy tőle mindent megudhattam.
- 613 Mondá: Uram, tudjad a fényes Portának
Azólta szüneti nintsen haragjának;
Miólta a *Mosqua* Tzárné *Krimianak*,
Aszszonyja lett egész *Tauritániának*.¹⁾
- 614 Ez Országba *Cherzon* várát építette,
Sőt koronáztatni magát itt hirdette,
Bessarábiát is Szultántól kérette,
Mondván, ha nem adja, fegyvert fog érette.
- 615 Azért is a Tzárné²⁾ most tölti boszszúját,
Izente ellene tenni háborúját.
Konstántzinápolba Mahomet zászlóját,
Országja határin kitészí ló farkját.
- 616 A hét tornyos várba Követjét záratta,
Bassáknak tudtokra háborúját adta,
Jantsárjai számát megszaporitatta³⁾,
Spahiság kész legyen, megparantsoltatta.

1) Tauritánia = Tauria, Krim.

2) Tzárné. A következő sorok értelme azt kívánná, hogy e sorban „szultán“ legyen az alany.

3) Spáhiság = lovasság. Janicsárság = gyalogság.

- 617 Egy felől ezeket gyűjti a Nagy Vezér,
 Más felől ama nagy Bassa Seráskier¹⁾,
 A vad Jantsárokba úgy felbuzdult a vér,
 Hogy Agájok²⁾ nekik szólni keveset mér.
- 618 Útban van számtalan Egyiptomi Török,
 Többnyire Szeretseny, fekete a bőrök,
 A fejeken éles apró bodor szőrök,
 Fegyvere ezeknek kard, és hegyes török.
- 619 A Tatór Kán siet számos Tatórival,
 Jön tegezzel, s töltött nyilas puzdráival,
 Végein méreggel megkent szigonyival,
 Testnek hogv nagyobbban ártsanak annyival.
- 620 A *Kapuszi Bassa*³⁾, sok Hadi Hajókkal,
 A Tengeren úszkál, küszködik habokkal,
 Frantzia Országból jött Pattantyúsokkal,
 Ütközni kíván ez *Mosqua Matrószokkal*.
- 621 A nagy *Mosqua* Tzárné Felséges Urunkkal,
Aliántziába vagyon Tsászárukkal,
 Készen kell hát lenni egész táborunkkal,
 Pogányság rosszszúl bán máskép Országunkkal.
- 622 Így beszélvén láttam: egygyik Kurír Bétsbe,
 A másika pedig sietett Berlinbe,
 Párisba egy Garda veres öltözetbe
 Bétsből küldetett, űlt pósta szekerébe.
- 623 A másika méne sebesen Londonba,
 Harmadika nyargalt Petroburgba nyomba,
 Gondoltam Udvarunk van most nem kis gondba;
 De a Burgereket tsodáltam azonba.
- 624 Egész nap hallottam tsak *Projectumokat*,
 Belgrádot megvenni hogy kell, *Plánumokat*,
 Itt Budán Törökkel sok töltött halmokat;
 Nevettem e téntás vitéz bolondokat.

1) A nagyvezér után való katonai méltóság.

2) Főtiszt.

3) Kapudsi basa, a szultán kapuőreinek feje,
 udvari főméltóság.

- 625 Sok közzülök megjött már Jérusálemből,
Az Úr koporsóját a Török' kezéből
Kivette: de láttam a Jordán vizéből
Sokat ivott, részeg; tetszett beszédjéből.
- 626 Mi lesz a dologból, még öt nap itt vártam,
Dél előtt, dél után a hidra sétáltam,
Ezt mindenkor néppel én tele találtam,
Számptalan sok hajót Dunán jönni láttam.
- 627 Terhelve közöttök sok vala lisztekkel,
Sok Pattantyúsokkal, sok pedig Pékekkel,
Sok Inzsenérekkel, sok regementekkel,
Ágyúkkal, Bombákkal, 's más hadi szerekkel.
- 628 A Fa Ispitályt is, melyt Bétsbe tsinálták,
Elszedték egymástól, és hajókra rakták,
És így ezt is Dunán az Átsokkal hozták,
Péter Váradjára ismét leúsztatták.
- 629 Mint mondam: a Duna fedett vólt hajókkal,
Mellyekben sok fegyver villogott zászlókkal,
Látszott Granatéros süveg kaskétokkal,
A szép muzsikálás, sípolás, dobokkal.
- 630 A Dunának partján lovas Regementek,
Szúneti nem vala, le felé mint mentek;
Ezek pallost, 's kardot még quártélyba fentek
Trombiták harsogtak, a réz dobok zengtek.
- 631 A mezőkben hol itt, hol amott a Huszár
Nyargalván, úgy tetszett, hogy száll Sólyom
madár
Kótság tollas Tisztje úgy ment, mint páva jár;
Ha ezek Töröktől vesznének; lenne kár.
- 632 A Vasasok vóltak elől, 's hátról vasba,
Fejek is borítva vala vas sisakba,
A föld ezek alatt rengett, lévén *Marsba*,
Tart fene Jantsárság ezektől a Hartzba.
- 633 Az Ország' szélein a mérész Horvátság,
Kiállott a Székely, 's Oláh Katonaság;
Így folynak a dolgok, látom a barátság
A Törökkel bomlik, bomlik a szomszédtság.

- 634 Hallottam *Mosqua* is Népe nagy számával,
Kiszállott mezőre három Armadával,
Próbát akar tenni a Török tsalmával,
Már is *Kolit*¹⁾ kiált Kozákja lármával.
- 635 A *Mosqua* felette erős Nemzet, 's kemény,
Hideget nagyon bír; bár süssön verőfény,
Mind kettőt szenvedí, nints benne semmi kény,
Hogy Török hódolni fog nékik, van remény.
- 636 Jól *exercitírozott* Infantériája,
Első Karban vagyon Artilleriája,
Mint Töröké könnyű *Cavalleriája*,
Hinni kell: részekre fordúl Mars kotzkája.
- 637 Sőt azt is hallottam, hogy már megmérkeztek,
És Oszakóv táján Törökkel ütköztek,
Hol Törökök közzül sokan vízbe veszték,
Kiket le nem vágtak, rab szíjjakra fűztek.
- 638 Mind ezeket hallván nagyon megszeppentem,
A nagy készüléket látván megrezzentem,
De mint Nótárius kardomat nem fentem,
Hanem a szállásra földimhez elmentem.
- 639 Mondám néki: Sógor! rosszszúl van a dolog!
Eddig Temesvárnál tám az ágyú morog!
Ládd é: Katonaság mint őgyeleg, 's forog,
Jön a Török! e nem sánta, nem tántorog.
- 640 Az Ország is adja a sok Rekrutákat,
Béres kotsisokat, és vonyó marhákat,
Szénát, és abrakot, a sok gabonákat,
Le visznek pálinkát, sert, bort, szalonnákat.
- 641 Tudja Isten: hogy van otthon Feleségem!
Talám Rekruták már Fiam, és tselédem?
Ha elfogyott, mennyit hagytam, eleségem,
Nem Török, de éhség lesz én ellenségem.
- 642 Hogy ezeket mondám, az ajtót nyitotta
Egy Lovas Kapitány, magát meghajtotta,
Rám nézvén, kérése vólna, azt mondotta,

1) Koli, a kozákok csatakiáltása = szúrd.

- Nálam, és beszédjét imígyen folytatta :
- 643 Uram! az Uré é azon paripa ló,
Mellynek szőre, a mint láttam zsufa fakó?
Ha nem hibás, 's nem vén, Katonának való;
Megveszem az Úrtól, hogy ha az eladó.
- 644 Mivel a Serföző aztat jól tartotta,
Minden nap háromszor megabrakoltatta,
Kotsissával kétszer egy nap vakartatta,
Bizonyos órákra meg is itattatta,
- 645 Felvette ő magát, és megkövéredett,
Tsikó lévén felnőtt, tizen öt markos lett,
A sok jó abraktól meg is tüzesedett,
Nap fényen a szőre, mint az arany fénylett.
- 646 Egy Katona eztet udvarra vezette,
Kapitány vizsgálta, lóról nézegette,
Agyarát, és körmét mind megtekintgette,
Hány marok fog lenni, kétszer méregette.
- 647 Katona felülvén hátára, megállott,
Megindulván, mindjárt nagyon fennyen hágott,
Megállván, lábával földet és port vágott,
Hogy megeresztette, szemével nem látott.
- 648 Futását végezvén, jött vissza játszodva,
Olykor egygyet szökött, tetszett, jön tántzolva,
Nyaka, mint hattyúnak, fentkölt volt 's hajólva,
Két szemc fejére ki vala forogva.
- 649 Mintha dagasztona, hátrúljával úgy ment,
Egy bokát a máshoz nem ütött és nem fent,
Bokros hoszszu farkát viselte mindég fent,
A színe mutatott ennek szép fejr lent.
- 650 Kapitány fakómat nagyon megszerette,
Hogy adjam el néki, kért igen felette,
Gondoltam : majd otthon mást vészek helyette;
Hatvan aranyakat letéve érette.
- 651 Sok szép áldásokat kívántam melléje,
Hol fog kélni, jární, légyen szerentséje,
Rajta a Nagy Vezért elfogja, elérje,
Szultán' sok aranyját kalpagjával mérje.

TIZENKETTÖDIK RÉSZ.

Eladván a lovát a Nótárius megbúsúlt, hogy mi-
képpen megyen haza. A Cancellista tanátsot ad
nékie, hogy menjen által Pestre; mivel éppen vá-
sár vala, ott fog találni Szathmári Görögöket, vagy
is Szigethi Örményeket, a kikkel haza fog mehetni,
meg is alkudott és leírja, a Serföző mikép botsá-
totta el, melly reménységgel. Leírja bútsúzását, és
útját, míg Szathmár várossába ért.

- 652 Bú érte fejemet, eladván lovamat,
Nem tudtam, hogy haza mint tégyem útam,
A gyalog menésre nem adom magamat,
Hogy a *bagáziám* nyomja a hátamat.
- 653 *Cancellista*, hogy bús vagyok, vette észre;
Vásár vagyon, mondá, menny által Te Pestre,
Tudom fogsz akadni Szathmári Görögre,
Avagy Mármarosból szigethi Örményre.
- 654 Azért a vásárba kimenni siettem.
A sátorok között tétől¹⁾ tekintgettem,
Őket szerentsémre hamar fel is leltem,
Mivel sátorjokat már régen esmertem.
- 655 Hat forintba vélek mindjárt megalkudtam,
Elő pénzt nékiek két forintot adtam,
Hogy hétfőn indulunk, azt nagyon akartam,
Gond miatt fejemet többé nem vakartam.
- 656 A vásárról vissza szállásunkra tértem,
Gazdánk Templomból jött, ötét utól értem,
Ebédet hamarabb ennénk, arra kértem,
Ez utolsó dolgot tselekedje értem.

¹⁾ Tétől = téltul, innen-onnan, ide s tova.

- 657 Ez utolsó dolgot? — mondá — s tsodálkozott.
Uram! tám valaki néked bajt okozott,
Én házamban miben lettél botránkozott?
Látom, menni készülsz, mond, arra mi hozott?
- 658 Mondám: Drága Uram! az Anyám méhében,
Olly jó dolgom nem vólt annak kebelében,
Mint te házadnál vólt; mert minden félében,
Részes vóltam, s éltem javad' bőségében.
- 659 Te én nekem szállást tisztességest adál,
Erdemeim felett asztalodnál tartál,
Legnagyobb Jóltévőm e világon valál,
Akkor felejtlek el, mikor elvisz halál.
- 660 Itten Budán immár elvégeztem dolgom',
Te néked is régen alkalmatlankodom,
Görögökkel menni vagyon most jó módom,
Házamhoz megtérni elég fontos okom.
- 661 Hiszem, tudja az Ur, mivel már nem ujság,
Hogy a Törökökkel léssen háboruság,
Szemmel látjuk, miként megy a Katonaság,
Szörnyű a készület; ez hát szent igazság.
- 662 Hitvesem s gyermekim meg fognak ijedni,
Illy lármás időben nem tudnak mit tenni,
Szükségek van reám, otthon kell hát lenni,
Hétfőn korán reggel el is fogok menni.
- 663 A Falunak is lesz most gyakran gyűlése,
Lész a rekrutáknak fogása, szedése,
Mind én fejemen áll ezek rendelése,
A rekrutáknak is madzaggal mérése.
- 664 Beszédemre Frántzli lyányát szóllította,
Hogy útra kalátsot süssön, parantsolta,
Ehhez egy pár sódart főzessen, mondotta,
Leánya is mindjárt kezeit mosdotta.
- 665 Gyorsan hozzá fogott a kaláts sütéshez,
A szakátsné pedig a sódar főzéshez,
Szarvas húst is sütvén, látott az *espék*hez,
Borjú tzimeréhez és más petsenyéhez.
- 666 Mind ezeket maga rakta iszákomba,

- Egy pintze tokot is megtöltött azonba'
 Jó Budai borral, ezek utánn nyomba'
 Finom Somlai bort tsapolt kulatsomba.
- 667 Más nap Vasárnap vólt, adott jó ebédet,
 Mellyhez magunk ültünk, nem hívott vendéget,
 Tett az asztal felett sok tréfa beszédet,
 Ivott mindenféle verses egészséget.
- 668 Láta, hogy kedvem nints; kérdé, mért nem
 eszem?
 A mit ő tselekszik, azt én mért nem teszem?
 Asztalról a pohárt mért hogy fel nem veszem?
 Tán félek? Törökről gondolkodik eszem?
- 669 Mondám: a Töröktől én éppen nem félek,
 Katona nem vagyok, nem lesz tsatám vélek,
 Mikor ők vágnak le, ha én addig élek,
 Világ végezetig bennem lész a lélek.
- 670 Hanem drága Uram, bánat bánt engemet,
 Szomorúság árja borítja szívemet,
 Nem is fogom nyerni hamar meg kedvemet,
 Vajha még ne érje betegség testemet!
- 671 Majd hasad a szívem, hogy téged elhagylak,
 Látlak-é valaha, vagy soha sem látlak.
 Te vóltál gyámolom, azért méltán szánlak;
 De sok jó tettidért halálomig áldlak.
- 672 Mondá: hogy tsekélység az, mit ő nekem tett,
 Hozza azt magával emberi szeretet,
 Kért: arról ne tégyek több emlékezetet,
 Sőt most utóljára mutassak jó kedvet.
- 673 Eléri azt: Budán fog még látni egykor,
 Mert az urak engem emlegetnek gyakor',
 Prézesnek szájából hallotta már sokszor,
 A *Consiliumnál* hogy lészek Janitor.
- 674 Mondám: a mit Egek felőlem rendelni
 Fognak, azt kelletik nékem, nem mást tenni,
 Ajtó sarkát ugyan úgy meg tudom kenni,
 Hogy nem fog nyikorgást nyílásával tenni.
- 675 Uj systemáját is törvénynek felvettem,

Pontomra¹⁾ mint most foly, mindent feljegyztettem,

Szent Ivó képét is immár megszereztem,
Mindenre magamat alkalmasnak tettem.

- 676 Hallom: *Projectánsok* közt ki *Primárius*,
Abból válik legjobb *Consiliárius*,
Törvény zavarókból lesz *Cancellárius*,
Ha földet jól méri, *Proto-Nótárius*.²⁾
- 677 Majd azt fogom tehát én itt *projectálni*,
Budának nem lehet, hol most áll, ott állni,
A Tokai hegyre kell néki felszállni,
Griff madár szárnyakat nékie tsinálni.
- 678 Fogom *disputálni*: hogy *Jus criminale*
Est cum Canonico ad punctum aequale,
Liquidum solvatur, az volna *fatale*,
Gyilkosnak fejéhez illik *Gratiale*³⁾.
- 679 A föld kerekességét réffel fogom mérni,
Megmondom, buzaszem hány fog ebbe férni,
Hány szemet ád kalász, ha ez meg fog érni,
Hanem *diurnumot* fogok ezért kérni.
- 680 De most mégis szükség útamat követni,
Otthon mint foly dolgom, meg kell tekinteni,
Ha, hogy *Decretumot* *Prézes* fog küldeni,
Egybe: hidje az Ur, itt fogok teremni.
- 681 Dél után mindenem' raktak kotsijara,
Az után magam is felültem én arra,
Görögöknek Pesten mentem szállására,
Ahol is letettem azt egy garmadára.

1) Pontomra = punctumra, pontosan.

2) Proiectans = indítványozó, prima rius = főfő, protonotarius = főjegyző

3) Jus criminale est cum canonico ad punctum aequale = a büntető-jog az egyházjoggal teljesen egyenlő; liquidum solvatur = az adósság megfizetendő; gratiale = elismerő levél, jutalompénz. Gúnyos, de homályos czélszók.

- 682 A Görögök mondják: gondjok lesz ezekre,
Mindent fel is raknak még ma szekerekre,
Kértek: náluk legyenek idején reggelre,
Mert hálásra érni akarnak Gyöngyösre.
- 683 Visszatértem, ültünk hamar vatsorához,
Ültetett ő közel engemet magához,
Mutatta jó kedvét, mint illik gazdához,
Hogy felköltünk, közel voltunk virradtához.
- 684 Itten bútsúzásom akartam kezdeni,
De lehetetlen volt egy szót is ejteni,
Mert kezdték fájdalmak szívemet sérteni,
Szemeim könnyeket, mint záport, önteni.
- 685 Zokogva borúltam a Gazda nyakára,
Megsókoltam, hullott könny az artzájára,
Néma voltam, nézvén lányára, magára,
Elmentem, meghajtván magam utójára.
- 686 *Cancellista* Földim Pestre által késírt,
De ő is magával bánat miatt nem bírt,
Mert a mint én sírtam, ő is szinte úgy sírt,
Egy levelet adott, melyet atyjának írt.
- 687 Szekerekbe lovak bé voltak már fogva,
Mind ketten egymástól bútsúztunk zokogva,
Mondám néki: Frántzlit vegye el, susogva;
E szavamra láttam, hogy volt mosolyodva.
- 688 Megsókolván egymást, Pestről elindultunk,
Már szekéren ültem, mégis kezét fogtunk,
Gyöngyösre estére jókor behajtottunk;
Igen jó út vala, azzal bóldogú tunk.
- 689 Nem volt sehó bajom, haza megtértemben,
Mint vala Budára való feljöttömben,
Sokan lévén, bátrak voltunk mi mindenben,
Vígabb útam ennél nem volt életemben.
- 690 Görög természettől fősvény szokott lenni,
Nem is láttam őket valami jót tenni,
Csak olajos babot láttam őket enni,
En, magamban mondám, nem fogok így tenni,
- 691 Mert én hol szarvashúst, hol meg sódart ettem,

- Néha kalátsomat, néha tzipóm' szeltem
 Somlyai, Budai borom' elővettem,
 A mellyikből tetszett, poharam' töltöttem.
 692 Valahol át' mentünk, minden helységekb
 Muzsikát hallottunk zengeni ezekben,
 Rekruták ugráltak, voltak jó kedvekben ;
 De Anyákat láttam sírni keservekben.
 693 Ötöd napra délre beértünk Szathmárba,
 Örvendeztem nagyon, hogy vagyok hazámba,
 Képzelttem: estvére a falu nagy számba
 Házamnál Peleskén mint köszönt szobámba.

UTÓLSÓ RÉSZ.

A Nótárius a Görög háza előtt lármát hallván, ki-
 mégyen, s látja, hogy azt a verbunk teszi, meg-
 réműl, közöttök mundírban Sándor Fiát látván,
 Evvel való beszédét leírja, és mint adta atyai áldá-
 sát reája. A szomszédja szekerén estvére haza megy
 Peleskére. Leírja, melly pompával jött a Tanáts
 köszöntésére, és melly orátzióval ő is viszont fo-
 gadta aztat. Leírja, Sándor Fia miatt Felesége szo-
 morúságban lévén, aztat miként nyúgosztalta meg,
 miket szóllott Sándorról nékie. Végteére megegy-
 gyezett a Feleségével, mivel még egy Latzi neve-
 zetű Fia volt, hogy véle elvétetik a Mester Leányját,
 hogy így, ha felnőnek ezen gyermekek, mellettek
 halhassanak meg. Leírja, hogy tsak Nótárius ma-
 radott, béfejezván verseit azzal.

- 694 Hallok én azomba igen nagy lármázást,
Görög bótja előtt hangos muzsikálást,
Kimentem, és láttam, hogy a kiabálást
Katonaság teszi, tartván verbuálást.
- 695 *Hiripi Sugárral*¹⁾ húzták a száraz fát,
Ámbár ezek *Pártest*²⁾ nem tudnak, sem kótát;
De még is olly rendin megvonnyák a Nótát,
Hogy ki őket hallja, elfelejti holtat.
- 696 Kimenvén, reájok szemeim' vetettem;
De majd elájúltam, én úgy megijedtem,
Mert immár Mundírban köztök megsejtettem
A Fiamat Sándort, s könyveket ejtettem.
- 697 Sújtással meghányott tzipra volt ruhája,
Olly nagy, mint egy tallér, sarkantyú tarája,
Tajtékból, mint tsupor, nem kisebb pipája,
Tántzolt, *Rytmusokat* kiáltott a szája.
- 698 Mondám: Fiam Sándor! ugyan mit miveltél?
Mi vitt téged' arra, hogy Katona lettél?
Lám holtam után is javamból élhettél,
Engemet Anyáddal így keserítettél.
699. Tudjad, hogy *Budára* vissza fogok menni,
Táblánál *Janitor* mivel fogok lenni,
Téged *Auscultánsnak* akartalak tenni,
Nagy Uraságotból örömet venni.
- 700 Mitsoda? *Auscultans?* Adta, szedte, vette,
Hiszen! Fő Ispánynak sints illyen élete,
Eszem, iszom, és tsak tántzolok mellette —
Én a ténát, pennát útalom felette.
- 701 Nem is penna, tsak kard illik a kezembe,
Hogy azt Török vérbe mártsam, van eszembe,
Majd ha Belegrádnál vélek leszek szembe,
Mint káposztát, rakom fejeket verembe. —

¹⁾ Hiripi is, Sugár is akkoriban jó hirű muzsikus cigányok.

²⁾ Partes = partitura, szólam.

- 702 Mint húll kasza alatt a fű, majd a Jantsár
 Úgy húll karom által, húll a Krimi Tatar,
 Sok turbányos Bassa, húll tsalmás Tefterdár,
 Tisztségre felmegyek, lészek vice káplár.
- 703 Nyúgott szível legyen drága Uram Atyám!
 Kérem, ne sirasson kedves Aszszony Anyám!
 Hogy ezen életre én magamat adám,
 Ezzel hóltig tartó Uraságom' kapám.
- 704 Mondám: Fiam! mivel te ezen életre
 Rá adád magadat, látom van kedvedre,
 Adom hát atyai áldásom fejedre,
 Elmehetsz már bizvást Tatárra, Törökre.
- 705 Megtsókolván kezem' köszönte s jót kívánt,
 Mondá áldásomért fog tenni adományt
 Török pipát, számos oka ¹⁾ Bassa dohányt,
 Bulya vásznat, ²⁾ kávéát annyának, s egy kaftányt.
- 706 Éppen szomszédomnak üres szekere,
 Ki búzát adott el, s innét viszzatére,
 Felültem, és értem jókor Peleskére,
 Hogy már megérkeztem, el is futott híre.
- 707 Mindjárt a kis biró az öreg biróval,
 Az oskolamester harangozójával,
 A Polgári Tanáts egy veres zászlóval,
 Köszönteni jöttek ily *Orátzióval*:
- 708 Ábrahám, Jákóbnak, Izsáknak Istene!
 Senki hatalmadnak nem állhat ellene,
 Sem Gulya, sem Bika, legyen bár melly fene:
 Megtartod azt, kinek elveszni kellene!
- 709 Megmentéd Dávidot Góliáth kezétől,
 Az Izráel népét Tenger' mélységétől,
 Három Iffiakat tűz' emésztésétől:
 Nótáriusunkat Bikák' dőfésétől.

¹⁾ Oka = török font.

²⁾ Bulya = török asszony; mint melléknév =
 török, keleti.

- 710 Kihúzád te ötet a Tsősznek árkából,
Mint Jónást ama nagy Tzethalnak torkából;
Hogy vele ezt tetted magad jó voltából,
Te Deumot halljad mindnyájunk szájából. —
- 711 Mondják hát mindnyájan: *Te Deum laudamus*,
Már ezt elvégezvén, itt egy borjút *damus*,
A Falú Gazdája süsse meg, *oramus*,
Kinél örömnkbe mondjuk: ma *bibamus*.¹⁾
- 712 Nótárius Urunk! hogy téged szemlélünk,
Azt ki nem mondhatjuk, miként örvend szivünk;
Egész tanáts, egész falu arra kérünk,
Kormányozd bajunkat, gyámolítsad ügyünk.
- 713 Egy malatzot hoztunk. két köből malét is
Néked ajándékba, ahoz egy tyúkot is,
Megtudtuk immáron *titulusodat* is,
Vedd kedvesen tőlünk: Urunk *Perillustris!*
- 714 Egy nagyot köhentvén, magam meghajtottam,
Kezembe egy hosszú papirozt tartottam,
Merőn kimeresztett szemekkel állottam,
*Altiori stylo*²⁾ ezeket mondottam:
- 715 *Hic sum ego, qui sum*³⁾ nagy Zajtai István,
Tíz hetet töltöttem, tudja ketek! Budán,
Ott a Processusok mint folynak a Táblán,
Már tudom; *Kitonits*⁴⁾ úgy nem tudta talám!
- 716 Ez papiroson van az egész *systema*;
Akadjon előmbbe akár minő *thema*:
Szóllok *pro et contra*, nem lézsek én néma,
Deliberálok is, szalma-é? vagy széna?

1) *Damus* = adunk, *oramus* = kérünk.

2) *Altiori stilo* = magasabb hangon, választékosabb előadásban.

3) *Hic sum ego, qui sum* = itt vagyok én, a ki vagyok.

4) *Kitonich* János, 1600 körül, a *Corpus iuris* híres magyarázója.

- 717 Igérem: hogy lészek ketek Pátrónussa,
Légyen az Helységnek bár mely *Processussa*,
Megmutatom, hogy van olly *Nótáriussa*,
Kinek fejébe van egész *Huszti Jussa*.¹⁾
- 718 A mérésben sem lész semmi rövidsége,
Falu határának hossza, szélessége
Hány réf, és hány araszt ennek kereksege?
Mégmérem, s megmondom: mi a tehetsége?²⁾
- 719 Magam is örvendek, hogy kenteket látom,
A jó *harmoniót* én *recomendálom*,
Reményilem, hibásan hogy én nem találom
A falu rovását; ez lenne halálom.
- 720 Ezzel elbútsúztak, s ki ki haza mene,
Mondották az utcán: ki ne örvendene?
Illy deákos embert gyertyával kellene
Keresni, ki jobban ennél beszélzene. —
- 721 Mint a víz, szájából úgy foly a deák szó,
Oroszúl jól beszél, Olah is igen jó,
Egész Paládokon³⁾ egy sints ennyit tudó,
Még eskütnék tészik; mert annak is való.
- 722 Így már magam lévén, karjaim kinyújtám,
Nyájas édes szókkal én ezeket szóllám:
Drága feleségem! Jöjj már te most hozzám,
Hadd öleljelek meg, hadd tsókoljon meg szám!
- 723 Eljött; de mint záport, könyveket hullata,
Megölelt; de hozzám egy szót sem szóllhata,
Sűrű pihegések között tsak jajgata,
Egyszer mondá: oda van szívem' *Alaha!*⁴⁾

1) Huszti András, a XVIII. század első felében erdélyi jogtudós.

2) Tehetség = vagyoni erő.

3) G. Szatmárvármegyének következő három falvát érti: Kis-, Nagy- és Bot-Palád.

4) Pontosán nem magyarázható; talán csak jajszó.

- 724 Ebből észrevettem, hogy Sándort siratja,
Okai fájdalmak, hogy ki nem mondhatja
Nékem, hogy mi baja; de ki tsodálhatja!
Minden anya ilyen, azt kiki tudhatja. —
- 725 Akár melly Anyának Katonává légyen
A fia, már véli: mézárszékre mégyen,
Sír, eped utánna, nem tudja, mit tégyen?
Nem lehet, hogy szívéen erőszakot végyen.
- 726 Szólltam hozzá: szívem! te Sándort siratod,
Hogy Katonának ment, te aztat jajgatod,
Jobb lész, ha szívedet megnyugosztaltatod,
Örömnék magadat bánat helyett adod.
- 727 Ez a nagy Istennek az ő szent tetszése,
Praedestinatum est: tehát ő végzése,
Ki változtatja meg? mivel rendelése,
Azért is szűnjön meg szívednek nyögése. —
- 728 Szülék' fiaiból egygyik Pappá lészzen,
Civilis statusba más szerentsét tészzen,
Harmadik Angyal-bőrt¹⁾ vállaira vészzen;
Anyáknak ezekre kell lenniek készen.
- 729 Sándor fiunk, tudod, kard végére termet,
Meglásd! Török fővel tölt ez még sok vermet,
A Tatár Chám ellen buzogányt mint perget,
Úgy tetszik, hogy látom, Bassákat mint kerget.
- 730 Tudod, szívem! ithon ha mene kortsmára,
Orosz legényeknek görtsössel határa
Sokszor rá kapkodott, szaladiak útszára,
Szobába tsak maga maradt utóljára.
- 731 Hidd el: ő, mint nagy Úr, úgy fog még megtérn
Nyert kintset vékával fogja nekünk mérni,
Megterhelt tevéi el nem fognak féрни
Házunknál; szomszédba majd helyet kell kérni.
- 732 Társ! tehát ne sirasd; hadd mennyen kedvére
Bízd Istenre éltét, dolgát szerentsére,

¹⁾ *Angyalbőr*, a nép nyelvén ma is = katonaruha.

- Hadd legyen a Haza, s Király védelmére,
Omoljon karjától Pogányságnak vére.
- 733 Tudjad: Jeruzsálmét Titus hogy megvette,
A Rómaiaknak kezébe ejtette:
Sándornak is mért ne lehetne illy tette?
Ugy mint Títust, őt' is Isten teremtette.
- 734 A szerentsés Fátum néki azt adhatja,
Hogy Konstantinápolyt megveszi, 's bírhatja,
Mint Július Czézár akkor kiálthatja:
Veni, vidi, vici, örömmel mondhatja.
- 735 Itt el fogja nyerni Mahomet zászlóját,
Mekkából hozhatja hátán koporsóját,¹⁾
Csak fa ló volt az, melly meggyőzte a Tróját:
O Ember; fa lónál tehet nagyobb próbát.
- 736 *Castrióta* volt az, a kit *Scanderbégnek*
A Török nevezett; mert tartá vitéznek;
Scander Sándort térszen, érzé is kezének
Súlyját, negyvenszeri elestét népének.
- 737 Sándort is a Török egy vitéz embernek
Egyszer megesmérvén, majd hívja *Scandernek*.
Vagy nagy Peleskei vitéz *Scander Bégnek*,
Meglásd: melly híre lesz az *Avasba*²⁾ ennek.
- 738 Ha Havas all földjét, Móldvát, Bulgáriát,
Elnyeri Serviát, és egész Bosniát,
Ha meghódoltatja tágas Romániát,
Móreát, Kandiát, Cziprust, Dalmátziát.
- 739 Európából ha kimégyen előle
A Török: mit gondolsz akkor te felőle?
A Király ezekért mit térszen belőle?
Unterlaidnanságot tám nyerhet ő tőle.
- 740 Ötse a kis Latzi, ez is mi gyermekünk;

1) Czélzás Mahomednek levegőben függő koporsójára, melyről G. maga azt hiszi, hogy mágnes kövek tartják.

2) *Avas*, Szatmár vármegyében hegység is, járás is.

- Bátyja Sándor mégyen: itt marad ez velünk:
 Hidjed, örömünkre lesz ez meddig élünk,
 Idővel mellette nyugszik meg vén fejünk.
- 741 Jól tanúl *Schólában*, többnyire ő *primus*,
 A fejébe vagyon egész *Káthékismus*,
 Deákul jól beszéll, tudja: *quot sunt casus*,¹⁾
 Hóltom utánn lehet ő itt *Nótárius*.
- 742 Azon lészek: néki légyen a mátkája
 Trézsi, mesterünknék az ő kis lyánkája,
 Láttam ugyan, hogy vólt tőle bokkrétája;
 Latzi néki adja, ha vagyon almája.
- 743 Ezen két gyermekek tsak felnőhessenek,
Hymentól egy mással öszszekötessenek,
 Lész annyi vagyonunk, hogy ők élhessenek,
 Minket hóltunk utánn el is temessenek.
- 744 Hallottam: ruhája lész tele ládával,
 Egy tehént is adnak vele a borjával,
 A sárga kantzát is, hogy azt tsikójával,
 Mondotta az Atyja, elhozza magával.
- 745 Mondá Feleségem: ha így van a dolog,
 Sándor utánn szívem már nem fáj, nem dobog,
 Rá adom áldásom', hogy lehessen bóldog,
 Tatár, Török földjén, 's akár merre forog.
- 746 Adjon Isten néki Sámson erősséget,
 Mint Dávidnak vala, olly nagy mérészséget,
 Mellyet Józsué tett, tegyen vitézséget,
 Hogy megalázhassa a pogány népséget.
- 747 Melly szerentsés vala *Hannibal Cannánál*,
Matzédó melly nyertes vala *Arbélánál*:
 Olly szerentsés légyen ő is Belegrádnál,
 Terjedjen el híre a fényes Portánál.
- 748 *Hannibal ad portas*, ezen név mondásra
 Rettegett, félt Róma ezen kiáltásra;
Sándor ante portas, ezen rikkantásra
 Ázsia reszkessen, jusson szaladásra.

1) *Quot sunt casus* = hány főnévi eset van?

- 749 Hallám: Feleségem tudja a *Bibliát*,
Tudja a Római 's Görög *Históriát*,
Nagy dolog! mert nem járt ő *Akadémiát*;
Még is illy példákkal áldja Sándor fiát.
- 750 Szóllék hozzá, 's mondám: kedves oldalbordám!
Te ékesen szólló bölts tanúlt Minervám!
Tapsol a testemben a szívem, és vídám:
Mivel tudományban hasonló vagy hozzám.
- 751 Mond meg hát: Latziról úgy ítélsz é, mint én?
Huszonkét esztendőt ő egyszer elérvén,
Trézsi tizenhétbe éppen akkor lépvén;
Jó lesz é a dolog, egymásnoz ők férvén?
- 752 Mondá: Kedves Uram! erre vagyok készen,
Egy okosabb dolgot ked ugyan nem téssen:
Mintha azt elvégzi, hogy Latzié léssen
Trézsi; ebből szívünk nagy örömet vészen.
- 753 Jól nevelt gyermek ez; szóni, főzni tud már,
Az orsó kezébe, mint a villám, úgy jár,
Nem henyél ez soha, légyen tél, akár nyár,
Ha Menyünk nem lenne, hidje ked, lenne kár.
- 754 *Magna ingenia saepe conveniunt*:¹⁾
El fogja hát venni ötet a mi fiunk,
Akarom: kettőknek egy az akaratunk,
Valamint egy ágyunk, 'svagyon egy paplanunk.
- 755 Így tehát mindenben én egygyet értettem
A Feleségemmel, és jónak is véltem:
Hogy Latzi elvegye Trézsit, mert így éltem
Nyugott lesz, mellettek nem lesz bajtól féltem.
- 756 Azonban Postán jött Budáról levelem,
Véltem, hogy *Janitor* vagyok, benne lelem;
De a *Cancellista* írja, hogy már helyem
Mássé; 's a szerentse bánt így balúl velem.
- 757 Irta: a Serfőzöt hogy ő eltemette,
És Frantzli leányát feleségül vette,
Ki által ő magát bóldog karba tette;

1) Nagy elmék gyakran találkoznak.

- Mert vele sok kintset, sok pénzt nyert felette.
 758 Én pedig ki voltam, tsak az is maradtam,
Et sic Budára is héjában fáradtam;
 Még jó, a toronyba hogy bé nem zárattam
 Mivel sok Gavalért, 's Dámát megtámadtam.
 759 Tsak Nótáriusság éltem' reménysége,
 Míg járúl falunak hozzám kegyessége,
 Itten nagy Peleskén lesz életem' vége,
 Valamint most vagyon Verseimnek

VÉGE.

TARTALOM.

Első rész	11
Második rész	21
Harmadik rész	30
Negyedik rész	33
Ötödik rész	37
Hatodik rész	40
Hetedik rész	43
Nyolczadik rész	50
Kilenczedik rész	56
Tizedik rész	67
Tizenegyedik rész	88
Tizenkettedik rész	94
Utolsó rész	99

